

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inzerate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCLOVENECE

Vojska na zapadu

Ob početku sedanje vojne se mnogim povrača spomin na svetovno vojno 1914—1918. Tisti, ki jih je zadela usoda, da preživljajo obe vojni, so pričakovali, da bo tudi sedanja vojna na zapadu imela takoj spočetka isti potek kakor pred 25 leti, le da bodo njene strahote še povečane a strašnim zračnim bombardiranjem odprtih mest.

Toda nič podobnega se do sedaj ni zgodilo na zapadni fronti. Britanska letala res poletavajo nad Nemčijo, toda ne da bi sejala smrti, ampak da trosijo na milijone propagandnih letakov. Francoska armada je pričela z napadom v ozemlju Saare, toda njen napad se omejuje zgolj na čisto vojaške objekte. Noč za nočjo sta London in Pariz zavita v grobno temo, ki pa jo prav nič ne moti brnenje nemških motorjev, tako da prebivalstvo lahko mirno spi v svojih stanovanjih.

Najširše ljudske plasti po Evropi so takoj prvi dan sovražno pričakovale velikanskih bitk. Toda tudi to se ni izpolnilo. Borbe so zelo omejene. Gre le za neznatne boje tako rekoč predstraž, ne da bi velike vojaške sile z ene ali druge strani posegle v boj. So pa še druga presenečenja. Svitarji na primer pišejo, da so z gotovostjo pričakovali, da bo Francija kot leta 1914 ostala odprta poštnemu in mednarodnem prometu in da bo Nemčija strogo zaprla takoj vse meje. V resnici pa je ravno nasprotno. Tesno se je zaprla Francija, medtem ko je ves poštni in celo osební promet z Nemčijo ostal skoraj normalen. Pa tudi v vojskojučih se državah je duševno nastojenje prebivalstva drugačno kot je bilo leta 1914. Nemci na primer so smatrali sedanje vojno na vzhodu bolj kot neke vrste kazenski pohod, o katerem niso nikdar niti malo dvomili, da se bo že v nekaj tednih popolnoma poselel. Niso pa verjeli, da bosta Anglija in Francija šli v vojno zaradi Poljske. Presenečenje je bilo menda celo v vodilnih krogih tolikšno, da nemško časopisje bojev na zapadu štirinajst dni sploh ni omenjalo in je ljudstvu prikrivalo, da je Nemčija v vojnem stanju z zapadnimi velesilama. Nemci so se prav do zadnjega skušali nekako prepričati, da žive prav za prav v miru. Dokaz za to so bile na bregu Rena velike table, na katerih je stalo z velikimi črkami napisano, naj Francozi ne streljajo, ker Nemci nimajo nobenega razloga vojskovati se s Francozi. Te table so pozneje izginile. Vendar pa še danes v Nemčiji vlada mnenje, da je vojna na zapadu le bolj zaradi forme, ker sta zapadni velesile hotele le držati besedo, dano Poljakom, da pa Francija in Velika Britanija zaradi izgubljene Poljske ne mislita iti do kraja. Posebno o Francozih mislijo, da se ne bodo vojskovali, kakor v Nemčiji pravijo, za angleške interese.

So pa še druga presenečenja. Poročila generalnih štabov so sestavljena v jako zmernem in skromnem tonu, kakor jih javnost ni bila do sedaj vajena. Kdor bere poročila francoskega generalnega štaba, ki se nanašajo na uspehe, bo videl, da ne povedo niti vse resnice. Niti eden niti drugi tabor noče ljudski domišljiji dati hraniiva, da bi razmišljala o velikih bojih in zmagah. Oba oblastata svoje živce in tako se mora tudi obojestranska javnost disciplinirati in zaupati svojim voditeljem.

Istočasno pa dela diplomacija s polno paro. Neprestani razgovori v Rimu, pogajanja v Ankari, pogajanja v Moskvi. Pa tudi tu so presenečenja. Zunanji minister Turčije, ki je včlenjen v vzhodni obrambni zid, ki ga je zgradila Anglija, hodi v Moskvo in se politično razgovarja z boljševiki, ki so istočasno v orožnem bratstvu in zaenkrat najbolj aktivni zavezniki Hitlerjeve Nemčije. Boljševiki so bistveno pomagali Nemčiji zrušiti Poljsko, katero si sedaj Moskva prijateljsko deli z Berlinom. Romunija, ki ni v vojni, pa je tudi član obrambnega vzhodnega zidu, pošila svoje diplomate v Moskvo, v Berlin in v Pariz.

Vse to se zdi čudno, ker je nepričakovano. Ali je v resnici nepričakovano? Treba je to natančneje določiti. Ako ni do sedaj prišlo do velikih bitk na zapadni fronti, je čisto naravno. Kdor je pričakoval česa drugega, je le znamenje, da ni prav ničesar še slišal o Siegfriedovi in Maginotovi črti, ki predstavljata dve skoraj nepremagljivi trdnjavi. Bilo bi jako zmotno, ako bi kdo pričakoval, da bodo tu stvari šle hitro od rok. Morda bolj upravičeno vzbuja presenečenje previdnost, s katero nastopa obojestransko letalstvo. Toda v veliki zmoti bi bil tisti, ki bi iz teh pojavov sklepal, da se bosta Anglija in Francija poklonili pred dovršenim dejstvom na Poljskem. Včerajšnji govor Chamberlainov in pa komentarji francoskega tiska ne morejo o zadržanju Francije in Anglije puščati nobenega dvoma. Dosedanji postopek zapadnih velesil na renski fronti vzbuja popolnoma drug vtis. Vse kaže na to, da zapadni velesile zamišljata sedanje vojno kot dolgotrajno vojno. Chamberlain je to povedal z besedami, da čas dela za nju. S tem je pač mislil na to, da sta Anglija in Francija gospodarici morja in da imata neomejeno možnost okroževati se z vsem, kar potrebuje ljudstvo v zaledju in armade na bojiščih. Zato mislita, da lahko čakata in da jima ni treba, da iz prestižnih razlogov žrtvujeta tisoče svoje mladine ob betoniranih utrdbah nemškega obrambnega zidu.

Nepriestranskim opazovalcem pa se vedno bolj dozdeva, da je sedanja vojna le nadaljevanje zadnje svetovne vojne. Le da je vmes bilo nekakšno premirje dvajsetih let. Toda tako v Londonu in v Parizu, kakor v Berlinu so mnenja, da je vojna leta 1918 bila slabo končana, ali da je bil vsaj mir slab. Zato se sedaj oba tabora borita, da vojno zaključita z ugodnejšim koncem, ki bi pri nesel šele tralen mir v Evropo.

Predsednik romunske vlade Calinescu ubit

Morilci člani Železne garde

Bukarešta, 21. sept. c. Danes popoldne ob 13.45 je bil v Bukarešti umorjen predsednik vlade in vojni minister Armand Calinescu.

Atentat je bil izvršen takole: Predsednik vlade se je peljal z avtomobilom domov iz svojih uradov. Pri mostu Dembovica so morilci s tremi avtomobili napravili zastoj tako, da se je en avtomobil morilcev zaletel v predsednikov avtomobil. Istočasno pa se je predsednikovemu avtomobilu čez pot zastavil nek zelo obložen kmečki voz. Ko je predsednikov avtomobil stal, so iz drugih dveh avtomobilov poskakali ostali morilci, sami mladi ljudje, in ustrelili takoj detektiva, ki je spremljal predsednika. Nato so dolgo streljali v vozilo in na predsednika vlade.

Ko so prihiteli redarji na pomoč predsedniku vlade, so lahko ujeli samo enega morilca, ko so pa odprli vozilo, je truplo predsednika vlade padlo na cesto. Predsednika vlade je prestrelilo enajst krogel, tri so prestrelile glavo.

Bukarešta, 21. sept. c. Brž ko so morilci opravili svoje delo, so v avtomobilih oddrveli v radijsko postajo. Na isti način, kakor pred leti, ko je bil umorjen na Dunaju Dollfuss, so mladeniči vdrli v radijsko postajo, ranili vratarja, sunili proč napovedovalca in javili, da so pravkar umorili predsednika vlade Calinescu.

V radijsko postajo so takoj prihiteli vojniki in borba z morilci je trajala 10 minut. Šele nato se je nadaljevala redna oddaja.

Bukarešta, 21. sept. c. Po umoru Calinescu je zavladala v mestu silna panika. Oblasti so takoj odklopile vse telefonske aparate, ki niso delovali 20 minut. Prekinjene so bile takoj tudi vse telefonske in brzojavne zveze s tujino.

Pariz, 21. sept. c. Tukajšnji politični krogi poudarjajo, da pomeni smrt Calinescu za Romunijo veliko izgubo. Pokojni predsednik vlade je bil velik prijatelj Francije in Romunije. Svojo borbo proti »Železni gardi« je začel že tedaj, ko je bil državni podtajnik v Maniuevi vladi. Francoski politični krogi poudarjajo, da so zveze »Železne garde« znane in zato ne bo mogoče težko uganiti, kdo je za tem umorom.

Bukarešta, 21. sept. c. Šofer Calinescovega avtomobila je bil tudi ranjen.

Na mestu atentata pri mostu Dembovica so te dni cestni delavci popravljali cestišče. Med temi je bilo tudi več pristaev »Železne garde« in morilcev, ki so pomagali pri izvedbi prometne zmešnjave, ki je prisilila Calinescov avtomobil, da se je moral ustaviti.

Oseba in delo Armanda Calinescu

Pokojni romunski ministereki predsednik Armand Calinescu je izšel iz romunskih srednjih stanov in se je moral z lastnimi sredstvi priboriti v osrednje politike. Bil je moč jeklene volje in se je kot tak tudi zelo hitro uveljavil. Ker je bil zmeraj priprtaž demokratičnih načel vladanja, se je že mlad pridružil narodni zaranišnični stranki, kjer je kmalu dosegel zelo vplivna mesta. Njegov vpliv na razvoj stranke in na njeno načelno usmerjenost je bil tako velik, da je pristal na to, da naj bo Juline Maniu, večkratni predsednik vlade, predsednik velike ljudske demokratčne stranke samo tedaj, če se jasno izreče za to, da bo stranka ostala zvesta dinastičnemu načelu o romunski vladavini.

V romunskem javnem življenju je zavzemal zelo vidno mesto in se je posebno v zadnjih letih uveljavil zato, ker je bil odločen nasprotnik fašističnih načel o državni ureditvi, prav posebno pa je bil hud nasprotnik »Železne garde«, ki jo je dolžil da živi samo od tuje podpore in tujih vplivov, ki se iz inozemstva skušajo veliliti v Romunijo, da bi postala Romunija v vseh oziirih popolnoma od njih odvisna. Ko je kralj Karol dne 28. decembra 1928 imenoval Goga za predsednika vlade, je v tem kabinetu prevzel notranje ministrstvo Armand Calinescu s posebno nalogo, da mora zatreti gibanje »Železne garde«, ki je tedaj že zelo nevarno razvijala svoje delovanje. Pri volitvah se je namreč »Železna garda« zvezala z Maniujem in Titulescom, zveza pa je bila zgolj volilno-tehnična značaja: »Železna garda« je kratkoma prevzela stražo po vseh voliščih in tako preprečila potvarjanje volilnih izidov. Po volitvah so se zavezniki takoj razli. »Železna garda« pa je svoj vpliv razkazala pri volitvah s tako silo, da se je izkazalo, da je njeno podtalno delovanje silno nevarno. Calinescu je bil izbran za notranjega ministra zato, da zatre to gibanje »Železne garde«, ki zaradi mednarodnega položaja v svojem rovarjenju ni bila nevarna samo notranjemu razvoju, ampak je grozila celo s popolno podreditvijo Romunije enostranskim vplivom v zunanji politiki. Calinescu je bil izključen iz zaranišnične stranke, vendar pa je v posebnem pismu Maniuiu in Mihalacheu razložil, zakaj je vetopil v Gogovo vlado.

Gogova vlada je čez nekaj mesecev že odstopila. Dne 2. februarja 1938 je pokojni patrijarh Miron Christea sestavil novo vlado in Calinescu je ostal v vladi še naprej notranji minister. Gogova vlada se je hotela proti »Železni gardi« boriti na ta način, da ji je odvzela nekaj njenih najbolj učinkovitih agitacijskih gesel in jih začela sama izvajati (protižidovsko gibanje, organizacija mladine, borba proti spekulantom), pri tem pa je bila tako kratkovidna, da je bolj škodovala romunskemu narodnemu gospodarstvu in državniemu ugledu kot pa »Železni gardi«. Zato je Gogova vlada morala oditi in predsedstvo vlade je prevzel sam patrijarh, ki bi naj tradicionalnim vrednotam romunskega življenja pripomogel še bolj do ugleda, borbo proti »Železni gardi« pa je prevzel Calinescu sam. Razvila se je silna borba, ki je trajala nekaj mesecev. »Železna garda« je

javno skoraj nehala delovati, v mesecu decembru 1. 1938 pa je bil umorjen vodja »Železne garde« Codreanu s tovariši na begu iz ječe. Tedaj je borba proti romunskemu fašizmu dosegla svoj višek. Tuji listi so izredno mnogo pisali o tej borbi med Calinescom in »Železno gardo«, posebno ostro pa so pisali o tej borbi proti »Železni gardi« nemški listi, ki so podrobno opisovali vse Calinescovo delovanje proti »Železni gardi«. Kmalu nato so se po Bukarešti pojavili številni letaki proti Calinescu. »Železna garda« jih je širila in začenjali so se z besedami: »Tresi se pred nami, Calinescu!«

Za mir na Balkanu in v območju Sredozemskega morja

Romunija se pridružuje. — Turčija se bo pogajala s Sovjeti v istem pravcu. — Grčija se je popolnoma pridružila Italiji

Bukarešta, 21. septembra. c. Vsi romunski listi objavljajo danes čez več kolon in na prvih mestih vesti o tem, da sta Grčija in Italija sklenili sporazum o tem, kako se naj njune čete umaknejo z albanske meje.

Vsi listi poudarjajo, da je ta sporazum zelo daljnosežnega pomena za ves politični razvoj Evrope. Listi poudarjajo, da moramo računati z veliko delavnostjo italijanske diplomacije na Balkanu v smislu poglobitve miru v tem delu Evrope. Romunska vlada računa na uspeh tega dela in gleda z velikim zaupanjem vanj. Zato je sklenila romunska vlada odpoklicati dosedanjega romunskega poslanika v Rimu in je na njegovo mesto že imenovala novega poslanika Raoula Bossija, ki je bil dosedaj romunski poslanik v Budimpešti. Tam je dosegel izredne uspehe za zblizanje med Budimpešto in Bukarešto. Z izkušnjami na Madžarskem, kjer je že lahko od blizu ugotovil koristne sadove italijanskega in madžarskega sodelovanja, se sedaj podaja v Rim, kjer bo njegova glavna naloga ta, da doseže v obojih med Italijo in Romunijo enake uspehe, kakor jih je imel na Madžarskem.

Rim, 21. sept. b. Odlok Italijanske vlade o odpoklicu italijanskih čet v Albaniji z meje proti Grčiji se izvršuje polagoma v dogovoru z italijansko in grško vlado. To dokazuje iskreno prijateljstvo med Rimom in Atenami. Italijanski listi pišejo, da ta odpoklic italijanskih čet z albanske meje proti Grčiji ne predstavlja samo novega doprinosa k miru na Balkanu, ampak da odpira tudi

pot za sporazum z drugimi državami, ki hočejo ohraniti mir na Balkanu in na vzhodu Sredozemskega morja.

Rim, 21. sept. »Popolo di Roma« se peča s potovanjem turškega zunanjega ministra v Moskvo ter pravi, da bodo rezultati tega potovanja najmanj tako važni, kakor je bil poseg Sovjetov v vojsko. V Rimu so prepričani, da bosta Turčija in Sovjetska Rusija sklenili pogodbo.

da bo Turčija Dardanele stražila, da nihče ne bo smel skozi morsko ožino, kdor bi hotel vplivati na balkanske države, oziroma na vse neavtralne države Sredozemskega morja, da bi se pridružile eni ali drugi stranki. Turški zunanji minister se bo v Moskvi prizadeval, da bi pogodba z Rusijo vsebovala čisto jasne določbe, na podlagi katerih se bo moglo preprečiti razširjenje vojske na območje Sredozemskega morja.

Merodajni italijanski politični krogi pravijo, da bo prijateljstvo med Sovjetsko Rusijo in Turčijo uničilo upanje Anglije in Francije, da bi mogli v območju Sredozemskega morja postaviti takozvano vzhodno fronto proti Nemčiji.

Turški zunanji minister Saradzoglu se je zadnji čas živahno posvetoval s predstavniki Romunije, Bolgarije, Jugoslavije in Grčije, kako bi se s pomočjo sovjetske diplomacije zajamčila neavtralnost balkanskih in sredozemskih držav na podlagi teritorialne nedotakljivosti in polne neodvisnosti od obeh vojskojučih se taborov.

Ali bodo USA posegle v evropsko vojsko?

Zaenkrat sta obe stranki kongresa proti

Washington, 21. septembra. AA. Reuter: Politični voditelji, ki so se udeležili včerajšnje konference v Beli hiši, izjavljajo, da je predsednik Roosevelt otvoril konferenco s kratkim govorom, v katerem je naglasil, da je sedanji mednarodni položaj zelo resen posebno zaradi sovjetske intervencije na Poljskem. Dodal je, da bo po njegovem mnenju vojna trajala verjetno zelo dolgo in da se bo razširila na velike pokrajine. Zaradi tega je jasno, da bodo nastale težave za Zedinjene države glede njihove neavtralnosti. Roosevelt je naglasil, da smatra, da je koristnejše in umestnejše popolnoma razveljaviti zakon o neavtralnosti, kakor pa sprejemati od časa do časa posamezne spremembe. Udeleženci konference so naglasili, da ni mnogo izgledov, da bi kongres odobril ukinitve zakona o neavtralnosti, kakor to želi Roosevelt.

Washington, 21. septembra. AA. Havas: Na konferenci vodečih političnih osebnosti v Beli hiši se je pokazala odločna volja prisotnih, ohraniti najtesnejšo zvezo in sodelovanje z odbori zakonodajnega telesa. Protivniki ukinitve prepovedi orožja so bili soglasni s tem, da se to vprašanje hitro razpravlja v senatnem odboru za zunanje zadeve

ter da se začne razprava že v petek zjutraj. Ko se bo prečitala poslanica Roosevelta, bo kongres odgodil svoje delo verjetno do ponedeljka, da bi mogel senatni odbor končati svoje delo.

Washington, 21. septembra. AA. Havas: Iz Bele hiše je bilo izdano sledeče sporočilo: Na konferenci demokratičnih in republikanskih voditeljev je prevladovalo mnenje, da Zedinjene države ostanejo neavtralne. Dosežen je bil sporazum, da se bodo vprašanja, ki bodo na dnevnem redu na bodočem zasedanju kongresa, razpravljala popolnoma objektivno brez ozira na politična strankarska pripranja. Naglašajo se, da je eno najvažnejših vprašanj vprašanje ukinitve embarga in vrnitev k proceduri mednarodnega prava.

Herriotov govor

Pariz, 21. septembra. AA. Havas: Predsednik poslanske zbornice Herriot je imel govor na banketu Ameriškega kluba. Med drugim je dejal: »Ta trenutek veljajo naše misli Poljski, ki pre-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični zapiski

Seja glavnega odbora JRZ

Belgrad, 21. sept. m. V soboto dopoldne bo v prostorih JRZ seja glavnega odbora te stranke. Sejo bo vodil predsednik stranke Dragica Cvetković. Od Slovencev so člani ožjega odbora prvi podpredsednik stranke dr. A. Korošec, gradbeni minister dr. Krek, bivši minister dr. Kulovec, g. Smodej in dr. Klar.

O kvarnih šolskih knjigah

»Hrvatski Dnevnik«, glasilo dr. Mačka, v svoji številki od 21. septembra v uvodnem članku obravnava vprašanje šolskih knjig na Hrvatskem ter na koncu pravi, da bodo zdaj iz avtonomnih hrvatskih šol pometali vse šolske knjige, ki žalijo hrvatski narod. V članku samem pa med drugim naglašajo: »Krški škof dr. Josip Srebrniš je lanskega leta izdal brošuro, kjer je opozoril na nekaj takih pojavov. Tako je zlasti opozoril na Erdeljaničevce. Osnove etnologije, ki pisec v tej knjigi trdi, da je mnogobojstvo starejših kakor vera v enega osebnega Boga in da je vera v Boga sploh sad razvoja, kar je docela naravno v nasprotju z naukom katoliške cerkve. Vasilije Popović je v svoji »Istoriji starog vekac tako pisal o Evharistiji, da je celo sam episkop moral posredovati pri biskupem ministru prosvete, pa v tem ni uspel. Škof dr. Srebrniš je tudi opozoril na knjige Subotina, Vuloviča, Djerića, Zrnića in drugih. In zares je bilo abnormno, da se na eni strani dijakom predava krščanski nauk in da jim katehet govori eno, iz drugih šolskih knjig pa se dijaki uče nekaj docela nasprotnega. To protislovje je nevezljivo tudi s pedagoškega stališča, ker dijaki ne vedo, komu naj bi verjeli, poleg tega pa nastajajo prepripi s katehetom ali s profesorjem, ki uči po svojem učbeniku.«

Bivši hrvatski Sokoli za Hrvatsko bratstvo

Poročali smo že o posvetovanju, ali naj bi se ustanovil novi Hrvatski Sokol na Hrvatskem, ali pa naj bi vsi člani pristopili k novemu Hrvatskemu Junaku. V tej zvezi je bilo imenovitih tudi nekaj imen, vodilnih članov bivšega Hrvatskega Sokola. Zda hrvatski listi prinašajo popravek gg. Milana Praunbergerja, zadnjega starešine Hrvatske Sokolske zveze, ter dr. Milana Dečaka, bivšega sokolskega načelnika. Ta dva zdaj popravljata, češ, da nista nasprotovala ustanovitvi Hrvatskega Sokola, pač pa sta zagovarjala ustanovitve nove hrvatske telovadne organizacije »Hrvatsko bratstvo«, ki so z njo pravila že izdelana ob sodelovanju dr. Mačka, niso pa še šla v potrditev. Takole pravi: »V to organizacijo bodo imeli pristop vsi nekompromitirani Hrvati brez razlike vere, torej ne le rimski katoliki, marveč tudi Hrvati muslimanske in Hrvati pravoslavne, kakor tudi Hrvati drugih ver. To organizacijo bodo vodili izključno le kvalificirani ljudje, v prvi vrsti pa načelniki in vaditelji bivšega Hrvatskega Sokola, ki s svojim delom pred diktaturo in pozneje niso izgubili spoštovanja v hrvatskem narodu.«

Banovina Hrvatska z gospodarskega stališča

»Ciglariki vjesnik« je glasilo zveze hrvatskih opekarnarjev. Zadnja številka tega lista prinaša na uvodnem mestu članek profesorja inženirja Franca Brozovića z naslovom »Banovina Hrvatska sa ekonomskog gledišta«. Članek med drugim takole pravi: »Za našo gospodarstvo je najvažnejše vprašanje, da ima banovina Hrvatska samostojne finance, ker bomo le tako postali gospodarji v svoji hiši. Načelo naj bo: s tem, kar prigrisodamo, tudi razpolagamo. Sestaviti moramo takoj davčni sistem. S pomočjo pravilne socialne politike je treba najti ravnotežja med kapitalom in delom ter napraviti red v največji socialni ustanovi. V osrednjem uradu za zavarovanje delavcev, kamor podjetej in delavce plačuje velike vsote denarja, ki se z njim delajo bančne kupčije namesto, da bi se z njim stvarno pomagalo delavcu za časa bolezni in nezgode. Hrvatski gospodarski svet mora obnoviti naše gospodarstvo, ki je v vseh strokah nazadovale, ker je po centralističnem sistemu bilo zapostavljeno. Tu je treba napraviti red ter popraviti krivice. Zdravi industrijski krediti morajo dvigniti naše proizvodnje ter pomagati delavskemu ljudstvu do primernega zasluga za dostojno življenje.« Dalje članek govori o povzdigi kmetijstva, gozdarstva in rudarstva, o elektrifikaciji Hrvatske, ter pravi, da je gradbena delavnost ključ hrvatske obnove za hrvatsko vas in za hrvatsko mesto.

Politično zborovanje srednješolcev

Po sušaškem listu »Primorske novine« posnemamo, da so dijaki sušaške gimnazije dne 17. t. m. jutraj pred sušaško gimnazijo na prostem imeli mladinsko zborovanje ali miting, kakor se glasi v poročilu. Zborovanje je uradno bilo zborovanje mladine HSS. Toda na mitingu so govorili skoraj sami dijaki, in sicer Z. Petrak, absolvent moške gimnazije, osmošolac Taljafer, učence 4. razreda trgovske akademije Crnja, delavec Crljenko itd. Govorili so o hrvatskih pravicah in boju za nje, o stanju v srednjih šolah na Sušaku, kjer med profesorji in dijaki ni bilo pravega odnosa, kakršnega si žele dijaki. Miting je sklenil abiturient Petrak, ki je izražal nezadovoljnost hrvatskega dijaštva zaradi nekaterih profesorjev, nakar je bila soglasno sprejeta resolucija, ki je bila poslana dr. Mačku, banu dr. Šubišiću ter ministru trgovine dr. Andreju. Poleg srednješolcev so bili na zborovanju tudi visokošolci, delavci in meštani, ki so po zborovanju prepevali domoljubne hrvatske pesmi. — Mislimo, da spada tudi to med politično zanimive informacije.

Vatikan, 21. sept. AA. Stefani. Danes so slovesno posvetili kip Matere božje Guadelupe, ki sta jo mehiško ljudstvo in duhovščina poklonili papežu Piju XII. Kip so posvetili v vatikanskih vrtovih ob asistenci mnogih cerkvenih veleposlanstvenikov. Kardinal Canali je imel pri tem govor in rekel, da je treba moliti k Materi božji za evropski in svetovni mir.

Belgrad, 21. sept. AA. Prometno ministristvo je dovolilo četrtinsko vozno udeležencem proslave 25letnice bitke na Makovem Kanu, in v Krupnju 24. septembra. Udeleženci naj kupijo pri odhodu polovični vozni listek in železniški obrazec K 14. Takšen listek velja za brezplačno vrnitev, če potrdi odbor za proslavo na železniškem obrazcu, da so se udeležili proslave. Popust velja za odhod od 20. do 24. in za vrnitev od 24. do 28. septembra.

Kako si bodo Nemčija in Sovjeti delili Poljsko

Moskva, 21. septembra. c. Uradna sovjetska agencija Tass objavlja, da je danes dopoldne prišlo v Moskvo nemško vojaško zastopstvo, ki se bo z boljševiški vojaškimi krogi pogovarjalo o razmejitveni črti na Poljskem.

Moskovski krogi poudarjajo, da so nemški poveljniki imeli na Poljskem med drugim tudi to nalogo, da morajo skozi Galicijo doseči romunsko mejo in tako vpostaviti neposredno zvezo med Nemčijo in Romunijo. Boljševiške čete pa so sedaj zasedle že vso romunskopoljsko mejo in so danes dosegle tudi že odsek ob poljskomadžarski meji. Važno križišče cest in železnic iz Romunije na

Poljsko in dalje proti zapadu — Lvov — je v rokah boljševikov in so se od tam nemške čete umaknile.

Zato bodo pogajanja v Moskvi zelo važna, ker bo šlo za to, kako se naj razdeli med Nemce in boljševike vzhodna Galicija.

Kovno, 21. septembra. c. Iz Berlina prihajajo vesti, da tamošnji uradni krogi izjavljajo, da bo zapadna meja Sovjetske Rusije tekla tam, kakor je bila dogovorjena med Nemci in boljševiki v mirovni pogodbi, ki je bila sklenjena leta 1918 v Brest Litovsku.

Posamezne poljske armade se še bore

Nemško vojno poročilo

Berlin, 21. septembra. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo poroča: Rezultat bitke v kolenu reke Visle se še zmerom ne da popolnoma pregledati. Včeraj dopoldne je število ujetnikov naraslo na 170.000 in še zmerom narašča. Samo ena od obeh nemških armad, ki sta se udeležili te bitke, je doslej zaplenila 320 topov in 40 tankov. Na poljski strani se je, kakor se da zdaj ugotoviti, borilo 9 celih divizij in 3 konjeniške brigade. Na jugu so se po hudem odporu vdali Nemcem veliki oddelki poljskih čet pri Zamošču in Tomaszewem. Vrhovni poveljnik južne armade na Poljskem pa poroča, da smo 10. septembra samo v teh krajih zajeli 60.000 vojakov. Vojni plen znaša 180 lahkih in 22 težkih topov. Vojni plen pri Gdinji je zrasel na 40 topov. Tam smo doslej zajeli 350 častnikov in 12.000 vojakov. Poljaki so zdaj samo še v Varšavi, pri Modlinu, južnovzhodno od Varšave, pri Kalvariji in na polotoku Helu. Prihodnje dni bo vrhovno poveljstvo nemške vojske izdalo poročilo o celotni vojni na Poljskem.

Berlin, 21. septembra. AA. DNB: »Völkischer Beobachter« prinaša poročilo svojega dopisnika s fronte pod naslovom »Tako smo uničili poljsko vojsko«. Poročilo opisuje veliko bitko na Bzuri, v kateri so Nemci ujeli 200.000 mož in zaplenili mnogo vojnega materiala. Zmagov v tej najtežji in največji bitki poljske vojske, trajajoči deset dni v okolici Lodža, Kutna in Lovića, je izvojevala šleška armada.

Bruselj, 21. septembra. AA. Havas: Posebni dopisnik lista »Independance Belge«, ki se pravkar mudi v Černovicah, poroča svojemu listu, da se poljska vojska v ogorčenem boju umika proti Plovsku in Modlinu. Na zahodu se poljske čete še drže v Lodžu, Skjernevicah in Kutnu. Poljaki so Nemce, ki v svojih poročilih označujejo bitko pri Kutnu kot orjaško, tankaj porazili. Po najnovejših poročilih iz nemškega vira je general v. Brauchitsch odredil, da se tja pošljejo nova ojačenja. Poveljnik poljskih čet pri Kutnu je general Botnovski. Med rekama Vjpršo in Sanom se še zmerom vrše boji. Poljaki izrabljajo gozdove, kjer Nemci ne morejo prodirati s tanki. Lvov, ki mu poveljuje polkovnik Kostiel Bjernacki, se še zmerom drži. Mesto napadajo z zahoda Nemci in

z vzhoda Rusi. Dopisnik belgijskega lista pravi dalje, da se tudi na poljsko-ruski fronti vrše srđiti boji. Poljaki se ogorčno branijo na 600 km dolgi fronti pred Rusi in, kakor je včeraj javil moskovski radio, se Poljaki zelo hrabro bore.

Poljaki se upirajo tudi rdeči vojski Sovjetske čete so zavzele Grodno, Kovel in Lvov ter dosegle litovsko in mađarsko mejo

Moskva, 21. septembra. AA. Poročilo sovjetskega poveljništva dne 20. septembra se glasi: V toku 20. septembra je sovjetska vojska ponovno nazaj poljske čete ter zavzela v zapadni Beli Rusiji Grodno, v zapadni Ukrajini pa Kovel in Lvov. Od 17. do 20. septembra so sovjetske čete razorožile tri poljske divizije, dve konjeniški brigadi in veliko število malih poljskih edinic. Po podatkih, s katerimi doslej razpolagamo, ki pa še niso popolni, je bilo ujetih 60.000 poljskih vojakov in častnikov. V Vilnu, Baranovicah in Mlodečnu smo zaplenili vse topništvo in municijo. Med plenom se nahaja 280 topov in 120 letal.

Cernovice, 21. septembra. AA. Havas: Po semkaj došlih poročilih so sovjetski oddelki prispeli snoci na poljsko-madžarsko mejo pri Krinjavu, ukrajinskem mestu v Karpatih.

Cernovice, 21. septembra. AA. Havas: Po zavzetju mest, ki ležijo ob romunski meji, so sovjetske oblasti začele odstavljati poljske uradnike. Izve se, da je bilo ustrelenih več uglednih Ukrajincev, ki so ostali zvesti Poljski. Po prvih srečanjih romunskih in sovjetskih oblasti na meji pri Zaleszczkih je dopisnik agencije Havas ugotovil, da meja ni odprta ne v eni, ne v drugi smeri. Romunske in sovjetske straže varujejo obe strani mostu. Pričakuje se, da se bodo začela pogajanja med obema vlada za ureditev tega vprašanja. Po vesteh iz Cernovic bodo poskušale ruske oblasti obnoviti obmejni promet za prebivalce, ki živijo v pokrajinah ob Dnjestrju.

Kovno, 21. septembra. c. Danes dopoldne ob desetih so boljševiške čete prišle na litavsko mejo. Poveljnik litavske obmejne straže in poveljnik boljševiškega oddelka sta izmenjala pozdrave.

Na zapadu popolno zatišje

Berlin, 21. septembra. Na zahodu smo zbrili tri balone in 8 sovražnih letal. Drugače tam ni nobenih posebnih dogodkov.

Bruselj, 21. sept. c. Mednarodni opazovalci poročajo z belgijske meje, da zbiranje nemških armad okoli Aachena trenutno nima ofenzivnega značaja, ampak da se vse nemške divizije razvijajo tako, da ima njihovo premikanje mnogo bolj obramben značaj. Iz tega bi sledilo, da ne more biti vsaj za enkrat niti govora o tem, da bi kdo s te strani mislil prekršiti belgijsko nevtralnost.

Berlin, 21. sept. AA. Stefani. Propagandni minister Gobbels je podal izjavo poročevalcem tujega tiska v Berlinu in dejal, da Nemčija nima

namenja kršiti nevtralnost Belgije, Holandske in Luksemburga ali katere koli druge nevtralne države. Gobbels je a tem postavil na laž vse v tujini razširjene glasove o dozdnevni nemški nameri, da bo kršila nevtralnost sosednjih držav. Dalje je Gobbels izjavil, da niso nobenega mesta ob Renu in v zahodni Nemčiji izpraznili; glasovi o dozdnevni evakuaciji so izmišljeni in tendenčni. Prav tako je Gobbels demantiral poročila, da so nekateri nar-socialistični prvaki že prej spravili svoj denar v londonske banke, češ da se boje revolucije v Nemčiji. Naposled je Gobbels zavrnil tudi glasove o dozdnevni neredih na Češkem in Moravskem in o dozdnevni nesoglasjih med njim in drugimi člani nemške vlade.

Varšava se srdito brani

Varšava, 21. sept. b. General Rumel je prevzel poveljništvo varšavske obrambe. Razen tega se je organizirala obramba pod predstvom mestnega vrhovnega župana princa Ljubomirskega.

Curij, 21. septembra. AA. Havas. Varšavski župan Starzinski, ki je mnogo napravil za napredek Varšave, je imel snoci po radiu govor, v katerem je obrazložil škodo, ki jo je imela Varšava od včerajšnjega bombardiranja. Dejal je, da se kraljevski dvor nahaja v ruševinah in da je ostal od njega samo še zid zgrajen v gotičnem slogu. Narodni muzej, palača umetnosti, šole, tuja poslašstva, nebotičnik na Napoleonovem trgu ter številna druga poslopja so popolnoma porušena. Ljudskih žrtev je na stotine. Središče mesta gori. Navzlic temu je dejal varšavski župan, vojna ni končana. »Prosimo Boga, da nam vrne ono, kar nam pripada in da kaznuje sovraženika. Mi odgovarjamo na vse to z besedami, ki jih je danes izgovoril Chamberlain. Že pred vojno smo vedeli, kakše težave nas čakajo. To ve poljski narod tudi sedaj, toda prepričan je, da bo izšel iz vseh borb kot zmagovalec. Dan zmagave se približuje! Pot je mogoče dolga, toda zmagave je zagotovljena. Varšava in vsa Poljska bosta nadaljevali borbo, ker sta prepričani v pravičnost stvari, za katero se borita, ter v končno zmago.«

London, 21. septembra. AA. Havas. O priliki snočnje emisije londonskega radia v poljski je poljski veleposlanik v Londonu dejal poguma branilcem Varšave. »Vedite,« je dejal poslanik, »dragi sohržavljeni, da Vaša žrtve ne bo zastoj. V daljnem mestu Londonu razumemo popolnoma, kaj hočete povedati. Vaša žrtve kaže pot k zmagi. Vojske Anglije, Francije, Kanade, Avstralije, Nove Zelandije, Indije in Afrike vam prihajajo na pomoč. Naši zavezniki se borijo ob Renu, v Franciji pa se javlja nova poljska vojska. Čast branilcem Varšave. Živela Poljska!«

Varšava, 21. sept. b. Poveljstvo varšavske obrambne vojske poroča, da so poljske čete na zapadu mesta napredovale 3 km in da so v naskoku zavzele predmestna Praga in Volo in pri tem zaplenile tri težke in 7 lahkih strojnih pušk ter zajele mnogo nemških vojakov.

Kaj meni Francija o sovjetski politiki

Paris, 21. sept. Potem, ko naglašajo sklep francoske vlade, da polom Poljske na noben način ne bo vplival na vojni namen Francije in Anglije, ki bosta vojno nadaljevali, dokler se ne zruši Hitlerizem, nadaljujejo francoski listi ugibanja o pomeni posega Sovjetov v vojno. Leon Blum pravi v »Populaire«, da Franciji ne kaže napovedati Sovjetom vojne,

ker še ne vemo, kaj Sovjeti nameravajo in bi ne bilo pametno jih izzvati h koraku, katerega morebiti ne nameravajo. Mogoče Stalin sam ne mara zaplesti Rusije v splošno vojno. — »Petit Parisien« pa se vprašuje, ali se bosta Berlin in Moskva zadovoljila, da razdelita Poljsko, ali pa ta razdelitev pomeni samo prvi korak politične igre, ki naj docela izpremeni politični položaj na evropskem vzhodu. Drugi francoski listi domnevajo, da je že sklenjeno, da bo morala Romunija odstopiti Besarabijo Rusiji, Sedmograško pa Mađarski. Mađarska pa da bo morala odstopiti Sovjetom Podkarpatsko Rusijo. — »Ordre« celo trdi, da niso ogorčene samo baltske države, ampak da Sovjeti celo stremijo za Carigradom, kar pa drugi smatrajo za popolnoma izključeno. Pač pa se francoski tisk ujema v tem, da je nemško-ruska pogodba znatno povečala pritisk na nevtralne države jugovzhoda in da jih bo primorala, da bodo Nemčiji dobavljale surovine in drugo blago, da se omili posledice angleške blokade.

Romunija ne pusti poljske vlade v Francijo

Cernovice, 21. sept. Ker so začeli Poljaki, ki so pribežali v Romunijo, delati na to, da bi se osnovala poljska legija, ki naj bi se šim prej odpravila iz Romunije v Francijo, je romunska vlada, ki vedno bolj poudarja svojo nevtralnost, sklenila, da to prepreči. Vlada je izjavila, da pusti v inozemstvo samo osebe, ki niso imele nobenega političnega ali vojaškega položaja, ki imajo vse svoje papirje v redu in imajo zadosti denarja za pot. Iz Romunije tudi ne bo smel oditi noben

poljski vojak, kakor tudi ne člani vlade in generalnega štaba ter častniki. Tudi generala Hallerja, ki je šel poljskega generalnega štaba, so internirali. Ti strogi ukrepi romunske vlade so bili storjeni zato, ker sta Nemčija in Sovjetska Rusija Romunijo opozorili na prisiljevanje generala Hallerja, da se osnuje legija iz poljskih beguncev v Romuniji in da se prepele v Francijo.

Japonska uganka

Kodanj, 21. sept. AA. Reuter. Berlinski dopisniki poročajo, da visoki funkcionarji japonskega, sovjetskega in italijanskega poslanstva stalno obiskujejo nemško zunanje ministristvo in vojno ministristvo. Ti dopisniki mislijo, da je treba računati s možnostjo pakta med Sovjetsko Rusijo, Nemčijo, Italijo in Japonsko. To bi bil pendant paktu, ki se po sodbi teh dopisnikov pripravljala med USA in zahodnimi demokracijami. Dopisnik lista »Nacional Tidende« trdi, da so Sovjeti že pristali na gradnjo avtomobilske ceste med Berlinom in Moskvo.

Washington, 21. sept. AA. Havas: Japonsko veleposlanstvo v Washingtonu objavlja: Japonska vlada vodi politiko, ki ima za cilj, da se Japonska izogne evropski vojni. Vse njen trud gre za to, da se reši kitajsko vprašanje. Sporazum o ustavitvi sovražnosti in pogajanja za razmejitev med Mongolijo in Mandžurijo slonijo na tej osnovni politiki japonske vlade. Bilo bi napačno tolmaiti to tako, da bi se temu sporazumu pripisoval globlji pomen. Ni nobenih razlogov smatrati, da bo temu sporazumu sledil sporazum o nenapadanju ali kakršnikoli ukrepi za sblizanje s Sovjetsko Rusijo. Glasovi, da je zadnji sporazum bil sklenjen s posredovanjem nemške vlade, so popolnoma brez osnove.

Washington, 21. sept. AA. DNB: Japonski veleposlanik v Washingtonu Hoči Nuči je izjavil predstavnikom ameriškega tiska, da je Japonska v prijateljskem duhu obvestila Anglijo in Francijo, da morajo vojskujoče se države umakniti svoje oborožene sile iz Kitajske. Japonska upa, da bodo diplomatska pogajanja, ki se vodijo glede tega vprašanja z Anglijo in Francijo, dovedla do sporazuma.

Sovjetske podmornice

Rim, 21. sept. b. Vojaške sile Sovjetske Rusije predstavljajo zanimiv predmet, s katerim se danes bavi svetovni tisk. V tem ne zaostaja tudi italijanski tisk. »Tribuna« poroča, da je sovjetska vojna mornarica v zadnjih letih popolnoma obnovljena in da se mora računati zlasti s sovjetskimi podmornicami. Pred dvema leti je Sovjetska Rusija imela 140 podmornic, v zadnjem času pa je na zgradilo mnogo drugih podmornic, tako da se mora danes računati, da ima Sovjetska Rusija čez 200 podmornic in to na Baltiku, na Daljnem vzhodu in v Črnem morju.

Žalostna usoda beguncev

Cernovice, 21. sept. AA. Havas. Tragično epizodo je doživelo 800 poljskih beguncev, ki so bežali iz Krakova in Katowic. Skupina 400 je bežala skozi več krajev, ki so bili bombardirani ter je pri tem imela številne žrtve. Prispela je nato do Visle pri Sandomierju, toda ni mogla čez reko, ker so Nemci že zasedli mostove. Drugi skupini, ki je istotako štela 400 oseb, med njimi mnogo žensk in otrok, se je posrečilo priti čez Vislo po nekem mostu, ki ga Nemci še niso bili zasedli. Ta skupina je po 15 dnevih hoje prispela v Luck. Ker so Nemci presekali pot proti severu in jugu, se je napotila proti vzhodu. Eni so dospeli v Tarnopol, drugi v Cortkov. Tu so srečali sovjetske čete, ki so prišle z vzhoda. Niti eden imenovitih beguncev ni prišel do romunske meje. Bivši češki poslanik v Varšavi Slavik je stopil v zvezo z vlado v Moskvi ter zahteval osvoboditev teh beguncev.

Vesti o nemirih v Porenju in v ČSR

Berlin, 21. septembra. AA. DNB: Nemški tiskovni urad poroča: Havas in Reuter sta zadnje dni večkrat razširila glasove, da so se v protektoratu pripetili nemiri, še več, celo upor. Tiskovni načelnik protektorata Češke in Moravske je podal berlinskim zastopnikom in poročevalcem tujih listov pojasnila o tej stvari. Podčrtal je, da so oblasti izvršila takoj v začetku vojne med Nemčijo in Poljsko nekaj preventivnih aretacij, da preprečijo vse mahinacije pristaev klike dr. Beneša. To so Nemci tudi objavili. Te aretacije so se izvršile izključno v krogih prijateljev dr. Beneša. Sam Beneš je posredno potrdil upravičenost in potrebo po teh aretacijah, ko je v Londonu hujskal na vojno in večkrat pozval češki narod na notranja nasilna dejanja. Tiskovni šef protektorata je še dodal, da vlada v protektoratu popoln mir. Obenem je povabil tuje časnike, naj si čim prej ogledajo protektoratsko deželo, da se osebno prepričajo o neresničnosti trditve, ki sta jih razširili agenciji Havas in Reuter.

Berlin, 21. septembra. AA. DNB: Reuter in londonske radijske postaje so raznesle vest, da so se na Westfalskem in v več porenških mestih pripetile velike demonstracije, čeprav je zbiranje po ulicah prepovedano. Policija baje ni mogla množice razgnati. DNB je dobil nalog ugotoviti, da zbiranje ljudstva po ulicah v Nemčiji ni prepovedano. V tork dopoldne so se pa v mestih ob Renu in v vsej državi zbirale velike množice, ker so ljudje poslušali govor voditelja rajha, ki so ga prenašali po zvočnikih. Vest iz angleških virov je torej v celoti tendenčna.

(Nadaljevanje s 1. strani)

življa tako težke ure, ko se bori za svojo neodvisnost. Poljska je mučeniška dežela. Njeni sinovi s čudovito hrabrostjo izpolnjujejo svojo dolžnost. Usoda Poljske in boj njenih sinov vzbuja občudovanje.

Nato je Herriot nadaljeval: »Poljska je živela in bo spe živila. Francija in Velika Britanija sta bli v vojno, da branita duha pravice in morale.« Nato je Herriot na kratko orisal zgodovino zadnjih let in posebno podčrtal, kolikšne spremembe so nastale v nekaterih delih Evrope, potem je pa spomnil na dogodke, ki so se pripetili tik pred vojno, na dogodke, ki sta zaradi njih Francija in Velika Britanija sklenili stopiti v vojno, izpolnjujoč svojo obveznost. Herriot se je nato obrnil k Američanom, ki so prišli na banket, in rekel:

»Poglejte si zemljevid Evrope. Videli boste, da so nekateri njeni deli v plamenih. Državljanj USA so zemljepisno daleč od vseh evropskih dogodkov, toda državljani USA spoštujejo resnico in pravico in zato ne morejo biti nebržni. Preživljamo usodne dni. Potrebno je, da gledamo stvari takšne, kakršne so. Reti moramo, da je človeštvo prišlo v fazo, ki pomeni preobrat v zgodovini. V nevarnosti so pravica, zakoni, pogodbe, vera, čast in morala. V nevarnosti so človeška življenja. Izprašujemo se celo, ali ni v nevarnosti vsa naša civilizacija. Govorim kot svoboden človek svobodnim državljanom USA, prepričan, da bodo tudi državljani te države, ki sem jo zmerom občudoval, skupaj z nami branili pravico in svobodo.«

Govor min. predsednika Daladiera

Pariz, 21. sept. c. Nocoj ob 20.30 so vse francoske radijske postaje prenašale govor predsednika francoske vlade Daladiera. Daladier je v svojem govoru izjavil naslednje misli:

Hočem vam ob tej uri pojasniti, kakšen je naš položaj. Stalno mislim na vse vas, ki se tam zunaj na fronti borite, in na vse vas, ki mislite na svoje sinove, žene in ženinke tam zunaj na bojišču. Vem, da je za menoj vse francoski mirno ljubi in človečanski narod. Priznali boste, da je moja naloga v tem trenutku težka.

Pred kratkim sem obiskal fronto in sem bil pri četah v prvih vrstah, ki so prodirle za nekaj kilometrov v nemško ozemlje. Videl sem, da so naši poveljniki odlični in da so s tem prodiranjem preprečili nasprotno ofenzivo. Pogum naših vojakov je izreden in med njimi sem se počutil kot bivši bojevniki pravi tovariši.

Vojsko nam je vsilila Nemčija

Vojskujemo se zato, ker nam je Nemčija vsilila vojno. Že tri leta je živela vsa Evropa v strahu in v Evropi ni bilo več miru. Hočemo enkrat za vselej končati s tem stalnim plašenjem in s stalnimi alarmi. Nemci so me v enem letu trikrat prisilili, da smo morali mobilizirati, trgovati od poljskega dela kmete, družinam pa jemati njihove čete in jih pošiljati na mejo.

Nemčija se vojskuje proti nam, da bi Francijo prisilila pod svoje nasilje, kajti Nemčija že tlači celo vrsto narodov. V Nemčiji vlada nasilje že več let nad vsem ljudstvom. Nemčija tlači Češkoslovaško, potlačila je Avstrijo in sedaj se pripravlja, da spravi pod sebe še Poljsko.

Uničenje Poljske je bilo dogovorjeno

Vsi naši napori za mir so bili zastonj. Z nami se je za mir trudila z vso silo tudi angleška vlada in posredovanje italijanske vlade in papeža Pija XII. se je tudi zaključilo z neuspehom, kajti uničenje Poljske je bilo že poprej tajno dogovorjeno. To so se med seboj tajno dogovorili že tedaj, ko so se trudili, da se s pogajanjem hočejo odločiti za mirno ureditev cele zadeve.

Zahrbtnen napad Sovjetov na Poljsko

Poljska se pa junaško brani. Toda ko še Poljska ni opravila svoje mobilizacije, se je že z vso silo vrgla na njo vsa nemška premoč. Ko se je po umiku poljske vojske utrjevala na novem ozemlju in ko so se poljske armade s silnim junaštvom borile pri Kutnu in ko je Varšava odbila vse napade, tedaj so zahrbtno vdrla na poljsko ozemlje boljševiki v svojimi četami. Taj postopek je bil tajno dogovorjen in sklenjen s tajno pogodbo. Kajti že 23. avgusta je bila dogovorjena razdelitev Poljske. Tedaj je Hitler še govoril, da hoče samo Gdansk, koridor in ostalo sporno ozemlje s plebisцитom, v žepu pa je že imel pogodbo, ki naj razdere in razdeli Poljsko.

Ostre besede na naslov Hitlerja

Kateri posten človek bi se mogel verjeti v besede tistih, ki so jim roke polne krvi? Kdo bo še verjel v besede tistega, ki že leta in leti krši dano besedo? Koliko pogodb je že bilo razgraničenih? Lansko leto 29. septembra mi je Hitler v Monakovem večkrat rekel, da noče Čehov, da Čehov

Zadnja poročila

Richthoffenov sin padel

London, 21. sept. c. Z zapadne fronte poročajo, da je v letalskem poletu nad zapadno fronto bil sestreljen nemški letalec von Richthoffen, sin proslulnega barona von Richthoffena, ki je imel tolikšne letalske uspehe med svetovno vojno.

Poljaki razbili dve nemški diviziji

London, 21. sept. c. Pri Lvovu so poljski oddelki danes razbili dve nemški diviziji. Na nemški strani je v bitki padel tudi general Pritwitz.

Zapadna fronta

London, 21. sept. c. Z zapadne fronte prihajajo poročila, da francoske čete sedaj od dveh strani zasedajo Saarbrücken in da se je nemški protinapad ponesrečil.

Sodobno vojno letalstvo

Švicarski general Groselin je v »Journal de Geneve« objavil zanimivo razpravo o sedanem vojnem letalstvu, iz katere povzemamo sledeče podatke:

V sedanji vojski nastopa osem vrst letal:

1. Izvidniška letala za velike razdalje. Morejo se dvigniti do 8000 m višine in so opremljena z dvema do štirimi strojnimi, posadka šteje 2-4 moše. Njih hitrost je zelo velika in akcijski radij prav tako.

2. Izvidniška letala za bojišča. Opremljena so slično kot prva, le da je njihov akcijski radij manjši.

3. Lahki bombniki, ki jemljejo s seboj 500 do 1000 kg bomb. Oboroženi so z dvema do štirimi strojnimi. Posadka trije moše. Lete zelo visoko in se lahko dvignejo s tal.

4. Težki bombniki, ki jemljejo 1000-3000 kg bomb s seboj. Oboroženi so s štirimi do šest strojnimi, posadka šteje 4-6 moš. Zgrajena je zelo močna z jako močnimi motorji. Večina se porablja za ponoči.

5. Napadalna letala, ki nosijo s seboj srednje težino bomb. Oborožena so z dvema do štirimi strojnimi. Posadka šteje 3 moše. Lete zelo visoko in se lahko dvignejo s tal.

6. Lahki lovci, ki se uporabljajo proti bombardnikom ali tudi kot bojna letala. Nosijo do 500 kg bomb in imajo veliko hitrost. Oboroženi so s topovi in strojnimi. Posadka šteje 3 moše. Akcijski radij je zelo velik.

7. Težki lovci, ki jih uporabljajo proti bombardnikom ali tudi kot bojna letala. Nosijo do 500 kg bomb in imajo veliko hitrost. Oboroženi so s topovi in strojnimi. Posadka šteje 3 moše. Akcijski radij je zelo velik.

8. Posebna letala za prevažanje moštva.

Moderna najboljša letala morejo danes po-

ne mara za nobeno ceno v Nemčiji, ker hoče ohraniti nemško raso čisto. Če nam torej danes Hitler govori, da noče več ničesar od nas, ker je že zasedel Poljsko, tedaj se moramo zavedati samo te resnice, da hoče uničiti še Francijo, kakor je uničil Avstrijo, Češkoslovaško in sedaj Poljsko. Rekel je to že in napisal v svoji knjigi »Mein Kampf«, kjer pravi, da je treba Francijo najprej izolirati od njenih zaveznikov, nato pa jo pobiti. Najprej je hotel to doseči z denarjem, ko je podkupoval razne ljudi pri nas, pa tudi z različnimi avtonomističnimi gibanji. Nemčija išče povsod razne Seyss-Inquarte, ki naj bi izdali svojo domovino, nato pa je treba najti razne Hache, ki bi prišli podpisat kapitulacijo.

»Svoboda ali smrt!«

Proti vsemu temu se je Francija sedaj dvignila. Pri nas ni izdajalec in na naših zastavah stoji napisano: »Svoboda ali smrt!«

Nemška propaganda je sedaj na delu in skuša po radiu in drugače razediti Francoze. Ločiti hoče Francijo od Anglije.

Anglija in Francija nerazdružni

Toda kadar slišijo Francozi, da je to angleška vojna in da je to vojna, ki jo je Anglija izzvala, tedaj se prav hitro zavedajo, da so vojno nevarnost na svoji meji čutili že več mesecev. Francija

dobro pozna Anglijo in ve, kaj je angleško prijateljstvo. Angleška mornarica potaplja sedaj nemške podmornice, angleška letala se bore v našem nebu in angleški vojaki so ramo ob ramo z našimi na fronti. Isti ideal vodi stotine milijonov ljudi in preveča srca naših imperijev. Naj Nemci store, kar hočejo, nas ne bodo razednili. Še bolj smešno pa je, če se kakšen izdajalec oglaš v študijah nemških radijskih postaj in skuša širiti ogabno nemško propagando med nami.

Vojska do konca, dokler se ne stre premoč Nemčije

Mi se vojskujemo, ker nečemo, da bi bila Francija zasužnjena. Za njeno svobodo smo se spustili vsi v borbo, vsi bomo sodelovali in nikdo ne bo bogatel v ozadju, medtem ko bo vojak prelivati kri. Nas ne bo strla dolga vojna. Mi imamo samo en cilj in to je: splošna zmaga. Ta zmaga bo tedaj popolna, ko bo mir postavljen na trdne temelje in se bo Francija čutila stalno varna. Zavest varnosti hitlerizem že tri leta ni dopuščal.

Francija je zmeraj premagala največje nevarnosti zato, ker je nihče ni mogel nikdar razediti. Moralne sile na naši strani so ogromne. Borimo se za neodvisnost in svobodo in da se enkrat za vselej konča premoč Nemčije. Zato bo Francija tudi zmagala.

Pogled na Varšavo.

Življenje v Italiji se mirno razvija naprej

Budimpešta, 21. septembra.

Dopisnik »Pester Lloyd« objavlja iz Rima daljši dopis o življenju v Italiji sedaj, ko drugod divja vojna. Dopisnik poudarja, da se je v italijansko prestolnico vrnil po več tednih in je pričakoval, da bo v Italiji res vse popolnoma drugače, kakor pa je bilo tedaj, ko je zapustil italijansko glavno mesto, ko je pred tedni odšel na svoj dopust.

Ko se je vrnil v Rim, je ugotovil, da je tam vse popolnoma mirno in da vsi redno in pravilno opravljajo vsa svoja dela. Ko sem se vračal v Rim, sem mislil, da bom tamkaj prišel zvečer v popolnoma zatemnjeno mesto, ki je kar čez noč nehal s svojim živahnim življenjem. S cest bi naj bila izginila že vsa motorna vozila in ljudje bi govorili samo o tem, kakšna žaloigra je doletela vse ostali svet. Protiletalske vaje v Rimu so se mi zdele nekaj nemogočega, še bolj nemogoč pa se mi je zdel letalski napad na večno mesto.

Kako sem pa bil čele presenečen, ko sem prišel v italijansko glavno mesto. Že v Postojni sem bil presenečen. Prišli smo tja zelo zgodaj in pričakovali smo, da bo kontrola zelo stroga. Pa ni bilo nič! Vse je bilo tako, kakor v mirni dobi, ko smo zapuščali Italijo. Natakaj je ob vlaku prodajal »belo kavo« kakor prej in pili smo jo z istim užitkom, kakor če bi bila to prava kava. V jedilnem vozu kosilo ni stalo več kakor prej, samo mesa nam tokrat niso postregli. To je bil med vso potjo tudi edini znak, da živimo v izrednih časih.

Vendar pa še zmeraj nisem bil popolnoma miren. Kupoval sem povsod časopise in se čutil,

da so se moji tovariši v vozu pogovarjali samo o svojih družinskih razmerah. O vojni se sploh niso pogovarjali. Čim bližje smo bili Rimu, tem bolj sem bil radoveden in nemiren. Ko smo pa zavozili na postajo, so se zame začela presenečenja, ki so si kar sledila.

Kolodvor ni bil zatemnjen in vzdolž vlaka se je nabralo prav toliko »postreškov« kot v mirnih časih. Bil sem še neveren in sem si rekel, da je pač na vseh velikih kolodvorih življenje še zmeraj enako. Počakaj, zunaj na trgu Cinquecento ne boš našel niti enega vozila. Peščil bom lepo, priljaga pa bom pustil v garderobi. Vodomet na Piazza Esedra gotovo več ne deluje...

Vse to mi je šlo skozi glavo, ko sem zapuščal vlak. Neverno sem povprašal nosača, če bom pred postajo našel kakšno vozilo. »Seveda,« mi je zategnjen odgovoril in me popeljal na trg, kjer me je že objelo pravo rimsko življenje. Res je, motornih vozil je manj, prometa je nekoliko manj, toda živahnost ni zato nič manjša. Če nekaj ur sem že pozabil misliti na to, da je bil v mirnih časih promet motornih vozil trikrat večji, tako je brezbrizna razgibanost mesta delovala name.

Tako kakor je v Rimu, je prav povsod v vsej Italiji. Vsi delajo mirno naprej in dasi so se ljudje morali v marsičem nekoliko omejiti, tega nikomur ne pokažejo in o tem tudi ne govorijo. Zato v Italiji ni mogoče opaziti, da divja v Evropi vojna. V Italiji obžalujemo usodo Evrope, toda še važnejša je zavest, da je treba italijanski narod ohraniti zdrav za bodočnost.

Drobne novice

Rim, 21. sept. b. Italijanski vojaški krogi stavljajo vprašanja, zakaj do sedaj Francija in Velika Britanija nista storili ničesar, da olajšata težavno položaj Poljske. Predvsem se pečajo z vprašanjem, zakaj do sedaj nista poslali večjega števila vojaštva na zapadno mejo, da bi s tem razbremenili poljsko vojsko.

London, 21. septembra. AA. Reuter: Danes se je pripetil prvi primer reševanja brodomolcev s potopljenih ladij z britanskim vojnim letalom. Po poročilu informacijskega ministrstva sta dve britanski veleletali, imenovani »leteči ladji«, rešili množico britanskega tovornega parnika »Kensington«. Omenjeni letali sta opravljali nad Atlantikom nadzorno službo. Na visokem morju sta sprejeli znak SOS s potaplajočih se ladij »Kensington«. Deset minut nato sta bili že na kraju nesreče. Letalci so iz višine videli, kako se je na palubi ladje zbrala posadka, drugi so se pa že skušali rešiti s plavanjem. Medtem ko je eno letalo še dalje opazovalo morje, se je drugo spustilo na morsko površje in prevzelo 14 ljudi, več med njimi že v obupnem stanju. Ko je prvo letalo ponovno vzletelo, da prevzame patrolno službo, je pristalo drugo letalo in rešilo še 20 moš.

London, 21. sept. AA. Reuter: Po vesteh nemških radiopostaj je padel ob Saari sin bivšega francoškega predsednika vlade Dechanella,

Lvov.

Za potrebe narodne obrambe

Belgrad, 21. sept. b. Današnje »Službene novine« objavljajo uredbo o izdaji posebnih blagajniških zapisnikov. Uredba se glasi:

Čl. 1. Narodna banka se pooblašča, da za potrebe narodne obrambe more, izvzemši predpisov čl. 11 zakona o Narodni banki, eskompirati blagajniške zapise finančnega ministrstva do iznosa 240 milijonov din. Oblika, emisije tečaj, višino obrestne mere in odplačilni rok teh zapisnikov predpiše finančni minister v sporazumu z Narodno banko. Blagajniški zapiski po tej uredbi se ne upoštevajo pri zapisnikih, ki se izdajo na podlagi uredbe o izdajanju blagajniških zapisnikov finančnega ministrstva od 9. avgusta 1939 in uredbo o emisiji posebnih blagajniških zapisnikov pri Narodni banki od 24. avgusta 1939 in za izplačilo blagajniških zapisnikov, izdanih na osnovi te uredbe za prvenstveni doprinos o valorizaciji zlate podloge Narodne banke, kadar bo ta valorizacija izvedena. Ta uredba dobi z naslednjim dnem zakonsko moč.

Vojaška uredba

Belgrad, 21. sept. b. Današnje »Službene novine« objavljajo naredbo vojnega ministrstva, s katero se spreminjajo nekatere določbe o osvojitvi vojaške dolžnosti uredbe z dne 30. sept. 1937. Te spremembe se nanašajo na osebje rudarskih podjetij.

Dela na utrdbah

Belgrad, 21. sept. Današnje »Službene novine« objavljajo uredbo z zakonsko močjo o izvajanju del na utrdbah.

Louis Dechanella. Pokopan je bil od Nemcev z vojaškimi častmi pri Neukirchenu.

Rim, 21. sept. AA. Stefani. List industrijske zveze piše o živahnosti italijanske trgovinske mornarice in pravi, da bodo po ponovni uvedbi prometa s Severno, Srednjo in Južno Ameriko v kratkem obnovljene tudi zveze z italijansko Vzhodno Afriko. Prav tako se obnove, tudi začasno ukinjene proge na Sredozemskem morju.

Amsterdam, 21. sept. AA. DNB: Britanski izvozniki in uvozniki so dobili včeraj nalog, da morajo odslej vse kupčije s tujino fakturirati v tuji valuti in ne več v funtih.

London, 21. sept. AA. Reuter: V zvezi z glasovi, ki se stalno vzdržujejo, da so Angleži zaplenili nemško ladjo »Bremens«, ki se je morala v spremstvu angleških pomorskih edinic podati v neko angleško luko, so vladni krogi odbili dati kakršnokoli pojasnilo o tem vprašanju, vendar niso demantirali gornje vesti.

Rim, 21. sept. AA. Stefani: Mussolini je danes sprejel generala Negrija, inspektorja alpskih čet, ki mu je podal poročilo o raznih vojaških vprašanjih in o odlični morali alpskih bataljonov, ki stražijo na italijanski meji.

Rim, 21. sept. AA. Stefani: Za 13 letnico obmejnega italijanske milice je šef milicijskega štaba izdal dnevno povelje. V njem pravi med drugim: Danes proslavljate 13 letnico svoje milice. Duce vas gleda, vas, ki ste vajeni v tišini opravljati svojo dolžnost s stražo na meji.

Tallin, 21. sept. AA. Stefani: Polcija je aretirala več oseb iz najvišje estonske družbe, ker so širila razne glasove o navzočnosti neke tuje podmornice v estonskih vodah.

London, 21. septembra. AA. Havas: Včeraj jutraj je zabilo streljanje, ki se je slišalo z morja, prebivalstvo na obalo Rokavskega preliva. Dve vojni ladji sta streljali, ter se je do obale zasvetilo, kadar je počil strel. Na morju se je videla pena na kraju, kamor je padel izstrel. Smatrajo, da je bila napadena nemška podmornica. Izstreljenih je bilo čez 12 granat.

Rim, 21. septembra. Zadnje štetje je pokazalo, da ima Rim 1.318.350 prebivalcev.

Oslo, 21. sept. AA. Reuter: Vse ameriške ribiške ladje, ki so doslej hodile na lov na morju okoli Južnega tečaja, bodo tudi letos odplule v Antarktik. Angleški ribiči upajo, da bo letos lov zelo obilen, ker japonski ribiči letos ne bodo lovili kitov v vodah Antarktike.

Helsinki, 21. sept. AA. DNB: Finski parnik »Aurora« je že teden dni v nekem angleškem prietanišču v Rokavskem zalivu, ker mu Angleži ne dovolijo odhoda. Parnik je bil na vožnji iz Južne Amerike in je vozil 6000 ton blaga.

Newyork, 21. septembra. AA. DNB: V borbi za svetovno prvenstvo v boksu težke kategorije v Detroitu je zmagal Joe Luis nad Bonom Pastorjem v 11 krogu s knock-outom. Tako je Luis obdržal svoj naslov svetovnega prvaka.

Angleška bela knjiga

London, 21. septembra. c. Danes je angleška vlada objavila Belo knjigo o izbruhu vojne. V knjigi vlada objavlja vse dokumente.

Med drugimi dokumenti je objavljeno tudi pismo, ki ga je Chamberlain pisal Hitlerju dne 23. avgusta, ko se je izvedelo, da sta Nemčija in Sovjetija sklenili podpisati nenapadalno pogodbo. Tedaj je pisal Chamberlain Hitlerju, da nič ne more spreminiti angleškega stališča, da bo Anglija pomagala Poljski, če bo napadena.

Ko je sir Neville Henderson izročil to pismo Hitlerju, mu je Hitler tudi rekel, da je sedaj star 50 let in da mu je ljubša vojna sedaj, kot pa tedaj, ko bi bil star 55 ali 60 let.

Ljubljana, 21. sept. AA. Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen v petek 22. t. m. ne bo sprejemal strank, ker bo uradno odsoten.

Zagrebska vrem. napoved: Oblačno, krajevno deževje.

Zemunska vrem. napoved: Ponekod jutranja megla. Toplota se ne bo znatno spremenila.

Gospodarstvo

Položaj na lesnem trgu

Zveza lesne industrije je imela na Sušaku svojo plenarno sejo, na kateri je bil govor o položaju, ki je nastal zaradi vojne, kakor tudi o vseh škodljivih posledicah, ki so nastale za naše lesne izvoznike. Na tem sestanku je bila sprejeta resolucija, ki predlaga med ostalimi sledeče ukrepe z ozirom na nastali položaj:

1. Zaradi nesigurnih kreditnih in valutnih razmer v državah-izvoznikah je treba skleniti, da je treba vse blago, ki se izvozi v inozemstvo, pred odpremo plačati v naši državi.

2. Zahtevati je treba predplačilo potom kliringa za plačilo lesnih proizvodov v vseh državah, s katerimi imamo klirsko poslovanje.

3. Narodna banka mora obračunati angleški funt po tečaju pred 28. septembrom t. l. za vse vrste lesa, ki so bile prodane v neklirskih državah, pa niso iz katerega koli razloga moge biti do 28. septembra, t. l. odpremljene.

4. Tudi v bodoče je treba vzdrževati redne tovarne parobrodne linije v sredozemskih deželah kakor tudi izven Sredozemlja, a predvsem tiste, ki jih subvencionira država. V kolikor ni ta subvencija uročena, naj se v interesu pospeševanja zunanje trgovine čimprej izvrši.

5. Za naš izvoz v klirske države je treba dati na razpolago potrebno število vagonov.

6. V svrhu normalnega obratovanja žag v Gorskem kotarju in v Liki je treba zagotoviti potrebne kredite, ki so bili zadnji čas odpovedani. Če tega ni mogoče doseči pri privatnih zavodih, je treba to kreditiranje izvršiti potom državnih denarnih zavodov, bilo bi pa tudi potrebno, pospešiti akcijo za ustanovitve industrijske banke, glede katere je napravljen že davno načrt.

V primeru pa, da lesne industrije iz katerega koli razloga ne bi moge normalno obratovati, zlasti, če ne bi moge dobiti potrebnih kreditov in prodati svojih

zalog in izdelkov z ozirom na težave pri izvozu, potem je treba podvzeti akcijo, da se žagam odloži plačilo zapadlih gozdnih obrokov in to brezobzno kakor tudi, da se podaljša rok za izvoz lesa in gozda in rok sekanja pri državnih, banovinskih in občinskih gozdovih. Nadalje naj se dajejo tudi olajšave za plačilo državnih, banovinskih in občinskih davkov ter za plačilo zaostalih in zapadlih prispevkov Okrožnega urada.

Z uvedbo kontrole izvoza je prišel tudi velik del proizvodov lesnega gospodarstva pod kontrolo. Zaradi te kontrole pride lesna industrija v neugoden položaj. Od vseh proizvodov naše lesne industrije jih komaj 20% moremo vnovčiti na domačem trgu, kar pomeni, da mora okrog 80% proizvodov iskati trg izven države. Omejitve lesa bo imela za posledico zmanjšanje zaposlenosti lesne industrije za 60% in seveda s tem tudi odpustanje delavcev, ki jih je v lesni industriji okrog 50.000.

Smatrajo, da bi bilo treba dovoliti izvoz trdega lesa, ki se na domačem trgu zelo slabo vnovčuje. Z uvedbo kontrole izvoza bo morala lesna industrija dobiti posebna dovoljenja, da bo mogla v zmanjšanem obsegu izvažati svoje proizvode. Treba je podvzeti vse, da bi odpadle vse procedure pri izdajanju dovoljenj. Izdajanjem dovoljenj bi moralo biti tako urejeno, da bi lesna industrija dobila dovoljenja vsaj 10 dni prej, nego bi bilo blago natovnjeno na ladje, kadar gre blago v države onstran oceana. Prav tako je treba skrbeti, da bodo zasigurni železniški vagoni za izvoz lesa v klirske države.

Sama lesna industrija pa je podvzela potrebne ukrepe, da zavaruje z ozirom na svoje terjatve tako v klirskih kakor tudi v neklirskih državah.

Izvoz lesa je v sedanjih razmerah podvržen še najmanjšemu riziku v primeru z izvozom drugih predmetov. Poleg tega je konjunktura za izvoz lesa še razmeroma ugodna, zato je treba izrabiti priložnost, da dobimo s pomočjo izvoza lesa nekaj denarja.

Vojna in kmetijska gospodarska politika

»Gospodarska sloga« je v svoji zadnji številki prinesla članek dr. Rudolfa Bličaniča pod gornjim naslovom. Članek glasi:

V Evropi je nastalo vojno stanje. Vojske najkulturnejših in največjih narodov streljajo ene na druge, obsipajo se z bombami in granatami, uničujejo mesta in polja ter vse, kar je ustvarila ljudska roka z marljivim delom. In že se je pokazalo, da ta človeška nesreča ne bo kratkodobna. Vlade bojnikov se držav predvidevajo dolgo trajanje vojne in sicer za tri leta in temu prilagodujejo svoje gospodarstvo.

Hrvati smo potom svojega političnega vodstva, jugoslovanska vlada pa tudi službeno, izjavila svojo nevtralnost.

Mi smo pristaši miru, ker tujeja nočemo niti ne zahtevamo. Ne bomo pa dali svojega. Pripravljeni smo dati za svojo domovino Hrvatsko svoja življenja. Zato moramo biti na straži, kakor vsak svobodni in zaveden narod, ki se zna sam brigrati za svojo usodo in se briga za svojo bodočnost. Dobro se spominjamo leta 1918, ko je nekaj dni brezvladja in razpustitve hrvatske vojske povzročilo, da smo se morali 20 let boriti za to, da se popravi, kar se je zagrešilo tiste dni, a kar se ravno sedaj popravlja. Iz te napake se moramo nekaj naučiti in ne smemo dopustiti, da se ponovi.

Stati moramo čvrsto na braniku proti vsakomur, ki bi nam mogel škoditi ali pa nas ogražati. Čeprav smo v strogi nevtralnosti, je gotovo, da bodo vojne razmere vplivale na naše gospodarstvo, če ne zaradi drugega pa zaradi naše zunanje trgovine. Mi uvažamo iz bojujočih se držav razne proizvode, gotovo blago in surovine, posebno pa tkanine. V bojujoče se države po izvažamo les in naše kmetijske proizvode. Dogodilo se bo, da ne bomo mogli tako lahko uvažati kot smo dosedaj, pa tudi naš izvoz bo naletel na težave. Tega se moramo zavedati in napraviti za naše gospodarstvo potrebne zaključke. To pomeni, da se v bodoče, za dobo treh let, ali pa tudi dalj, moramo manj naslanjati na inozemstvo ter moramo razviti naše gospodarstvo tako, da svoje glavne življenjske potrebe dobimo na našem področju. To misel je treba izvesti strogo in dosledno do zadnjega kmetijskega gospodarstva. To pomeni, da moramo voditi našo gospodarsko politiko tako, da si zagotovimo kar največjo gospodarsko neodvisnost kmetijskega gospodarstva.

Vsak kmetijski gospodar naj se briga v prvi vrsti, da si hrano in vse ostalo, kar potrebuje v hiši, preskrbi na svojem posestvu. To velja zlasti za preskrbo z obleko. Zato naj vsak seje čimveč lana in konoplje, ker bo to potreboval ne samo za svojo družino, ampak tudi za prodajo. Isto velja za volno. Ko ne bo več avstralske volne, bo našim tovarnarjem dobra tudi domača volna. Potem se bodo tudi brigali zato, da se ta volna izboljša in oplemeni.

Druga skrb nam mora biti, da v vasi čimbolj organiziramo medsebojno pomoč, sodelovanje in pomagamo, da bi se vasi v primeru potrebe mogla sama oskrbovati, bratsko in sosedsko. Isto velja za naša mesta, ki se morajo pobrigati za mestno prebivalstvo, da ne bo stradalo. Zato imamo našo Gospodarsko slogo, pričakujemo pa, da nam bo prihodnost prinesla boljše gospodarsko organizacijo potom gospodarskih občin, kakor je to v programu hrvatske kmetijske stranke.

Organizirati moramo izmenjavo dobrin iz krajev, ki se sami ne morejo oskrbovati in drugih, ki imajo viške. Paziti moramo, da nam trgovci ne izvozijo preveč naših proizvodov v tuje države, pa da bi potem sami trpeli pomanjkanje v domovini in stradali zaradi pohlepa po dobičku. Zato moramo posvetiti več pozornosti domačemu prebivalstvu in našim narodnim potrebam kakor pa izvozu.

Nove vojne razmere bodo privedle do tega, da bomo morali dobro in smiselno organizirati naše narodno gospodarstvo. V kolikor mi tega ne bi storili, bi se moglo zgoditi, da nas drugi, tuji, prehitijo. Zato moramo hitro na delo. Mogoče bo zato v vojnem zlu nekaj dobrega.

Licenciranje bikov in mrjasev

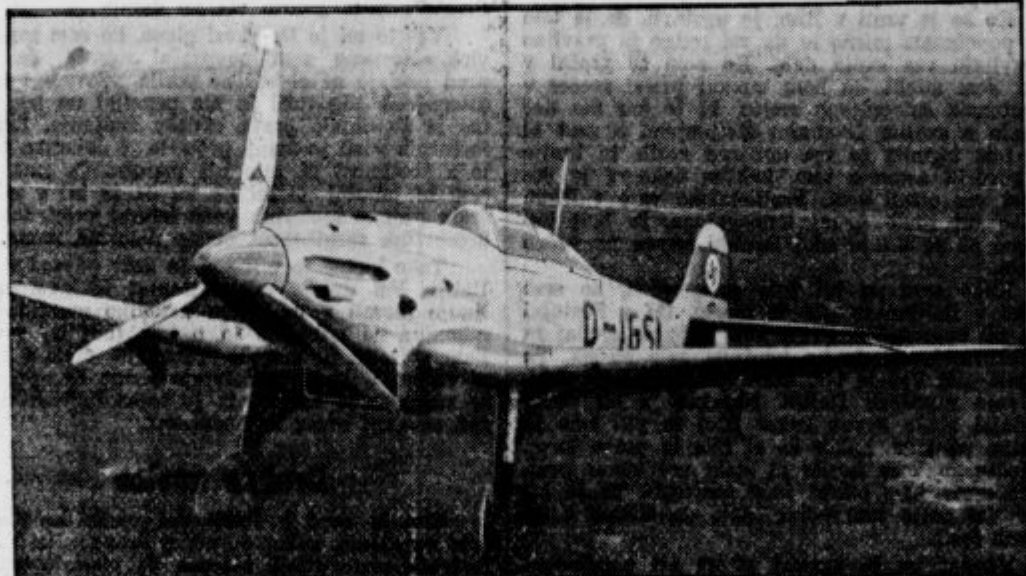
V smelu zakona o pospeševanju živinoreje se vrše po okrajih jesenska licenciranja bikov in mrjasev. Določila pravijo:

K licenciranju je prigeni vse bika, ki so stari nad 15 mesecev, torej tudi tiste, ki so že bili lani ali predlanskim letom vmešeni po živinodravniku in kmetijskem referentu licencirani. Prignati je torej tudi bika, ki so namenjeni za plemenjenje lastne živine.

Dovesti je tudi vse privatne in po kr. banški upravi ter okrajnem kmetijskem odboru subvencionirane nad 6 mesecev stare mrjase. Občine naj po možnosti skrbijo, da prejmejo rejci prav dobro ocenjenih mrjasev primerno nagrado. Sicer bo morda mogel za enega ali drugega boljše mrjaseca najti manjšo vzdrževalno tudi okrajni kmetijski odbor.

Bikorejci naj prinesejo s seboj laneke in eventualno tudi letošnje dopustnice, če je bil bik že kdaj licenciran. Za rodovniške bika je prineseti s seboj tudi rodovniške izpiske in skočni zapisnik. Ob enaki zunanosti se podeli za rodovniškega bika z izpiski vedno boljše oceno in eventualno tudi višjo nagrado, kakor za nerodovniškega.

Prisilno bodo kastrirani vsi zakotni biki, ki ne bodo eventualno prignani k rednemu licenciranju, čeprav so bili morda med letom prehodno ali naknadno licencirani. Rezani bodo na stroške lastnikov, če se dokaže, da jih pripuščajo na lastno ali tujo živino proti plačilu ali zastonj, lastniki pa bodo kaznovani. Kdor pripušča na tujo, ali lastno živino nelicenciranega bika, se kaznuje po zakonu o pospeševanju živinoreje z globo od 50 do 500 din oziroma z zaporo od enega do dveh deset dni. Spored:

Nemško enosedežno lovsko letalo, ki so se zlasti udeleževala na Poljskem v bojih s poljskim letalstvom.

Tudi pilot-izvošček ima dovolj naročil

Letalo doživlja nekaj podobnega, kot je pred njim doživljal avtomobil. Kakor je bil avtomobil prvotno redka prikazen, za katerim je drlo staro in mlado, danes pa je zelo vsakdanje prometno sredstvo, s katerim se vozi že vse, tako je tudi letalo postalo že tako razširjeno, da čim dalje bolj postaja prometno sredstvo zelo širokega kroga občinstva. Dočim so pri nas v prometu le še letala, ki so last raznih družb, ki vzdržujejo letalski promet na določenih progah, se je v velikem svetu začel razvijati že nov poklic: kakor pri nas pred kolodvorji stoje avto-izvoščiki in čakajo, kdaj bo prišel kdo z naročilom, da ga prepeljejo sem ali tja, tako po letališčih Londona, New Yorka, Buenos Airesa in drugih večjih mest pilot-izvoščiki čakajo s svojimi letali, kdaj bo prišel kdo, da bi ga za določeno ceno prepeljali čez to ali ono deželo. To niso samo letala, ki v kratkem roku vozijo izletnike nad mestom in jih spet odlože na istem letališču, ampak so prav čedni stroji, ki zmorejo tudi večje daljave. Tudi naročitelji takih zasebnih poletov so poseben krog, ki si privoščijo to ugodnost iz prav svojih opravkov.

Tako se v New Yorku že 3 leta s svojim letalom preživlja pilot-izvošček Archie Baxter, ki je bil prej avto-izvošček, pa je »prišel naprej« in danes pred letalom čaka na svoje potnike. Ko je začel z novim kruhom, je prvi njegov potnik bil mlad mož, katerega žena se je z otroci z nekim prijateljem odpeljala v Evropo. Mož je želel z letalom poleteti nad parnik, da bi na odprtem morju svojem še enkrat pomahal v slovo. Zgled je potegnil še druge za seboj in kmalu je Baxter skotral sleherni dan lovil kake parnike, s katerimi so mahali njegovemu potniku v pozdrav, on pa njim, ali pa je tudi poletel na odprto morje nasproti parnikom, ki so prihajali iz Evrope. Za tako vožnjo računa po 3-5 dolarjev, kar ni tako nezasi-

PREMIERA prelepe orientalske drame po romanu Henri Bordosa
Čarobna orientalska muzika

KINO MATICA tel. 21-24

Ta film je bil v Parizu neprotrgoma 2 meseca na sporedu

JAMILA

Ob 16., 19. in 21. uri

Hči bogatega šejka, obojena na smrt vsled bega. — Charles Vanel in Denise Bosch, katera je s svojo klasično lepoto osvojila ves Pariz.

Najnapetije senzacije v velikem špijonažnem filmu, ki je najaktualnejši baš v sedanjih dneh!

Danes ob 16., 19. in 21. uri

Zakaj sem postala vohunka?

Erich v. Stroheim in Jean Galland — Vsak ljubljčan naj vidi to aktualno filmsko delo! Predvaja RDECI KRIZ v Kino Union-u, telefon 22-21

Licenciranje se vrši v okraju Maribor desni breg po sledečem vrstnem redu:

V sredo 27. septembra: ob pol 8 pri Sv. Lovrencu na Pohorju za to občino in občino Podvelka; ob 13 v Rušah pred gostilno Mulej; ob pol 16 v Limbušu pred gostilno Robič.

V petek 29. septembra: ob 8 v Podbrežju pred gostilno Reibenschuh; ob 10 v Betnavi za občino Radvanje; ob 13 v Hočah na prostoru za shrambo strojev; ob 15 v Račah pred občinsko pisarno za občine Rače, Slivnica in Fram.

V soboto 30. septembra: ob pol 8 v Spodnji Polskavi pred sadno sušilnico za občine Spodnja in Zgornja Polskava in za Črešnjevec, če so rejci bližje Slov. Bistrici; ob 10 v Slov. Bistrici na sejmišču za občine Slov. Bistrica, Laporje in Smartno na Pohorju ter Črešnjevec; ob 13 za občino Makole v Statenbergu; ob 15 v Poljčanah.

V okraju Črnomelj se vrši licenciranje bikov in mrjasev po sledečem vrstnem redu:

V četrtek 28. septembra: ob 7 na sejmišču v Semiču; ob 11 na sejmišču v Črnomlju; ob 15 v Tribuščah pri Šikonji in ob 16 pred občinskim uradom v Adlesičih.

V petek 29. septembra: ob 8 v Dragatušu; ob 11 v Vinici; ob 15 v Starem trgu.

V soboto 30. septembra: ob 13 v Metliki za občine Metlika-mesto in okolico ter Gradac in Radatoviči.

(Spored za ostale kraje sledi.)

Velika razstava sadja v Zagrebu. Zveza hrvatskih vinogradnikov in sadjarjev v Zagrebu pripravlja veliko razstavo sadja, ki bo v Zagrebu od 7. do 15. oktobra t. l. Razstave se smejo udeležiti sadjarji iz hrvatske banovine, poleg tega pa tudi vsi fabrikanti in trgovci brez izjeme, ki se pečajo z izdelovanjem ali prodajo strojev, aparatov, orodja in drugih pripomočkov, ki se rabijo pri sadjarstvu. Prav tako se smejo razstave udeležiti producenti in trgovci kemičnih preparatov in strupov za pobijanje sadnih škodljivcev itd. Svojo udeležbo morajo prijaviti najkasneje do 26. t. m. »Savezu hrvatskih vinogradara i vočerač Zagreb, Račkoga ulica 1. Na razstavo se opozarja tudi vsi naši sadni trgovci in izvozniki. Za obisk razstave je dovoljen 50% popust na železnica.

Licenciranje: Dne 25. septembra bo pri Štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo raznega olja za avtomobile. — Dne 27. septembra bo direktna pogodba za prodajo štalskega gnojila na Ljubljanskem polju. Pogoji so na vpogled pri Garnizijski upravi v Ljubljani, Metelkova ul. 2. — Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.

Borze

Dne 21. septembra 1939.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal danes 2.73 milij. din, na belgrajski borzi pa 3.62 milij. din.

Promet v vrednostnih papirjih na belgrajski borzi je znašal 2.07 milij. din, kar je prav znaten promet. Tendence tečajev je slaba.

Ljubljana — Uradni tečaji

London 1 funt	171.90—175.10
Pariz 100 frankov	86.35—88.65
New York 100 dolarjev	4360.50—4420.50
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.—
Amsterdam 100 goldinarjev	2328.50—2366.50
Bruselj 100 belg	746.50—758.50

Ljubljana — Svoobodno tržišče.

London 1 funt	214.65—217.85
Pariz 100 frankov	120.37—122.67
New York 100 dolarjev	5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov	1241.45—1251.45
Amsterdam 100 goldinarjev	2307.04—2345.04
Bruselj 100 belg	931.95—943.95

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring.

Grški boni	29.15—29.85 (29.50)
----------------------	---------------------

Belgrad — Zasebni kliring.

Grški boni	28.41—29.11 (28.76)
Bolgarski čeki	90 bl

Curih. Pariz 9.75, London 17.25, New York 441.25, Bruselj 75.25, Milan 23.—, Amsterdam 235, Stockholm 105.25, Oslo 100, Kopenhagen 85.25, Buenos Aires 104.—

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 397—400

v Zagrebu 396 zaklj.

v Belgradu 393—395

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 91—92, vojna škoda promptna 397—400, begl. obv. 73—74, dalm. agr. 71.50—72.50, 8% Bler. pos. 90 bl, 7% Bler. pos. 86.50. — Delnice: Trboveljska 170 blago.

Zagreb. Drž. papirji: agrarji 56 zaklj., vojna škoda promptna 396 zaklj., 6% sum. obv. 69—71, begl. obv. 73 zaklj., dalm. agr. 71 zaklj., 4% sev. agr. 52 zaklj., 8% Bler. pos. 86 zaklj. — Delnice: Priv. agr. banka 180 bl., Sladk. tov. Osijek 82 den., Isis 30 den.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. pos. 93—94 (93.50—94), agrarji 56 zaklj., vojna škoda promptna 393—395 (392—395), 6% sum. obv. 69.50—70.50 (70.50), begl. obv. 72.50—73 (73), dalm. agr. 70.50 do 71 (70.50), 4% sev. agr. 50 den. (50), 8% Bler. pos. 89—89.50 (89), 7% Bler. pos. 84.75—85.50 (85), 7% stab. pos. 93 den. (93). — Delnice: Priv. agr. banka 188 drobn.

Žitni trg

Novi Sad. Vse je neizpremenjeno. — Promet srednji.

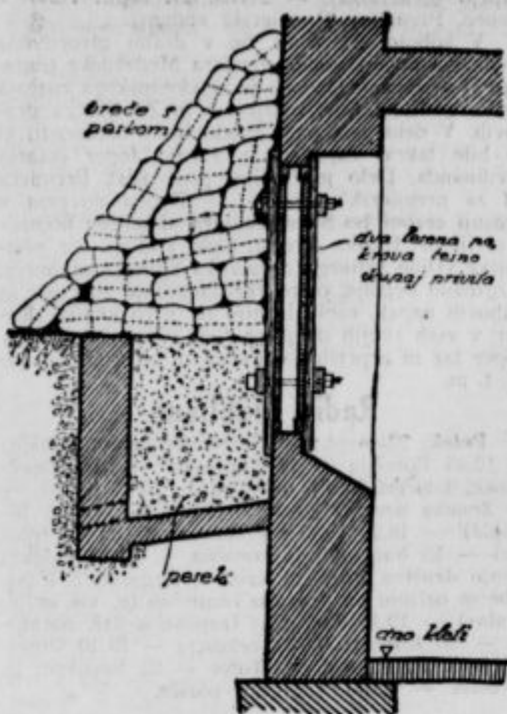
Živinski sejmi

Cene kmetijskih pridelkov na sejmju v Kranju dne 18. sept. Goveje meso I. vrste prednji del 10 din, zadnji del 12, II. vrste prednji del 9 din, zadnji del 11, II. vrste prednji 8, zadnji del 10, svinjina 16—18, slanina suna 22—24, evinska mast 19 din, čisti med 22—24 din, neoprana volna 24 do 26 din, oprana volna 34—36 din, goveje surove kože 9—11, telečje surove kože 12, svinjske kože 6—8 din za 1 kg. Cene od 50 kg navzgor. Pšenica 180 din, ječmen 175, riž 180, oves 175, koruza 160, fižol 280—325, krompir 75, lucerna 50, seno 75, slama 50, jabolka I. vrste 500, II. vrste 400, III. vrste 300, pšenična moka 260—320, koruzna moka 225, ržena moka 300, ajdova moka 400, koruzni zdrob 275 din za 100 kg. Drva 18 din za 100 kg, jajca 1 din kom., surovo maslo 28—40 din kg.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ljubljani (mesto) dne 20 sept. Voli I. vrste 5.50—6 din, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50, telice I. vrste 5.50 do 6, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50, krave I. vrste 4—4.50, II. vrste 3.50—4, III. vrste 2.50—3 din, teleta I. vrste 6.50—7, II. vrste 6, prašiči domači špeharji 9—9.50, prašiči pršutarji 8—9, prašiči sremaki špeharji 10.50—11 din za 1 kg žive teže. Goveje meso I. vrste prednji del 12, zadnji del 14, II. vrste prednji del 10, zadnji del 12, III. vrste prednji del 8, zadnji del 10, svinjina 15—17, slanina 15—17, svinjska mast 20—21, čisti med 18—20, goveje surove kože 8—11, telečje kože 13, svinjske kože 10 din za 1 kg. — Pšenica 190—210, ječmen 195—220, riž 175—200, oves 180—280, koruza 165—185, fižol 250—400, krompir 100—125, seno 65—90, slama 30, jabolka I. vrste 400, II. vrste 250, III. vrste 150, bruske I. vrste 600, II. vrste 300, III. vrste 150, pšenična moka 325 din, koruzna moka 240 din za 100 kg. — Drva 110 do 115 za kubični meter, jajca 0.75—1 din za kom., mleko 2—2.25 din liter, surovo maslo 22—28 din za kg, grozdje 4—8 din za kg. — Navadno mešano vino v gostilnah 8—10, finejše sortirano vino 12 do 18 din za liter.

Zavetišča ob napadih iz zraka

Zanimivo in poučno predavanje o ureditvi zasilnih zavetišč

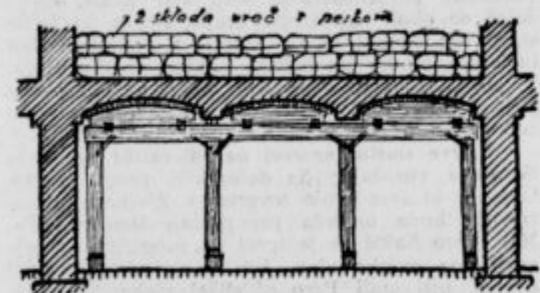
Tako zavarujemo kletna okna zavetišča. Okna zapremo znotraj in zunaj z močnimi pokrovi, ki jih pritegnemo skupaj z železnimi vijaki. Jamo ob oknu zasujemo s peskom, zunaj na cesti ali na dvorišču pa zadelamo odprtino kletnega okna z vrečami.

V sredo zvečer je skicala mestna občina v mineraloški predavalnici na univerzi anketo, ki je obravnavala graditev zasilnih zavetišč pred zračnimi napadi. Na sestanek so bili povabljeni ljubljanski graditelji, stavbeniki in obrtniki, ki so se udeležili sestanka v res velikem številu. V imenu občine je prišel sestanek nadsvetnik inž. Mačkovšek, ki je obravnaval, da je bila letos spomladi sprejeta uredba z zakonsko močjo, ki določa, da morajo hišni posestniki zaščititi sebe in svoje najemnike in zgraditi vsaj zasilna zavetišča v svojih hišah. O tem so bili izdani pravilniki in tehnični predpisi. Današnji sestanek naj ustvari jasne pojme o tem, kaj se da z majhnimi stroški napraviti, hkrati pa naj da navodila, kako je treba zasila zavetišča urediti in opremiti.

Nato je povzel besedo predavatelj inž. Stanko Dimnik, ki je v izčrpnem predavanju, ki so ga spremljale zanimive slike, obdelal vsa najpomembnejša vprašanja pri graditvi zasilnih zavetišč. Najprej je predavatelj omenil, da moramo poznati učinek letalskih bomb, če hočemo pravilno graditi zavetišča. V zadnjih letih se je vse preveč poudarjala pomembnost plinskih napadov iz zraka, zaradi česar so tudi vsa navodila skoraj vedno obravnavala le plinska zavetišča. Vojake v Spaniji, na Kitajskem in zlasti zadnja vojska na Poljskem pa so dokazale, da letalstvo mnogo bolj napada z razstrelivimi in višjalnimi bombami, kakor pa s plinskimi ali bakteriološkimi.

Učinek bomb

Rušilne bombe so različne teže, tako imamo bombe po 10, 50, 100, 200 ali 300 kg. Za posebne cilje, kolodvori, mostove in tovarne pa se uporabljajo tudi tisočkilogramske. Američani pa imajo celo 1800 kg težke. Računi so pokazali, da približno bombe, vržene iz višine 3–4000 m pri teži 50 kg 50 cm debelo betonsko ploščo. 100 kg bomba prebije 62 cm, 300 kg prebije 66 cm, 1000 kg pa že nad 1 m debelo betonsko ploščo samo zaradi svoje žive sile, ki jo dobi pri padcu. Ker rušilne bombe večinoma eksplodirajo šele potem, ko so že prodrele v navadno globino betonske plošče, z eksplozijo se naprej rušijo betonske plošče. Skupni učinek preboja zaradi padca in eksplozije bombe pa je tak, da poruši 50 kg bomba 82 cm, 100 kg 1 m 300 kg pol drug meter, 1000 kg bomba pa 2 m in

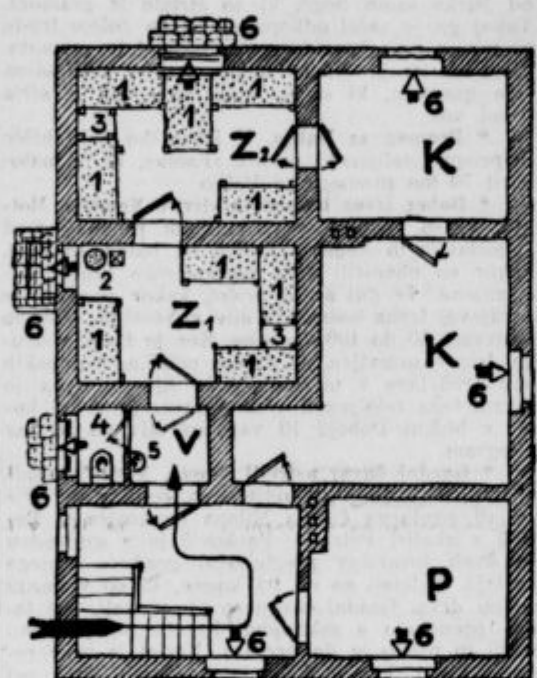
Ojačitev stropa obokane kleti, ki bo služila za zavetišče.

$\frac{1}{4}$ debelo betonsko ploščo. Ker bodo letala na navadna naselja in mesta metala kvečjemu 300 kg bombe, je s tem dana tudi že mera za zaščito. Tudi na Poljskem so Nemci uporabljali bombe največ 300 kg težke.

Seveda so zaklonišča, ki naj varujejo pred učinkom 300 kg težke bombe, ki zadene v polno, že precej draga. Vendar moramo računati, da so taki dobri zadetki le redki in da morajo zaklonišča v prvi vrsti varovati prebivalstvo pred izstrelki protiletalske artiljerije ter protiletalskih strojníc, pred ruševinami hiš in drobič bomb, ki eksplodirajo v bližini. Prav tako morajo varovati zavetišča prebivalce pred zračnim pritiskom ob eksplozijah.

Zavetišča naj varujejo pred presenečenji

Zaradi tega je glavna naloga zavetišča, da nas varujejo pred presenečenji. Napačno mislijo tisti, ki sodijo, da bodo na znak, ki bo naznanjal letalski napad, lahko zapustili svoje hiše in šli na Rožnik ali Golovec, kjer bodo počakali na konec napada. Ze španeka vojna, prav tako pa tudi poljska eta dokazali, da je lahko presenečeno mesto. Večinoma so prebivalci mesta zvedeli za napad šele tedaj, ko so padle prve bombe. Zlasti Barcelona je imela slabe izkušnje. Italijani in Nemci so to dosegli tako, da so se dvignili na Minorci silno visoko v zrak, ko pa so se približali Barceloni, so se v drznem letu z ugašenimi motorji bližali mestu ter iznenada začeli metati bombe. Ker so bili Španci na letalske napade nepripravljeni in zavetišča sploh niso imeli, je bilo žrtev seveda veliko. Poleg tega pa so njihove zgradbe tako slabo grajene, da so nudile silno malo odpora bombam. V Barceloni se je prebivalstvo ob pogostih letalskih napadih zateklo kar v tunele podzemne železnice in tam prebilo, če treba, več dni. Zaradi pomanjkanja dobrega zraka in zdravniške nege, pa jih je v teh zavetiščih umrlo več kakor zunaj

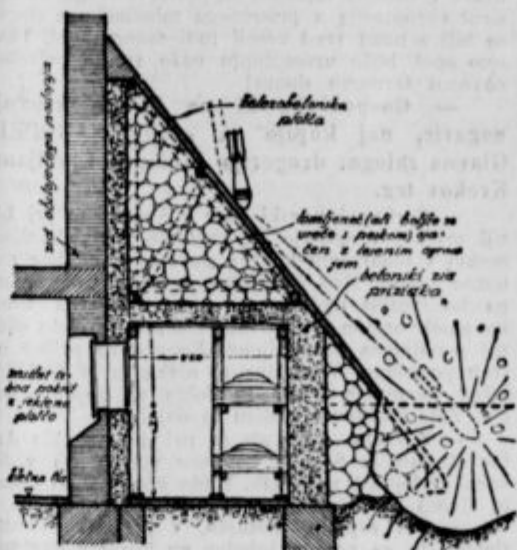
Tloris kleti, v kateri smo nekaj prostorov preuredili v zavetišče. Pušnica kaže vhod po stopnicah. Črka V označuje predprostor, Z₁ in Z₂ pa označujeta pravi zavetišči. Iz Z₁ je zasilni izhod v kletni prostor in skozi okno. Skozi predprostor pa moremo priti še v pralnico in klet in skozi okna zopet na dvorišče. Z₁ so označena ležišča, Z₂ eventualna črpalna naprava, s 3 omare in shrambe, 4 je stranišče, 5. umivalnik z vodovodno pipo, 6 so okna.

od bomb. Posebno starejši ljudje so v velikem številu podlegli erčni kapi.

S skromnimi izdatki

Zavetišče, ki se da urediti z najmanjšimi stroški v že obstoječih hišah, bo gotovo najpraktičnejše vedno v kletih hiš. Saj mora bomba, ki bi hotela prebiti kletni strop, najprej predrti skozi streho in vse druge etrope nad pritličjem. Zato po pravici lahko verjamemo, da se z malenkostnimi preureditvami dajo zavarovati naše kleti pred rušilnim učinkom srednjetežkih bomb. V zavetiščih pripravljena klet pa mora ustrezati naslednjim pogojem:

1. Biti mora čim lažje dostopna iz stanovanja.
2. Imeti mora vstop na ulico ter na dvorišče ter po možnosti še več zasilnih izhodov. Dobro

Zgled za zavetišče, zgrajeno v kletnem prizidku in prekrito s strmo poševno železobetonsko streho, ki bo odbijala bombe.

namerjena bomba bi lahko podrla stavbo nad zavetiščem, ruševine hiše pa bi zatrpale izhod iz zavetišča. V takem primeru bi zavetišče lahko postalo grob tistih, ki bi se zatekli vanj, če bi imelo le en izhod.

3. Zavetišče mora imeti predprostor, v katerem prihajajoči odlože vrhno obleko in se umijejo.

4. Vsako zavetišče mora imeti stranišče. Po naših predpisih to stranišče ne sme biti na vodno izpiranje na angleški način.

5. Zavetišče mora biti najmanj tako veliko, da pride po 3 m² zraka na vsako osebo. V tem primeru odpade potreba zračenja za prve tri do štiri ure. Če pa pride na osebo manjši zračni prostor, je treba zavetišče prezračevati umetno. Kvadratura zavetišča mora biti tolikšna, da odpade na vsako osebo 1,65 m² tal. Praksa je pokazala, da je to premalo in da zadošča to je za velika javna zavetišča. Za zasebna zavetišča, ki bodo morala po potrebi prebivalstvu služiti celo za večdnevno stanovanje, pa ne.

Ojačitev stropa

Taka ureditev zavetišča je v glavnem zadostna. Skrbeti moramo le še, da ojačimo strop nad zavetiščem. Če je dosedanj strop lesen, potem ga nadomestimo z novim železobetonskim. Najbolj pa je obokan strop. Zadošči trden strop kleti opazimo spodaj z deskami, legami ali pokončnimi in poševnimi oporami. Deske so potrebne zato, da v primeru eksplozije v bližini ne pada omet s stropa. Omet bi nam namreč zapravljal vse zavetišče in zelo oviral in skoraj onemogočil obstanek v zavetišču. Opore pa so potrebne zaradi tega, da okrepimo strop v toliko, da zmore zdržati obtežbo 1500 do 2500 kg na kvadratni meter. Strop zavetišča mora namreč vzdržati težo vseh ruševin, ki bi jih vrgla nanj bomba, ki bi zadela stavbo in jo porušila. Nad stropom zavetišča pa utrdimo še tla s tem, da jih prekrijemo z več sloji vreč peska, ki bi prestrezala udarce ruševin odnosno bomb. Če pa je nad prostorom, izbranim za zavetišče, betonska terasa (garaža, prizidek), potem moramo vreče s peskom naložiti v poševni ravlini, tako da napravimo zavetišču strmo streho, ki jo prekrijemo s poševno betonsko ploščo, ki bo odbijala bombe.

Debelina zidov

Zidovje ob straneh zavetišča nad zemljo mora biti debelo vsaj 40 cm, zidovje pa, ki sega v zemljo, pa 70 cm. Ako je zid preslaboten, ga okrepimo na zunanji strani s lomljenjem, ki ga naložimo poševno ob zidu. Temelji zavetišča naj bodo vsaj 4 m globoki, sicer se lahko zgodi, da velika bomba, ki udari poševno v bližini poslopja in se zaradi globoko, eksplodira pod zavetiščem. Če temelji niso dosti globoki, si pomagamo tako, da jih obložimo s plastmi lomljenca ali z vrečami peska.

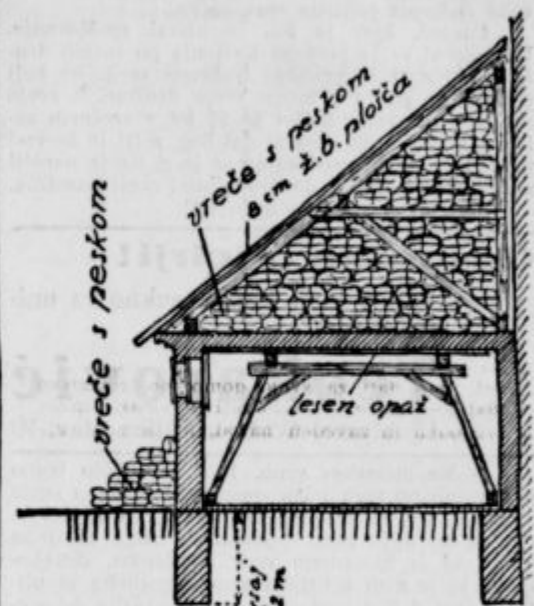
Okna — vrata

Okna zavetišča obdamo na obeh straneh z lesenimi pokrovi, ki se kolikor mogoče hermetično prilagajajo. Enega pa obijemo s 15 mm debelo pločevino. Zunaj jih obložimo še z vrečami peska. Prva vrata, ki vodijo v zavetišče, naj bodo po možnosti železna, druga pa so lahko lesena in prevlečena s pločevino. V zavetišču nikakor ne smejo biti plinske, vodovodne in glavne električne instalacije. Pod zavetiščem naj tudi ne bo kanalov, zaradi tega pralnice niso primerne. Razsvetljava naj bo električna in naj jo preskrbuje poseben vod, napeljan naravnost od števca. Vse druge luči niso priporočljive za rezervo pa naj bo vsekakor nekaj električnih žepnih svetilk. Za obnovljanje zraka v zavetiščih pridejo v poštev le črpalke na ročni ali električni pogon. Je pa to že draga instalacija.

Oprema

Tako zavarovano zavetišče mora imeti tudi opremo: dobro zaprto posodo s pitno vodo, nekoliko hrane, nekaj stolov ali klopi in toliko ležišč, kolikor stanovalcev se bo zateklo v zavetišče. Ležišča so lahko v etažah eno nad drugim. Ne smemo pozabiti orodja: kramp, lopato in železno lomilko (drog). Kot končna oprema pridejo še plinske maske in zaščitni kroj, varen pred strupenimi plini, vsaj za eno osebo, a čemer so prebivalci zavetišča zavarovani tudi za primer plinskega napada.

Predavatelj je žel lepo odobranje za poučna in zanimiva izvajanja, inž. Mačkovšek pa je sporočil, da se bodo v okviru inženirske zbornice vršili posebni tečaji, na katerih bodo strokovnjaki obravnavali še vsa morda strokovno nejasna vprašanja. Mestna občina pa bo preskrbela, da se bodo ustanovile tudi posvetovalnice, kjer bodo zasebniki lahko dobili vsa navodila za graditev zavetišč v svojih hišah.

Zavetišče v garaži ali prizidku glavne stavbe. Poševna streha je napolnjena z vrečami peska, pokrita pa je z železobetonsko ploščo. Leseni opaz ojačuje strop.

Toča povzročila milijonsko škodo v Hrvat. Primorju

Huda nevihta je divjala pretekli terek nad Hrvatskim Primorjem. Okrog treh popoldne so zagnili nebo temni oblaki, ki so napovedovali točo. Najprej se je vili huda ploha, okrog štirih pa se je dež spremenil v točo, ki je klestila cele pol ure. Toča je bila debela kakor orehi, posamezni kosi pa so padali debeli kakor kurja jajca. Toča je padala na črti od Krapine proti Golubovu in Očuri. Mnoge vasi so hudo prizadete, najhujše pa Lepoglava, Kamenica, Ivanec in Voča Dolnja. Toča je popolnoma uničila vinograde. Ni samo stolika grozdja, marveč tudi trte. Letošnje leto se bo prav nič trgalo, pa tudi prihodnje leto se bo trta slabo razvijala. V mnogih krajih so vinogradi tako stoltni, da ne bodo natrgali nič grozdja. Silno je trpela tudi koruza in ajda. Detelja, v kolikor še ni bila pokošena, je zabita v zemljo. Hudo so prizadeti tudi še neobrani sa-

donosniki, posebno slive in jabolka. Ko je toča prenehala, se je utrgal oblak in voda je preplavila polja in travnike. Toče je padlo toliko, da so jo še drugi dan zjutraj ob 8 odmetavali s lopatami. Škoda je milijonska. Nesreča je tem večja, ker so oškodovani najbolj revni kraji Hrvatskega Primorja.

Tudi iz Križevcev poročajo, da je tam in v okolici divjala pretekli terek huda nevihta s točo, debelo kakor orehi. V gornjem mestu je padlo toliko toče, da so jo morali odmetavati s lopatami. V bližnjih vaseh, kjer imajo mešani svoje vinograde, je toča naredila ogromno škodo. Vinogradniki morajo pobirati po tleh še ne čisto zrelo grozdje. Najbolj je prizadela vas Miholjevac, kjer na trtah ni ostalo prav nič grozdja in tudi listov ne.

vame. Ustnice so mu šepetale ime njegove zaročenke. Privid mu je nastajal... Ob svitu nočne luči v dekletu, ki je pravkar vstopilo, ki se je sklanjalo nad njega, da sprejme mogoče zadnji dah, ni gledal več mene, ampak njo, ki je končno vendar prihitela. Prejel me je za roke, jih dvignil k ustnicam, celjajajoč zbegane nežne besede. Pripril ga o zmoti v tem trenutku in ga zopet vreči v obup, bi se mi zdel zločin. Pustila sem mu svoje roke, ga bodrila in mu budila upanje, zagotavljalje ga, da bo živel. Sam je menil, da ima v tem trenutku vso življenjsko srečo v rokah. Bil je pripravljen tudi umreti, ker je ona prišla, ker je tukaj. Mar ni ljubezen večna? In to je bilo že v raju, kjer je gledal sebe z njo, oba združena za večno. Bila sem pripravljena na te besede zamaknjenosti. Stori la sem še več; odgovarjala sem mu nanje. Spomin na mojega zaročenca mi je navdihal za ubogo dete besede, primerne tej zadnji in ožarjeni prevari. Kmalu bo umrl več kot pomirjen, več kot potolažen, srečen! S težavo sem v svojem razburjenju zadrževala solze, se mu smehljala in še govorila. In tedaj mi je z muko ovil roko, me pritegnil k sebi, nagnil moj obraz k svojem. Klical je za poljubom svoje zaročenke, za izmeno njunih duš. Niti za hip me ni obšla misel, da bi mu odrekla to veselje. Ni mi mogla priti v silnem zanosu usmiljenja, ljubezni do bližnjega in dobrote, ki me je navduševala.

Tedaj so se najine ustnice združile. Vrata za mano so se odprla. Mislje, da je vstopila moja mati, se nisem ganila, ampak dala z roko znamenje, naj molči. Najine ustnice so se medtem ločile. Ranjenec je sladko zadnjikrat vzdihnil, ohranivši na še blede obličju smešek otrok, ki sanjajo. Hipoma, v istem trenutku, ko sem se po-

vrnila v stvarnost, sem nenadoma začutila, da ni prisotna moja mati, ampak nekdo drug in grenek glas je zaškrtil, se zarogal — še vedno mi doni v ušesih zvok —: »Ah! To je lepo, zelo lepo!« Obrnila sem se. Pred menoj je stal moj zaročenec, sovražen, tragičen. Videl je bil poljub, zagnal mogoče zadnje besede umirajočega. Jaz sem kriknila, nato se je vse zavrtelo okoli mene. Po dolgem živčnem naporu, ki sem ga morala vzdržati, po naporih zadnjih dni me je ogabno sumničenje, ki sem ga videla vrglo na tla: izgubila sem zavest.

Ko sem zopet prišla k zavesti, je moj zaročenec že odšel. Zaman mu je skušala moja mati vse razložiti. Sicer pa ona sama ni vedela, do kakšne stopnje se je povzpela blodnja umirajočega. Dala mi je prav, ko sem ji razložila vse podrobnosti, ki jih je nato pisala mojemu zaročencu in ga vprašala, kaj bi on imel od te okrutnosti, če bi jaz odklonila blago laž, katero sem storila.

Da-li je pismo prispelo? Tega ne vem. Mesec dni pozneje sva zvedeli, da je padel. Ta strašna razsejitev je vprala moj upor zaradi krivičnega sumničenja. Vstrela sem se in še sedaj se včasih vprašujem, če ni mogoče iskal smrti, če ni zatisnil oči na preklestvu; toda prihaja mi tudi na misel, da, če je prejel pismo in je razumel, če mi je zopet naklonil svojo ljubezen, je umrl mogoče še bolj obupan, in da brez dvoma ni bilo nobene druge, ki bi mu pričarala pred oči moje odpuščanje in moj zadnji poljub.

Gospodična Praslova je zamišljena umolknila. Precej časa sem spoštljivo molčal, a nato vprašal: »Kaj pa zaročenka mladega častnika?« — »Ni nikoli prispela!« je odgovorila gospodična Praslova.

CISTEK

J. R. Ambrožij

Prevara iz sočutja

»Vprašuje me, drago dete, zakaj se nisem omožilo? No, saj to sedaj lahko povem. Te stvari so tako daleč, da se mi skoraj zdi, kot bi se tikale bolj neke druge, ne mene, in da je za mene vse skupaj le žalosten spomin na ovolo cvetje.«

In ko sem jaz pazljivo prisluhnil, je gospodična Praslova, moja sorodnica, katere sivi lasje so se zdeli znani dvajsetletniku obkroženi s skrivnostnim doživljem — ona torej — je začela z milim, žalostnim glasom pripovedovati:

»Bilo mi je dvajset let. Ljubila sem, bila sem ljubljena; bila je zaroka, ko je izbruhnila vojna. Poroko smo odložili. Moj zaročenec, ki je bil častnik, je moral oditi na svoje mesto. Ostala sem sama s svojo materjo vdovo v majhnem provincialnem mestecu, kjer sva tedaj stanovali in ki ga je kljub precejšnji oddaljenosti od fronte zdelo zasedba. Medtem ko je v okolici divjal boj, sva medve pripravljale oboje in platnene krpe za bolnišnico, kamor so prinašali ranjence. Kmalu pa je število teh nesrečnežev naraslo; sprejemale so jih tudi zasebne hiše in tako jih je bilo zaporedoma več tudi v naši hiši. Skrbela sem za nje, ne le iz požrtvovalnosti, ki sta jo narekovali mojemu ženskmu srcu dobrosrčnosti in domovinske ljubezni, ampak tudi z vso ljubeznijo, ki me je prešinjala ob misli na odsotnega. On sam bi

mogel biti nekega dne ranjen in jaz sem skrbela za druge, kakor sem želela, da bi kdo zanj skrbel.

Pa pustiva to. Od teh ranjencev je za mojo povest važen samo eden. Bil je to mlad človek, skoraj še otrok. Granatni izstrelki mu je raztrgal bok in drobce medij iz tega izstrelka je povečal nevarnost rane. Vedeli smo, da je izgubljen in naša žalostna dolžnost je bila omejena zgolj na to, da mu vsaj olajšamo bore dni smrtnega boja. Bil je sam brez družine; toda čudovito podobnost, da je tudi on bil pustil zaročenko, je povzročila, da sva ga še bolj vzljubili. Pokazal nama je njeno sliko ter nekaj pisem, ki jih je skrbno hranil in izrazil svojo žalost za življenjem zaradi nje in svoj obup, da bo mogoče umrl, predno jo bo zopet videl.

Moja mama je dekletu pisala. Minula sta dva dneva, a od tam ni bilo nobenega odgovora; nato še dva druga, odkar je bilo poslano drugo pismo, ki je izražalo nujnost. Sami sva bili vznemirjeni ter sva si prizadevali ga pomiriti.

Poštni promet je v tem času bil moten in je slabo deloval, celo potovanja so bila polna nepričakovanih dogodkov; toda brez dvoma je bilo dekle že na poti. Jutri, naenkrat, ko tukaj.

Vročina je medtem rasla. Včasih, v hipu nezvesti, je ranjenec mislil, da sliši in vidi ono, katero je pričakoval. In njegov obup nato naju je tako presunil, da sem sklenila sama se podati po zaročenko, jo privedem. Zdravnik pa mi je to odsvetoval, češ, morala bi prispeti noč. Jutri bo že prepozno!

Res se mu je proti večeru vedno bolj bledlo. Malo pred zoro sem dvignila od njegovega vzgljava mater, ki je bila docela izmučena. On pa je dvignil pogled proti meni in tedaj so se njegove začudene in srepe oči prijetno izenačene upre

Droblne novice

Koledar

Petek, dne 22. septembra: Kvatre. Tomaž Vil.; Mavricij.
Sobota, dne 23. septembra: Kvatre. Linus, pa-
pež; Tekla, d.

Novi grobovi

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala
gospa Marija Božič, soproga železniskega zvanič-
nika v pokopju. Pokopali jo bodo danes ob pol 3
popoldne. Naj počiva v miru! Zaljučnemu g. so-
progu, hčerki in sinu naše iskreno sožalje!

† V Očelavcih pri Gorji Radgoni je umrl
ugledni trgovec g. Jožef Herman. Pogreb bo
v soboto 22. septembra ob 8 zjutraj iz hiše žalosti
na farno pokopališče na Kapeli pri Radencih. Naj
počiva v miru! Zaljučnim sorodnikom naše iskreno
sožalje!

Osebnosti

Anton Kosta — 60 letnik

21. septembra je
praznoval g. Anton
Kosta v krogu svoje
družine svojo šestde-
setletnico. Težka je
bila njegova borba z
usodo, ki ga je pe-
hala iz kraja v kraj.
Ko je bil on v vojni,
je morala njegova živ-
ljenjska tovarišica s
šestimi majhnimi otro-
ci bežati iz domače
hiše v sončni Goricki.
Ko se jim je po vojni
pridružil še on, jih je
usoda še naprej pre-
ganjala, vendar je vse to naš g. Kosta mirno in
boguvdano prenašal. Skozi življenje si je utiral
pot s pridnim delom, saj ga kot priznanega kro-
jača poznajo mnogi. Bil je namreč na Stajerskem,
Homecu, v Kamniku, končno je zdaj že nekaj let
v Ljubljani, kjer misli ostati, če ga ne bo težka
roka življenja pognala spet naprej.

Povsod, kjer je bil, je užival spoštovanje.
Udeleževal se je javnega življenja po raznih dru-
štvah, kjer si je pridobil ljubezen vseh. Še bolj
priljubljen pa je v krogu svoje družine. S svojo
soprogo go. Amalijo živi že 35 let v srečnem za-
konu. Deset otrok jima je dal Bog, a tri je že vzel
nazaj k Sebi. Ze pred vojno se je g. Kosta naročil
na »Slovenca« in mu do danes ostal zvest naročnik.
Bog ga ohrani še mnogo let!

Gospodje oficirji!

Najugodnejše kupite sukno za uni-
forme pri

Teokarović

Ljubljana, Wolfova ulica št. 10

— Na Slomškov grob. Jutri, v soboto bomo
praznovali po vseh šolah spomin na velikega škola
Slomška. Ne bo učitelja, ne učenca, da bi šel ta
dan mimo njih brez spomina in blage misli na
moža, ki je Slovencem vzor domoljuba, človeko-
ljuba, ki je nam učiteljem vzor vzgojitelja in uč-
telja. Čim daljša postaja časovna razdalja od nje-
gove smrti, tem večji so spomini nanj. Slomšek ima
vedno več častilcev med vsemi stanovji, posebno pa
med učitelstvom. V nedeljo, dne 24. septembra
pohitimo spet na Slomškov grob v Maribor vsi,
ki hočemo, da bi zavladal povsod med slovenskim
narodom Slomškov duh. — Osrednji odbor Slom-
škove družbe.

— Občni zbor Umetnostnozgodovinskega dru-
štva v Ljubljani bo v torek, 26. t. m., ob 5. popol-
dne v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani
(vhod z Bleiweisove ceste) z naslednjim dnevnim
redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Citanje zapis-
nice XV. občne zbornice. 3. Poročilo predsednika.
4. Poročilo tajnika. 5. Poročilo blagajnika. 6. Po-
ročilo knjižničarja. 7. Poročilo revizorjev. 8. Voli-
tev odbora. 9. Slučajnosti. Člani in prijatelji dru-
štva vljudo vabljeni.

— Duhovne vaje za duhovnike bodo od 25. do
29. septembra. Prosimo gospode, da se čimprej
zglasijo na naslov: Vodstvo Doma duhovnih vaj,
Zrinjskega cesta 9. Prostora je še dovolj. Začetek
v ponedeljek ob 7. zvečer. — Vodstvo.

— Mladinski dan je priredila mladina žup-
nije Laporje preteklo nedeljo. Proslavila ga je
v cerkvi in izven nje. Skupno je pristopila k ob-
hajitni misli ter si zapisala v srce lepe besede
pridigarja p. Mansueta o razmerju mladostnika
do Boga, bližnjega in sebe. Popoldne je priredila
»farno akademijo« s pevskimi, telovadnimi in
simboličnimi nastopi. Nepopisno je bilo navdu-
šenje ob govoru g. Kotnika, učitelja na vadnici
v Mariboru. H koncu so še igrali igro »Trije

tiškie v domači laporski izgovorjavi. Tega našega
sicer skromnega a pricernega mladinskega dneva
so bili z nami vred veseli tudi mnogi tuji. Tako
smo spet bliže uresničenju naše velike potrebe:
novemu farnemu domu!

— Gospodinje, ki ne ljubijo krpanja
nogavic, naj kupijo za svojece SANOPED.
Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana,
Krekov trg.

— Cerkevni pevski zbor v Smartnem pri Li-
tiji priredi v nedeljo 24. septembra v dekanijski
cerkvi v Smartnem koncert slovenske sodobne na-
božne pesmi. Med številnim pevskim programom
pa bo izvajal mojstrovine g. prof. Matija Tome
na naših orglah, ki so bile v letošnjem letu sko-
raj popolnoma prenovljene. Koncert se prične ob
treh popoldne. Vstopnina je nizka in je čisti do-
biček namenjen odplačilu dolga za popravilo or-
gel. Zato, pridite od blizu in daleč!

— Z vročo smolo sta se pri delu opekla An-
ton Brojan in Stanko Vrhovec uslužbenca v to-
varni Indoplast v Jaršah. Hudo opečena po rokah
in životu so pripeljali v ljubljansko bolnišnico.

— Pri zaprtju, motnjah, v prebavi vzemite
zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne
»Franz-Josef« grenčice.

— Konj je brenil v nogo tovarniško delavko
Marijo Bizjakovo v Savljah pri Ljubljani in jo
hudo poškodoval. Na dvorišču gostilne pri Levu
v Ljubljani pa je konj brenil v glavo delavca
Petra Freliha. Oba se zdravita v ljubljanski bol-
nišnici.

— Nesreča otroka. Petletni Franc Berksič,
sinček mizarkega pomočnika v Rudniku pri
Ljubljani je doma padel s stola in si močno po-
škodoval levo nogo.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes in jutri ob 8: vefilm v ital. jeziku s
TITO SCHIOM:

Kdo je srečnejši od mene

Novi Viterbi Slager sezona - Hajduk Janošik,
večfilm v slovaškem jeziku, epopeja slovan-
stva in njegovih večnih borb za svobodo.

Po državi

* Deset vaških fantov napadlo in preteple
ženo. Iz Šibenika poročajo: Hudo zločin je zagre-
šilo deset mladih fantov iz Primoštena. Na cesti
nedaleč od Primoštena so eročali 58-letno kmetico
Ano Gačina. Objestni fantje so ženo zvezali in jo
pretepli s palicami. Vzeli so ji tudi vse denar,
ki ga je imela pri sebi — bilo pa je samo 40 di-
narjev. Starica je hudo ranjena po glavi in telesu
ter sta jo njen mož in sin prenesla v bolnišnico.
Vseh deset fantov so orožniki uklenjene odvedli
v sodne zapore v Šibeniku.

* Zalostna smrt mladega fanta. Na žalostni
način je končal svoje življenje mladi Radoslav
Gjurgjič iz Glogovca pri Slavonem Brodu. S
svojim prijateljem Mirkom Vukmirovičem je bil
v sosednji vasi. Ko sta se vrnila domov, so bila
hišna vrata zaklenjena. Splezala sta čez ograjo
na dvorišče, pri tem pa je padel Vukmirovič
samokres iz žepa na tla. Gjurgjič je samokres
pobral, v tem hipu pa se je sprožil in strel je

Mornar izginil z ladje

Na vožnji iz Anglije v Jadransko morje

Pred nekaj tedni smo sporočali o skrivnost-
nem dogodka, ki se je odigral na romunski ladji
»Ing. N. Vlasopolc« na vožnji iz angleškega pri-
stanišča Swansea proti Jadranu. Ko je ladja kre-
nila iz Anglije, je bil med njenim moštvo —
veaj domnevali so tako — tudi mornar Fritz
Verges, Nemec po rodu; ko pa je ladja priplula
v Benetke, ga ni bilo mogoče več nikjer najti.
Ko je bila ladja že pet dni vsidrana v Benetkah,
je kapitan Bielič prijavil beneškimi oblastem so-
lastnika ladje Andreja Vlasopola, ki se je tudi
vozil na tej poti, da je skupno s še nekaterimi
mornarji zaradi nekih sporov pogrešanega in
bolnega mornarja Vergesa vrget v morje in s
tem zagrešil grozen zločin. Po vsem mornariškem
svetu je za dogodek zavladalo veliko zanimanje,
zlasti pa med jugoslovanskimi mornarji, ker je
kapitan ladje »Ing. N. Vlasopolc« po rodu Jugo-
slovian. V Benetkah se je začela preiskava, naj-
prej pa so bili aretirani solastnik ladje Andrej
Vlasopol in še trije romunski mornarji, ladjo pa
so beneške oblasti pridržale v pristanišču.

Medtem je preiskava razvozljala zagonetni

zadel Gjurgjiča v trebuh. Prepeljali so ga takoj
v bolnišnico, kjer pa je kmalu izdihnil.

* 28 šibeniških trgovcev izročeni sodišču
zaradi navijanja cen. Policija v Šibeniku je naj-
strože nastopila proti navijalcem cen življen-
skim potrebščinam. Te dni je izročila sodišču 28
trgovcev z živili. Ovadeni so bili, da so brez vzro-
ka dvignili cene moka, sladkorja in maesti in ker
niso imeli označenih cen za blago, ki ga proda-
jajo v svojih trgovinah.

* 85-letni starci si je vzel življenje. V Srem-
ski Mitrovici se je obesil 85-letni kmet Dušan
Kuzminac. Zapustil je pismo, v katerem obto-
žuje svojo hčerko, ki biva v Osijeku, da ga je s
svojim postopanjem privedla do tega koraka.
Starca so našli obočenega v njegovi dvornici.

* Beg vlomilec a sodišča. Vlomilec Stjepan
Simunič iz Koprivniškega Ivanca pri Koprivnici
je osedel že več kakor dve leti zaradi raznih
vlomnih tatvin. Te dni je zopet vlomil v župnišče
svoje rojstne vasi in odnesel župniku dragoceno
lovsko puško. Orožniki pa so ga kmalu prišli
in privedli na okrajno sodišče v Koprivnici. V
sredo ga je sodnik zaslišal v svoji sobi, in ker
je bila njegova krivda nesporno dokazana, je od-
redil, da ga vtaknejo v zapor, odkoder ga bodo
odpeljali v zapore okrajnega sodišča v Bjelo-
varju. Medtem pa, ko je sodnik odprl vrata in
poklical paznika, je Simunič skočil skozi odprto
okno iz prvega nadstropja na cesto, pristal ne-
poškodovan na tleh in se spustil v beg. Čeprav
so ga začeli takoj zasledovati, ga niso mogli
najti. Izginil je, kakor bi se vdrl v zemljo.

* Z aspirini se je hotel zastrupiti. Ključavni-
čarski vajence Stjepan Slivač iz Subotice, star
17 let je kupil v lekarni 30 aspirinov in še nekaj
drugih praškov ter vse skupaj zmešal v kozarec
in spil. Kmalu je padel v nezavest. Prepeljali so
ga v bolnišnico, kjer so ga rešili. Ko so ga za-
slišali, je povedal, da si je hotel končati življe-
nje zaradi tega, ker mu mati ni dovolila, da bi
se vozil z biciklom.

* Nad 100 kubičnih metrov gramoza ga je
zasulo. V gramozni jami v Kumsalih pri Banja-
luki se je v eredo pripetila huda nezgoda. 20-let-
ni delavec Mirko Rida je kopal pesek v gramoz-
nici na mestu, kjer je bila jama že izkopana ne-
kaj metrov globoko v hrib. Naenkrat se je ves
hrib, obsegajoč nad 100 kubičnih metrov gram-
ozna in zemlje, zrušil nanj in ga pokopal. Ko
je nekaj časa pozneje prišel v gramoznico njegov
oče, ki je hotel pomagati sinu, pri delu, je opazil
od Mirka samo noge, ki so štrlele iz gramoza.
Takoj ga je začel odkopavati in po dolem trudu
se mu je posrečilo, da ga je izkopal iz gramoza.
Toda Mirko je bil že davno mrtev, kajti silna
teža gramoza, ki se je vdrla nanj, mu je strla
prsi koš.

* Premog za Italijo. V šibeniško pristanišče
je prispel italijanski parnik »Famac«, ki bo nato-
voril 70 ton premoga za Italijo.

* Dober izvoz bosanskih sliv v Nemčijo. Mo-
nje, ki so vladale v trgovinskem prometu med
Jugoslavijo in Nemčijo zadnje tri tedne, so zdaj,
kakor so obvestili naše gospodarske kroge, od-
stranjene. Te dni se je pričel, kakor poročajo iz
Sarajeva, izvoz bosanskih sliv v Nemčijo. Dnevno
se izvaža 50 do 100 vagonov. Ker je izvoz v dr-
uge države ustavljen, se glavna množina bosanskih
sliv predelava v marmelado in žganje. Cena je
zaradi tega zelo nizka. Neki trgovec je te dni ku-
pil v bližini Doboja 10 vagonov sliv po 38 par
kilogram.

* Gozdni čuvaj ustrelil kmeta. V preiskoval-
ni zapor petrinškega okrajnega sodišča so pri-
peljali gozdnega čuvaja Milana Pavkoviča iz Pa-
piča v okolici Petrinje. Pavkovič je v spremstvu
šestih tovarišev pregledoval gozdove svojega
revirja. Naleteli so na tri kmete, ki so v gozdu
sekali drva. Gozdni čuvaji so jih pozvali, naj ta-
koj prenehajo s sekanjem. Kmetje so se temu
uprli in prišlo je do prepira. Nastal je prav re-
sen položaj, ker je imel kmet Pane Ostojič pri
sebi puško. Gozdni čuvaji in kmetje so se pričeli

dogodek in pojasnilo se je, kako je do vsega tega
prišlo. Beneške oblasti so ladjo spet izpustile
in je odplula proti Romuniji v Brailo, kjer so pri-
stanišče oblasti znova po zaščitanju vsega moštva
z ladje nadaljevale s preiskavo, ki je potrdila
izsledke beneške policije. Ugotovilo pa se je na-
slednje:

* Ing. N. Vlasopolc je bil vsidran v angle-
škem pristanišču Swansea in je bil po natovo-
ritvi tavora namenjen v Južno Ameriko. Za to
sta vsekakor morala izvedeti nemški mornar
Fritz Verges in italijanski mornar Gatti. Prošla
sta kapitana Bieliča, da bi ju sprejel med svoje
moštvo, da bi se tako prepeljala v Južno Ame-
riko, ker sta zaradi bogve kakšnih dogodivščin
in zapletljivosti bila tja namenjena, da bi tam
našla varno bivališče. Ker je nekaj romunskih
mornarjev zbolelo in so se morali v omenjenem
pristanišču izkrcati, ju je kapitan sprejel, toda
pod izrecnim pogojem, da bosta takoj zapustila
ladjo, ako bi morala prištati v kakem pristanišču
pod italijansko oblastjo, ker je kapitan iz služ-
benih poročil vedel, da ju italijanske oblasti
iščejo in ju ni smel skrivati na svoji ladji. Oba
sta pred vso posadko dala tozadevne obljube in
tako sta bila sprejeta med moštvo.

Še pred odhodom iz omenjenega angleškega
pristanišča pa je moral parnik izpremeniti svoj
vozni red in se namesto v Južno Ameriko usne-
riti v Italijo, da se tam natovori nekaj blaga.
Ko je mornar Gatti za to izvedel, je takoj ne-
opazno zapustil ladjo in ga angleške oblasti kljub
vsemu iskanju še niso mogle najti. Tudi Fritz
Verges je skušal z ladje pobegniti, pa so ga an-
gleške oblasti ujele in ponovno vrnila na krov,
kjer so ga nadzorovale vse do odhoda ladje. Med-
tem se je tudi zvedelo, da Fritz Verges o svojem
dosedanjem obnašanju v službi ni imel ugodnih
izpovedi in da se je v Španiji boril na strani
rdečih.

Por Fritz Verges vsekakor ni hotel potovati
z ladjo, ki je bila namenjena v italijanska pri-
stanišča, je takoj po odhodu parnika, ko se je
pomikal še skozi pristaniške vode, skočil s krova
in izginil neznanomak.

Kapitan kljub temu, da mu je izginil en mor-
nar, ni podvzel nikakih korakov, da bi zvedel,
kaj je z njim, ker je bil Verges itak sprejet le
začasno in pogojno. Tako je brez posebnega raz-
burjenja minilo 16 dni in »Ing. N. Vlasopolc« je
priplul v Benetke. Tu je kapitan naznanil skriv-
nostni dogodek in podal domnevo, da je bil Ver-
ges vržen v morje. Po zaščitanju ladijskega na-
takarja Poljaka in kuharjevega pomočnika neke-
ga romunskega Zida pa je prišlo na dan, da
Vergesa vso pot iz pristanišča Swansea pa do
Benetk ni nihče videl na ladji, kar je potrdilo
tudi vse ostalo moštvo. Tako je preiskava do-
gnala, da ga tudi ob odhodu že ni bilo na krovu.

Ljubljana, 22. septembra

Gledališče

Drama: Sobota, 23. sept.: Kacijanar. Premier-
ski abonma. Otvoritvena predstava. — Nedelja,
24. sept.: Neopravičena ura. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek, 25. sept.: Zaprti. — Torek, 26. sept.:
Zaprti (generalka). — Sreda, 27. sept.: Hudičev
učenc. Premiera. Premierski abonma.

V soboto, 23. t. m. bo v drami otvoritvena
predstava nove sezone, premiera Medvedove trage-
dije »Kacijanar«. Dejanje je zgodovinskega značaja
ter se godi na Kacijanarjevem in Zrinjskega gra-
dovih. V delu nastopajo zgodovinske osebnosti, ki
so bile takrat zapletene v zaroto zoper cesarja
Ferdinanda. Delo je režiral prof. Šest. Premiera
bo za premierski abonma. — Druga noviteta v
letošnji sezoni bo Shawova igra »Hudičev učenc«
v režiji dr. Bratka Kresta. Delo vsebuje vse pisa-
teljske vrline velikega dramatika Shawa: zanimivo,
razgibano dejanje, ostro razčlenjevanje značaja in
njihovih napak, rahlo ironijo in ostro kritiko. Ka-
kor v vseh svojih delih, se tudi v tem bori Shaw
zoper laž in nepristnost. Premiera bo v sredo, dne
27. t. m.

Radio Ljubljana

Petek, 22. sept.: 12 Slovenske pesmi (plošče)
— 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opol-
danske koncert Radij. orkestra — 14 Napovedi —
18 Zenska ura: O konserviranju (ga. Ivanka Si-
monič) — 18.20 Godba gramofonske garde (plo-
šče) — 19 Napovedi in poročila — 19.30 Sedanje
stanje društva Rdečega križa v Jugoslaviji s po-
sebnim ozir na dravsko banovino (g. viš. sv. J.
Skalar) — 19.40 Nac. ura: Inspekcija drž. obram-
be — 20 Koncert Radij. orkestra — 21.10 Orgel-
ski koncert, g. prof. M. Tome — 22 Napovedi in
poročila — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 22. sept.: Beograd: 20 Zagreb, 20.30
Ibenov »Peer Gynt«, 22.15 Djundjenac poje —
Zagreb: 20 Komorni koncert, 20.30 Skladbe do-
maćih avtorjev, 21 Tamburice — Varšava 19.30
Orkester in solisti, 21 Simfonični koncert — Pra-
ga: 20 Narodne pesmi, 21 Simfonični koncert —
Bratislava: 19.35 Narodna glasba, 20.25 Koncertni
prenos, 22.15 Klavir — Sofija: 19.35 Bizetova ope-
ra »Carmen« — Budimpešta: 20.10 Orkestralni
koncert, 21.15 Plesna glasba, 22 Klavir, 23 Ci-
ganski orkester — Trst-Milan: 17.15 Violončelo,
20.30 Operetna glasba, 21 Pihala — Rim-Bari: 21
Orkestralni koncert, 22.10 Zbor — Florencia: 20.30
Romance, 21 Izbrana glasba — Beromünster: 20
Orkestralni koncert, 22.10 Godalni kvartet —
Strasbourg: 20 Operna glasba, 21.45 Narodna gl.
— Bukarešta: 19.25 Gounodova opera »Faust« —
Härby: 20.15 Napevi, 20.45 Igra, 22.15 Solistični
koncert.

Sestanki

FO Ljubljana-mesto. Drvi ob 8 redni sesta-
nek. Pridite vsi in točno! — Tajnik.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič,
Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20,
in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

med seboj prerivati in med prerivanjem je ne-
nadno počil strel. Ostojič se je zgrudil mrtev.
Ubit je bil iz puške gozdnega čuvaja Pavkoviča.
Vsa stvar pa je nekam čudna, kajti vsi navzoči
potrdjujejo, da Pavkovič puške sploh ni snel z
rame med prerivanjem. Zdi se, da se je puška
sama sprožila med tepežem, tembolj, ker je bil
petelin na Pavkovičevi puški zelo slabo nameščen.

* Obsojen, ker je psoval Hrvate. V torek po-
noči je stražnik pripeljal na policijo v Travniku
muslimana Vukovljaka Mehmeda, ki je ponoči
razgrajal na ulici pred Hrvatskim domom. Vu-
kovljak je prišel okrog polnoči v Hrvatski dom
in zahteval pijačo. Kavarnar ga je opozoril, da
imajo v dom vstop samo člani, ter ga naprosil,
da se odstrani. Ker se Vukovljak ni hotel od-
straniti, so ga nesli ven. Zunaj pa je prišel raz-
grajati in psovati Hrvate in Hrvatski dom, na-
kar ga je službojuči stražnik prijel. Na okrajnem
načelnstvu so ga zaradi psovanja Hrvatov obso-
dili na 10 dni zapore.

* 800 ptičjih gnezd na enem drevesu. V vasi
Tučevišče pri Gostivaru stoji star hrast, ki je
daleč na okoli najstarejše drevo. Drevo, ki je že
stare več stoletij, imajo kmetje v velikih časteh
in nihče nikdar ne odlomi kakšne veje z njega.
V gosti kroni drevesa so kmetje našli okrog
800 ptičjih gnezd, iz katerih je izšlo že nešteto
rodov raznih ptičev.

* Dve smrtni nesreči na železniški progi. Iz
Sarajeva poročajo: Na železniški progi tvrde
Croatia, ki ima svojo tovarno v Živincih, se je
zgodila huda nesreča pri postaji Donje Višće.
Mali Pero Nakič se je igral na progi, ko je pri-
vozil izza ovinka vlak. Niti strojevodja ni videl
otroka, niti mali Pero ni slišal vlaka, ki ga je
povozil in popolnoma razmrcvaril. Bil je seveda
takoj mrtev. Podobna nesreča se je zgodila na
gozdni železnici tvrde Ugar. 52-letni krojač iz
Turbeta, Danilo Štibi, se je vračal z vlakom v
Turbe. Ko je na 22 km od posta vlak stal, da
je odložil tovor, je Štibi stopil iz vagona. V tem
se je vlak začel spet pomikati naprej. Štibi je
hitel za njim, pa je padel pod vlak, ki ga je
vlekel kakih 500 metrov za seboj. Štibi je bil
takoj mrtev.

Anekdota

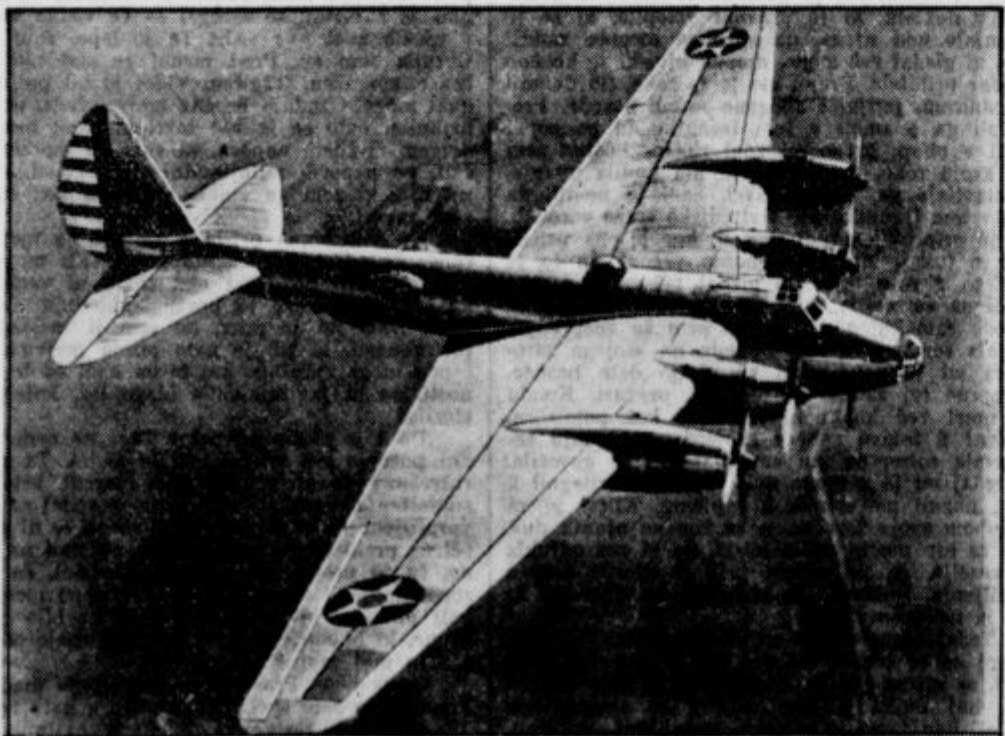
Bassompierre je francoski kralj Henrik IV.
imenoval za poslanca v Madridu. V svojem po-
ročilu o sprejemnih slovesnostih je dejal diplo-
mat: »... in jezdil sem na najmanjšem oslu
sveta.«

»To je bilo lepo videti,« pravi kralj, »naj-
večji osel na najmanjšem oslu.«

Bassompierre je nato hladno odgovoril: »Bil
sem zastopnik Vašega Velikanstva«

»Kje je vendar ptiček? Čisto dobro se spominjam,
da je bil tu, ko sem začela s sesalko za prah čistiti
kletko.«

Ameriško vojno letalo, največje vojno letalo na svetu.

LJUBLJANA

Pravilnike o zaščiti moramo poznati:

Zaščita prebivalstva, ki ostane v mestih

Osebe, ki se ne bodo iz mesta izselile ali oddaljile v primeru nevarnosti, se bodo morale skriti v posebnih zavetiščih, ki jih bodo morala varovati pred napadi iz zraka, tako pred delci bomb, pred zračnim pritiskom, pred bojnimi plini in ognjem. Zavetišča bodo javna in zasebna. Po pravilniku o zaščiti mora vsaka trdnje zgrajena hiša zgraditi svoje varno podzemsko zavetišče. Stvarna vrednost zavetišča pri novih zgradbah mora znašati najmanj 2% vrednosti cele zgradbe, pri starih zgradbah pa 3%. Oblasť so dobile navodila, da ne smejo potrditi načrta nobene nove zgradbe, ako ni v njem že določeno ustrežajoče zavetišče za primer zračnega napada.

Zavetišča so lahko različna in se morejo spreminjati iz najbolj preproste jame in enostavnega rova do najbolj dovršene zgradbe iz armiranega betona. Za zgraditev pravilnih zavetišč v novih zgradbah kakor tudi za preureditev dosedanjih podzemskih prostorov v stojiščih zgradbah v varna zavetišča ima pravilnik popolnoma točno določene podrobne podatke. V majhnih mestih, v katerih ne bo treba graditi posebne skupne zavetišča, bo zadostilo, da se gradijo izven središča mesta in v parkih, na praznih etavbiščih in na večjih dvoriščih rovi. Taki rovi, pa naj bodo še tako preprosti, nudijo zadostno varstvo pred rušilnimi in zažigalnimi bombami, če so pa dobro pokriti in zaprti, pa tudi proti strupenim plinom in zlasti še proti iperitu.

Upoštevati moramo, da so manjša mesta razmeroma mnogo manj izpostavljena zračnemu napadu in da so majhna naselja glede na neznatno vrednost zadetka skoraj sama po sebi že v precejšnji varnosti.

V vsakem primeru pa moramo smatrati graditev zavetišč in vsa navodila, ki se tega tičejo, kot nekaj važnega in nujnega in jih moramo kar najhitreje in kar najbolj vestno upoštevati. Zavetišča in zakloni so važna notranja obramba in dvigajo moč države. Kdor se ne bo držal predpisov, ki jih določa pravilnik za zaščito pred zračnimi napadi, bo občutil tudi neprijetne posledice po zakonu o državni obrambi in uredbi za zaščito pred zračnimi napadi, ki je bila objavljena v »Službenih novinah št. 84 od 15. aprila t. l. Ne-poznanje zakonov in predpisov nikogar ne opravičuje in je zato potrebno, da se vsak posameznik kar najhitreje spozna s predpisi in duhom uredbe in daniimi pravilniki.

Zaščita živine, življenjskih potrebščin in hrane

Pravilniki določajo tudi posebna navodila za zaščito živine, življenjskih potrebščin in hrane. Splošno navodilo glede živine velja, da je v primeru nevarnosti treba imeti živino izven nase-

ljenih krajev. Življenjske potrebščine in hrana pa naj bodo kar najboljše zavarovane pred požarom in pred zastrupljenjem z bojnimi strupi.

Živino je treba v naseljih odpeljati kakih 500 metrov proč od zgradb in po možnosti v najbližje gozdiče, sadovnjake ali zaraščena zemljišča in sliho. Preveliko število skupaj nagnane živine je za napadalec iz zraka lahko bolj ugoden cilj kakor hlev. Zato je treba živino razgnati in razpostaviti tako, da bo varna tudi pred strupenimi plini. — V primerih kadar gre za dragocene živali, na primer plemensko živino, drage jahalne konje itd., je najboljšo nabaviti zanje posebne maske, gumirano odejo itd.

Življenjske potrebščine, katerih ni mogoče shraniti in obdržati v dobro zavarovanih skladiščih, je treba zavarovati s konzerviranjem, zavijanjem v voščeno platno ali parafiniran papir ter shraniti v hladilnikih ali ledenicah. Suha hrana, ki nima v sebi mnogo vlage, se lahko hrani v navadnih lesenih zabojih, če so zaboji ob špranjah zalepljeni s papirjem. Po možnosti naj se ne napravljajo preveč velika skladišča in skrivališča za hrano. Vse to, kar velja za zavarovanje življenjskih potrebščin, velja tudi za živalsko krmo.

Zavedati se moramo, da se tekočine in tekoča hrana lahko mnogo hitreje zastrupijo, kakor druga živila, zaradi tega jih moramo hraniti v hermetiziranih posodah. Glede vodnjakov ne smemo pozabiti, da morajo biti pokriti z betonsko ploščo. Zastrupljene tekočine moramo takoj uničiti, zastrupljeno hrano pa sežgati ali pa politi s klorovo raztopino in zakopati globoko v zemljo. Vedno pa se moramo izogibati uživanja vode, ki je bila shranjena v odprtih posodah ali vodnjakih, sumljivo hrano pa moramo preizkusiti tako, da jo damo najprej živalim.

Vsaka hiša naj ima zalogo življenjskih potrebščin. Ta zaloga mora za primer potrebe biti tolikšna, da živi družina lahko ves teden brez dokupovanja živil. Trgovine z življenjskimi potrebščinami pa so obvezane, da imajo zalogo živil, ki zadostja za mesec dni. To je potrebno, ker bi se lahko zgodilo, da bi zaradi bombardiranja ali plinskega napada postale velike zaloge v skladiščih za živila neuporabne.

— Pri motnjah v prebavi, pri napetosti, vzdigovanju, zgači, povzročeni po težki zapeki, je zelo primerno vzeti na večer pol kozarca naravne »Franz-Josefove« grenke vode, zjutraj na tešče pa isto množino. Prava »Franz-Josefova voda se izkazuje vedno kot popolno zanesljivo sredstvo za čiščenje črev.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

čeli graditi kemični institut. Spočetka je šlo delo bolj počasi izpod rok, ker so morali vse temelje zavora utrditi z betonskimi piloti. Sredi poljetja je graditev nekoliko zadržala sprememba gradbenega načrta. Prvotno naj bi bil institut širok le okrog 8 m. Ker pa mu je primanjkovalo prostora, so mu na dvoriščno stran prizidali 3 m široko in 12 m dolgo stopnišče, v katerem so tudi vse potrebne pritlikline. Nazadnje pa so od stopnišča v smeri proti rimskemu zidu razširili vso etavbo tako, da ima isto širino kakor prej ob stopnišču. V tem delu zgradbe so zidari še bolj pri tleh, glavni trakt pa je že dosegel etrop prvega nadetropja nad izredno visokim pritličjem. Če bo šlo vse po sreči, bo tudi ta etavba še pred zimo vsaj za silo pod streho.

I Avtomobil povozil otroka. Včeraj popoldne je oseben avtomobil podrl 5 letnega Edvarda Pika na Celovski cesti. Otrok je hudo potolčen po rokah in po glavi in so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Sevnica ob Savi

Pretekli teden se je poslovil od Sevnice tukajšnji zdravnik g. dr. Mušič Drago, ki se je preselil v Celje, kjer bo opravljal razen privatne prakse tudi še službo uradnega zdravnika OUZD. Sevnica zgubi z njim odličnega in pri vseh slojih priljubljenega zdravnika, katerega je le nerada izpustila iz dosedanjega delokroga, kjer je deloval nad 11 let. — Saj je kmalu po svojem prihodu v Sevnico zaslovel kot dober zdravnik in kot človek, ki se je ves posvetil svojemu vzvišenemu poklicu. Deloval je tudi na kulturnem polju in je rad ustregel društvom, ki so ga prosila za razna poučna predavanja, spadajoča v njegovo stroko. — Zato ga bo tukajšnje prebivalstvo ohranilo v najlepšem spominu. Želimo mu na novem službenem mestu kar največ uspehu!

Švica se pripravljala na obrambo svoje nevtralnosti: Posebni oddelki švicarske vojske napeljujejo po meji žične ovire. Da morejo sukati bodočo žico, imajo na rokah posebne rokavice iz gibljive pločevine.

Celje

c Rdeči križ v Celju poziva žene in dekleta, pa tudi moške, ki niso vojni obvezniki, da se prijavijo za prostovoljno delovno oseboje za slučaj potrebe. Pismene prijave naslovite na okrajni odbor društva Rdečega križa v Celju. Prijave naj obsegajo sledeče točke: Ime in priimek, poklic, bivališče, rojstni podatki, pristojnost, predizobrazba, za katero vrsto pomožnega dela se priklaja. Za samarijane in bolničarje ne velja ta poziv.

c Dajte ljudstvu učitelja! Svetina nad Celjem s 550 prebivalci je letos dobila štirinadredno šolo. Ima pa samo eno učno moč. Sedaj, ko bi moral biti redni pouk, so začeli popravljati poškodovane peči in druge pomanjkljivosti, tako, da ima vsak razred vsak drugi dan po dve uri pouka, ki pa so postavno skršene na pol drugo uro. Ze lani je šolski pouk celo leto trpel zaradi pomanjkanja učiteljev, letos pa je še slabše. Ljudstvo prosi pristojne činitelje: Dajte nam učitelja!

c Jazbec Karol oproščen. Na okrajnem sodišču v Celju se je zagovarjal včeraj 38 letni posestnik z Vrha pri Planici pri Sevnici. Obtožen je bil nagovarjanja h krivemu prievanju. Pri razpravi pa se je sodišče po priči Kovaču Antonu prepričalo, da Jazbec Karol ni pregovarjal Zibret Cecilije in Kovač Neže h krivemu prievanju in da sta obe izpovedali resnico. Obtožba je bila neutemeljena in je vse obtožence sodišče oprostilo vsake krivde. Tako so vsi trije obtoženci dobili popolno zadoščenje in se vrnilo oprani vsakega madeža domov. Obtožence sta zagovarjala g. dr. Zdravko Kalan in g. dr. Rudolf Dobovišek. Zanimivo je, da je bil Jazbec zaprt z morilecem Zabukovškom, s katerim se je mnogo pogovarjal še pred smrtjo.

c Trdka Apnenik d. z. o. z. v Zagrebu v Zagradu pri Celju je prosila, da se ji naknadno dovoli skriti gozdne parcele ter spremeniti v vsej izmeri 4.73 ha v kamolom.

c Važno obvestilo. V ponedeljek 25. sept. se bodo izplačevale posestnikom odškodnine za svet, ki je bil uporabljen za regulacijo Savinje v III. etapi.

c V podružnici »Slovenec« v Celju se dobe srečke loterije ZSD v Petrovčah. Zrebanje bo 26. novembra.

c Regulacija Ložnice. Ker je banska uprava dala na razpolago primerno vsoto, se bodo regulacijska dela na Ložnici v Medlogu pri Celju v

kratkem nadaljevala. Pričakovati je, da se bodo dela pričela že v ponedeljek.

c 200 družinskih članov brez kruha. Zaradi odsotnosti g. Kneza, lastnika tt. Knez & Pacciullo v Celju, je podjetje odpovedalo vsem delavcem (80) delo in ustavilo obrat. Zaradi tega je 200 družinskih članov brez kruha. Delavcem je potrebna pomoč.

c Lesna trgovina v Jurkloštru zastala. Podjetje H. Falter, tovarna lesnih izdelkov v Jurkloštru, je odpovedalo vsem delavcem, 60 po številu, delo. Svoj korak je motiviralo s tem, da je ustavljena oddaja blaga na Angleško, kamor je navedena tovarna pošiljala izdelke. Da bi se ta sklep podjetja v celoti ne izvedel, so obratni zaupniki intervenirali v podjetju, da bodo vsaj nekatere delavce še obdržali. Podjetje je obdržalo 25 socijalno najbližjših delavcev, poskušalo pa bo, da bi se to število zvišalo. Zaradi tega bodo bli zastopniki podjetja v nekatera naša mesta in skušali dobiti naročila za predmete, ki so jih dosedaj oddajali na inozemski trg. Podjetje je zaposlilo 8 delavcev tudi pri delih na polju. Prišlo je tudi, da bi se delavci izmenjavali. Obenem je podjetje dalo tudi pismo izjavo, da pridejo pri ponovni zaposlitvi prvenstveno v poštev dosedajni delavci. Dalo je tudi pismo potrdilo, da ne misli na kako znižanje plač. Omenjamo, da so plače v tem podjetju razmeroma boljše kakor drugje v tovrstnih podjetjih.

c Iz javne borze dela v Celju. Iz evidence javne borze dela v Celju je na njenem področju 396 brezposelnih, dočim je bilo 10. t. m. še 366 brezposelnih. Delo dobe: 4 hlape, 10 tesarjev, 6 kmečkih dekel, 1 natakarcia, dve sobarici, 14 kuharice, 6 služkinj, 1 vzgojiteljica.

c Tata je hotel pregnati. V Zabukovju pri Frankolovem je nekdo hodil na Potočnikov kozolec in kradel krmo. Da bi tatu ujeli, so Potočnikovi na najvišjem mestu na kozolec izpostavili trilo desko. Domači sin Potočnik Franc pa je slučajno šel na kozolec in nesreča je hotela, da je stopil na to desko in padel več metrov globoko. Pri padcu si je prebil lobanjo in dobil hude poškodbe po rokah.

c V Levcu pri Celju je brenil konj 35 letnega delavca Tratinika Alojza in mu zlomil rebro. Tratinik je hodil z zlomljenim rebrom 10 dni okoli in šele sedaj prišel v celjsko bolnišnico.

c S kolosa je padla v Grižah 18 letna hčerka pismonošnje v Grižah Vožlič Marica in si zlomila levo nogo v gležnju.

MARIBOR

Pomoč družinam delavcev, ki so na orožni vaji

Maribor, 21. septembra. Negotove razmere silijo državo, da se primerno zavaruje. Posledica je vpoklic vojnih obveznikov na vojaške vaje. S temi vpoklici pa je vstal nov, težak problem vzdrževanja njihovih družin. Za kmečke družine vprašanje ni tako dalekosežno, ker se ena sama delovna sila na kmetiji že nekam pogreši, stanovanje in prehrana za družino pa je zagotovljena. Mnogo težje pa je to pri industrijskem delavstvu in pri namenceh, zlasti v mestih, kjer so njihove družine popolnoma odvisne od zaslужka hranitelja. Zlasti v Mariboru, ki je največje industrijsko središče v Sloveniji, se sedaj to apaja. Po zakonu mora delodajalec na orožni vaji vpoklicanega vojnega obveznika, ki je bil najmanj 1 leto stalno v istem obratu zaposlen, plačevati mezdo še štiri tedne in sicer prvi teden polno mezdo, v nadaljnjih treh tednih pa si sme dnevno odtegovati po 10 din — ker se toliko računa vrednost prehrane za vpoklicanca. Mariborski delodajalci se teh predpisov držijo vsi ter redno izplačujejo svojim delojemalcem na orožni vaji njihov pripadajoč zaslужek. Mnogo pa je takih delavcev, ki niso bili celo leto zaposleni in ti so že deloma izgubili pravico na mezdo. Potem je nekaj takih, ki so že več ko štiri tedne na orožni vaji in so tudi zašli v slično stisko. Njihovim družinam je ostala sedaj edina nada še mestna občina, na katero se zatekajo od dne do dne v večjem številu. Mestna občina je tudi že začela z izplačevanjem podpor prizadetim družinam. Je to za njo vsekakor huda obremenitev, saj pridejo tu v poštev družine, ki so do sedaj živele v urejenih razmerah, so plačevale za stanovanje po 400 do 500 din mesečno. Vsem tem je treba nuditi toliko, da lahko obdržijo svoje dosedanje stanovanje ter da se prežive. Podpora se

daje tedaj čisto individualno za vsak primer posebej. Veliko prošelj za podporo pa prihaja na mestno občino tudi s podeželja od družin, katerih hranitelji so bili dolga leta zaposleni v mestu. Za te bi po pravici morale skrbeti njihove pristojne podeželske občine, ki pa so še itak sedaj v težkem položaju zaradi pomanjkanja sredstev za redne izdatke.

Nova uredba ministrskega sveta o državni pomoči družinam vojaških obveznikov, ki so na orožnih vajah, bo sedaj uredila to pereče vprašanje, vendar bo še gotovo trajalo nekaj časa, preden pride organizacija te pomoči v tek. Med tem časom pa bo nujno, da pristojne občine štore vsaj da še prizadejati družinam lajša njihov obstanek. Tu bi lahko pomagale tudi druge ustanove. Opozorjamo pri tem na sklep Javne borze dela v Zagrebu, ki je objavila, da bo plačevala redne podpore družinam delavcev, ki so bili vpoklicani na vojne vžbe ter so izgubili pravico na plačo. Te podpore jim bo izplačevala v isti višini, kakor če bi bili izgubili delo. Na takšno redno podporo ima delavčeva družina pravico tedaj, če je bil delavec zavarovan pri Okrožnem uradu ali drugih bolniških blagajnah v zadnjih dveh letih najmanj 8 mesecev ter pravice za redno podporo pri Borzi dela še ni izčrpal. — Iz hrvaških listov je razvidno, da so tudi Seljačka Sloga in politične organizacije HSS sklenile pomagati družinam vpoklicanih vojaških obveznikov. Tako bodo na kmetih pomagali sosedje obdelovati polja onim, ki imajo gospodarje in sinove na orožnih vajah, ali pa so morali oddati svoje konje ter si ne morejo sami obdelati zemlje.

Vsekakor bi bilo tudi pri nas zelo potrebno, da bi se organizirali razni načini javne in zasebne pomoči

m Združenje trgovcev v Mariboru nas naproša za objavo sledeče notice: »Z ozirom na vznemirajoča časopisna poročila, da so se cene nekaterih življenjskih potrebščin dvignile, je Združenje trgovcev v Mariboru uvedlo poizvedbe ter dognalo, da se cene manufakturnemu in špecerijskemu blagu še niso nikjer zvišale, ker ni bilo za to nobenega povoda. Pač pa je pričakovati, da se bodo povisale cene nekaterih predmetov, ki se morajo uvazati iz inozemstva.

m Za spomenik pok. Bukšekove, ki ga bodo ob desetletnici smrti nepozabne umetnice postavili mariborski igralci s podporo prijateljev gledališča in rodoljubov, so doslej darovali: Ivan Ašič 100 dinarjev, dr. Snuderl 100, dr. Marin 50, prof. Jirak 10, Ivan Kravos 100, Mastek 50, Bencina in drug 30, primiraj dr. Cernič 25, dr. Lipold 50, dr. Vauhnik 20, dr. Lutman 25, Bizjak in drug (Zagreb) 200, Predilnica in italnica v Mariboru 100, Karel Rakuša 20, režiser Nučič, Zagreb, 100 din. Združenje gledaliških igralcev se vsem darovalcem zahvaljuje, obenem pa se priporoča še drugim darovalcem za podporo. Kdor po pomoti ni dobil polnočnice, naj odda svoj prispevek pri dnevnici blagajni Narodnega gledališča v Mariboru.

m Zamenjava starih delavskih in poselskih knjižic. Predstojništvo mestne policije v Mariboru opozarja vse tiste, ki imajo stare delavske ali poselske knjižice, tako delavske, trgovske in obrtniške nastavljenice, kuharice, služkinje, hlape itd., da si pravočasno zamenjajo stare knjižice za nove poslovne knjižice, da ne bo ob koncu poslovnega leta nepotrebnega navala. Od 1. januarja 1940 dalje ne bo namreč noben delavec ali namestencec, ki ne bo imel nove poslovne knjižice, več pravilno zaposlen in se bo proti vsakemu, ki ne bo upošteval zadevnih predpisov, postopalo po uredbi, ki predvideva kazen od 50 do 500 din. Z isto kaznijo se bo kaznoval delodajalec, ki bo po navedenem terminu zaposlil delavca ali namestenceca brez nove poslovne knjižice.

m Zetev smrti. V bolnišnici je umrla soproga kleparja Ivana Gomzi, stara 26 let; v Pregljevici ulici 14 je pokosila smrt 42 letnega delavca Antona Predikarja.

m Sahovski novice. Sahovska sekcija UJNZB v Mariboru priredi kvalifikacijski turnir s pričetkom v četrtek, 28. t. m. ob 8 zvečer v klubskih prostorih. Prijave se sprejemajo od torka, 26. t. m.; pri prijavi se plača kavicja 5 din, ki se ob zaključku turnirja vrne. Vabljeni vsi stari in tudi novi člani.

m Tudi letos »groznilni teden«. Lansko leto je Zveza gosposlin prvič priredila v Mariboru groznilni teden, ki je sicer pokazal nekatere začetniške

napake, v glavnem pa je dobro uspel ter je svoj namen dosegel. Podoben teden priredi Zveza gosposlin tudi letos, in sicer v primeru legega vremena od 30. septembra do 6. oktobra. Na podlagi lanskih izkušenj bo mogoče prireditelj organizirati tako, da bo uspeša v vsestransko zadovoljstvo.

m Podaljšan rok za prijave abonentov. Gledališka uprava je podaljšala rok za prijave novih abonentov do 30. t. m.

m 25.000 frankov za ponarejen potni list. Mariborska policija je legitimirala v nekem mariborskem hotelu gosta, ki je prišel čez mejo s Češke ter je židovskega rodu. Mož se je legitimiral s francoskim potnim listom, ki je izgedal na prvi videz kot pravičen, potem pa se je izkazalo, da je ponarejen. Na policiji je mož priznal, da je plačal za ta ponarejeni potni list nič manj kot 25.000 frankov. Odpravili ga bodo nazaj čez mejo.

m To so bili tatovi! Poročilo smo že o razkrinkanju drzne tatinske in vlomilske družbe, ki je strahovala faro Sv. Antona v Slov. gorah čez sedne župnije. Eden glavnih članov je bil sam bivši župan. Vrli orožniki, ki so dolgo časa zbiral dokaze proti prebrisanim zlikovcem, odkrivajo sedaj še vedno nove njihove grehe. Najprej so jim dokazali 82 tatvin in vlovov, sedaj pa se je to število že dvignilo na 94 tatvin in vlovov ter na dva požiga. Nekatere tatvine izvirajo celo iz leta 1933. Kakor vse kaže, pa bo število pregreh še večje.

m Rogan je začel spet strašiti. Nekaj časa je bil mir pred razbojnikom Roganom, ki je skupaj s svojim pajdašem Knezom ušel pred zasledovalci, dočim je vse ostale člane njegove tolpe marljivo orožništvo polovilo ter sedaj čakajo na zaslužen kazni. Rogan je izginil, kakor da se je vdrl v zemljo. Sedaj pa zopet prihajajo poročila o njegovem delovanju. V trgovino Karla Kopušarja, ki ima svojo trgovsko podružnico v Apačah na Dravskem polju, je bil izvršen vlom ter odneseno razno blago v vrednosti 3750 din. Izvršila sta ga dva moška, o katerih pravijo ljudje, da sta bila Rogan in Knez. Nadalje se videli Rogana tudi že v Mariboru, in sicer je baje prišel obiskat v bolnišnico nekega svojega prijatelja.

m Slaba kupčija. Sedlarski mojster Ivan B. je kupil dobro ohranjeno kopalno kad za 40 din ter se je veselil dobre kupčije, vendar ne za dolgo. Ponoči mu je namreč neznanec kad ukradel. Domneva se, da je tatvino izvršil sam prodajalec kadi.

m Tleč tram vzrok požara. V Pivoli pri Hočah je nastal požar na hiši Stefanije Rot. K sreči so prišli hočki gasilci naglo na pomoč ter so preprečili usoden ogenj. Požar je nastal zaradi tega, ker je začel tleči tram, ki je segal v dimnik.

KULTURNI OBZORNIK

Po evropskih umetnostno-zgodovinskih razstavah

Marijan Marolt

2. V Švicu, mislim, hodijo samo petični ljudje na zabavne počitnice. Toda tudi tam, v klasični deželi tujekoprometne industrije, je življenje z umetnostjo zelo aktivno, pa naj gre že za raziskovanje etare in gojitve nove domače umetnosti, za umetnostno vzgojo domačinov, za trgovino z umetninami ali za pridobivanje razstav in razstavljalcev iz inozemstva, pri čemer je vedno očiten okus Švicarja, ki je usmerjen še dalje proti zahodu, v Francijo. Zato so Francozi na razstavah njihovi stalni gostje in radi jim posojajo tudi etare umetnostne zaklade. Pred meseci je bila razstavljena v Curihu velika kolekcija Delacroixa. Svojo lastno umetnostno zgodovino zelo vneto raziskujejo, publicirajo in znanje o njej razširjajo. Svoje etalne zbirke imajo odlično urejene in neprimerno vabijo svoje »Eidgenosse«, naj si jih še in še ogledajo. Tudi Švicarji naj bodo prepričani, da ni častna samo njihova politična zgodovina, ampak da je tudi njihova kulturna preteklost prav posebno lepa in velika in konstruktiven element v zgradbi svobodne in evroboje vredne domovine. Zato niso zamudili niti letošnje obiskovalcem velike vsedržavne švicarske razstave v Curihu pregleda o umetnostnem ustvarjanju na švicarskih tleh in to vse od rimske dobe naprej, zamudili pa tudi niso izkoristiti usode španskih umetnin, ki so ob razslu republikanske Španije slučajno zale v Zenevo, in pa začasno deponiranih montpelijskih slik in kipov.

Kakor so listi že pisali, s španskimi umetnostnimi zakladi ni tako hudo, kot so javljala prvotna poročila. Večina arhitektur, ki so trpele od divjastev razbremenih množic in od sovražnih granat, bo mogoče uspešno restavrirati, premakljive umetnine so pa tudi republikanci raje skrili kot uničili, saj so se zavedali njihove cene, če že ne vrednosti. Predmeti, ki so služili bogoslužju, so bili res dostikrat tarče divjih izbruhov, toda čef d'ouvre španske umetnosti, shranjeni po večjih privatnih in javnih zbirkah, so gotovo ostali nedotaknjeni. Svojo pot pa so napravile elike in tapiserije iz Madrida, kjer so bile prej v muzeju Prado, nacionalni palači, akademiji San Fernando, v obeh kraljevskih palačah v mestu in v Escorialu, v cerkvi d'Illescas in v nekaterih privatnih zbirkah. Te stvari so republikanci spravili v zaboji najprej v madridske kleti, jih potem prepeljali v Katalonijo in jih pri zadnjem poteku poslali naprej v Francijo in dalje na sedež društva narodov v Zenevo. Številčno prednjači umetnostno bogastvo Prada in pod imenom »Izbrana dela muzeja Prada« so privedli v Zenevo razstavo teh umetnin. Iz ogromnega števila umetnin, ki gre v tisoče, so izbrali 174 slik in 21 tapiserij (gobelinov). Tudi tu so brez pomislekov izpraznili večino prostorov sicer bogatega ženeškega muzeja za umetnost in zgodovino, napeljali naravnost edinstveno razsvetljavo, ki te tudi ponoči vara, da so eredi visokega dneva in z naglico, a tudi s finim okusom ne napoleoni, pač pa le opremili z umetninami lepe muzejske dvorane. Gotovo bi lahko razstavili mnogo več, prostora je še dovolj; toda izbrali so le najboljše in nobena elika ne ubija druge. Kakor pa gre le za izbor iz ene, a ene največjih svetovnih galerij, dopolnjen z nekaterimi drugimi umetninami, pa vendar Evropejec, ki ga pot še ni bila zanesla v Španijo, nikjer nikdar ni videl toliko Velasqueza, Greca in Goye, kot jih vidi lahko v Zenevi. Z manjšim številom so tu zastopani še Španci Maino, Moralec, Murillo, Pantoja, Ribera, Sanches Coello in Zurbaran, tako da slediš španski umetnosti nekako od ere 16. pa do druge četrtine 19. stoletja. V začetku tega razdobja je tudi španska učiteljska Italija, Greco pride iz Tintoretovih Benet in tudi Velasquez epominja na slike vs. treh Kraljev iz leta 1619 še na Italijane. Od tod pa gre njegov razvoj — prikazana so dela iz vseh dob njegovega življenja — nevdržno naprej v čimdalje čistejšie elikarstvo. Rekli so, da je to višek španskega realizma, tako močnega, da ee ga vsi nasledniki niso mogli več odkriti, še tako v kompoziciji in barvi razgibani Ribera ne. Toda s tem jedro Velasquezove umetnosti ni zadeto. Velasquez je absolutno elikarstvo, elikarstvo zaradi slikarstva, kjer eta vsebina in motiv postranskega pomena, vsak detajl odveč, če ni neobhodno del celote. Krajine so morale videti sodobnikom površne, kakor vsi mogoči naši v čipke na oblekah kraljevskih portretirancev. Vsaka ploskev naj je čimvečja, da ne zlomijo gube in druga prostorna navzkrižja široke čopičeve poteze. Nepozabne ostanejo tri krajine: v prvo iz leta 1634, sta vrisana ev. Anton in Pavel, prav ekrita, in na evropskem jugu dotlej gotovo nihče še ni naslikal tako naturalistične krajinske elike in bi jo zmogel pred njim le še Giorgione, če mu bi bilo usojeno daljše življenje. V dveh manjših krajinih iz vrta vile Medici v Rimu imaš pa že krajino, kot so jo Francozi (in po njih pri nas Jurij Šubic in Petkovšek) videli še v sedemdesetih letih prejšnjega veka. Velasquez iz katoliške Španije je pač mnogo bližji protestantskim severnjakom in še kot otrok tako čustvenega naroda mnogo, mnogo nežnejši od »hladnih« severnjakov Rembrandta in Halsa. V ženeškem »Pradu« zavzema s svojimi 34 platni tri cele dvorane, četrto pa deli s Tizianom in prav je zadel Maksim Sedej, ko me je vprašal, če ni res ta zametasto mehki Tizian nekam trd poleg njega.

Pol stoletja etarejši Greco je s 25 deli predstavljen v dveh dvoranah. Kakor kakšen zamoreki Othello v beneško vojsko pride z bizantinsko-

otomanekega vzhoda (Krete) čez Italijo na skrajni zapad in v baročnem veku pa prevzame srednjeveška umetnost, da naslika sanje Filipa II. po predlogi gotške Poslednje sodbe. Ta srednjeveška »renesansa« je našla v Grecu ne risarja, ampak slikarja, »etremečega prav tja, kjer ee je znašel še Velasquez. Greco ne ekopari z barvami kot njegov naslednik, on jih ima na paleti in na eliki več kot vsak pozni impresionist, toda tudi barva mu služi največ za poudarek vsebine, ki je vendar le glavno vodilo vse njegove umetnosti.

Ali bi mogla dati španska zemlja brez teh dveh predhodnikov Goyo, tega nedoseženega naturalista? Mi ga poznamo seveda bolj z druge strani, iz njegovih grafičnih ciklov, ki ilustrirajo inkvizicijske in vojne strahote, podane z romantično strahoto, proti kateri so še tako oetudna baročna mučenja evetnikov naivna pretiravanja. V Zenevi pa visi poleg portretov in portretnih skupin kraljevske rodbine, ki so v vsem le nadaljevanje od Velasqueza započete galerije prednikov, in poleg obeh Maj, oblečene in gole, predhodnic Mauetove Olimpije, podolgovata krajina, Prerija ev. Izidorja s pogledom na Madrid v ozadju, in jutranji prav prozorni megli, ki jo je v ospredju že razpršilo sonce. Sedaj ee pa zamislite v tedanjo eodobnost, v portrete ali akt kakšnega Davida, v dunajske miniaturne ali bližje v krajine Kavčičeve in Janšove pa v Potočnikov portret Michelangela Zoisa Edino noša portretirancev je sodobno evropeka, vse drugo je neizčrpana Velasquezova tradicija, ki je v Goyi našel enakovernega mojstra in zakladnica novih elikarskih vrednot, katero so zopet izčrpali še impresionisti. Tako kot Goya pred Madridom, je iskal Janez Šubic krajino pred Rimom; tako, kot jo je Goya našel, jo je našel še komaj Jurij.

Od izvenšpanskih slikarjev pa sem našel tu čudovito Snemanje s križa Rogerja van der Weyden poleg dveh njegovih manjših slik, ki jim je rezervirana posebna eoba, Memlingov triptih, Dierck Boutova poliptih, tri strahotne Bosche, Brueghelov Triumf smrti, Dürerjev avtoportret, šest van Dyckovih portretov, van Cleveja, Cranacha, Gossarta in Patinija, večjo kolekcijo Rubensa, od Italijanov pa vse renesančne velikane z Giorgionom, Mantegna, Rafaelom, sedmimi Tintoretii, desetimi Tiziani in Veronesom. Gobelin pa po kvaliteti zaostajajo in so tu bolj zaradi dekoracije.

Do konca julija je bila v Zenevi še druga razstava, ki je bila prav zaradi omenjenih slikarskih kvalitiet treh starih Špancev zelo dobrodošla za primerjavo z moderno. V galeriji Moos ob Lemanskem jezeru je razstavila Francija svojo moderno od Courbeta in Milleta do Friesza in Kissinga, a z občutnimi vrzeli čistih impresionistov. Ta razstava vtisa iz Prada ni pokvarila, saj je končno le njeno nadaljevanje, preseljeno na sever. Chagallove Les pivoines bi prav lahko visele poleg vile Medici. Morda Francozi niso največji umetniki, kot to niso bili Španci poleg Italijanov, toda največji elikarji so gotovo, kot so to bili Španci vkljub Italijanom.

F. X. P. Fabre, elikar, rojen v Montpelierru leta 1766, je v svojem domačem mestu ustanovil muzej. V tem mestu je bil rojen A. Cabanel, učitelj našega Petkovška. Tu pa je živel od rojstva do smrti tudi bogati Alfred Bruyas, najboljši prijatelj Gustava Courbeta, strasten zbiralec eodobnih umetnin, ki so potem vse prešle v Favrov muzej. Četrtri slavni montpelijski rojak pa je bil Jean Frédéric Bazille, elikar, ki je pa že 28 leten padel v nemško-francoski vojski leta 1870. Poleg domačih elikarjev in cele Bruyasove zbirke pa je montpelijski muzej pridobil še dosti drugih umetnin, največ francoskih, da omenim večje kolekcije Bourdona Corota, Davida, Delacroixa, Gericaulta, Greuzea, Ingresa, pa tudi modernih, s katerimi stalno svojo zbirko izpopolnjuje. Tudi Italijani in severnjaki so dobro zastopani, Rafael s štirimi risbami izredne pričnosti. Najbrž nosi montpelijski muzej prvenstvo med vsemi francoskimi provincialnimi zbirkami in že predlansko leto, ko je bila v Parizu velika historična razstava francoske umetnosti, so ga morali ekoraj izprazniti, da so zamašili vse vrzeli v Parizu. Letos pa popravljajo muzejske poslopje in Švicarji so se hitro domislili, da bi bilo treba priliko izrabiti: prosili so in res dobili za čas popravil izbrana dela montpelijskega muzeja in jih razstavili v Kunsthalle v Bernu. Središče vse razstave je programatična Courbetova elika »Bonyour, Monsieur Courbet« na kateri pozdravlja Bruyas v odprti jutranji pokrajini popolnega gosta Courbeta, ki je tu postavil svoji avtoportret v ekupino, potopljeno v neverjetno sočno montpelijsko polje. Ta elika je na svetovni razstavi leta 1855 bila predmet splošnega posmeha; leta 1937 je visela epet na pariški svetovni razstavi in so ee pred njo tri ljudje v gneči, kot kvečjemu se pred Mono Liso v Louvru. So tu še Courbetovi portreti Bruyasa, Baudelairea, samega sebe in pa elavne Kopalke v gozdu. Nič manjše presenečenje pa ni neerečni mladenič Bazille, ki bi gotovo postal vodilni francoski impresionist, da ga ni zadel nemška krogla. Oče ga je šilil študirati medicino, pa je iz anatomskega instituta uhajal k Monetu in Renoirju. Pogled na vae s sedečo deklico iz leta 1868 je še ogromen napredek od 15 let etarejšega Bonyoura. Obisk letošnje berneke razstave te obda s toplino, kot smo jo občutili predlanskim v Šubičevi razstavi pri nas.

eta odličnih francoskih del je prišla pri njem prvič na oder V vseh delih je sam režiral in igral z ženo tudi glavne vloge. Zadnja leta je v njegovi ekupini sodelovalo več Hudočestvenikov, med njimi znana Germanova in Pavlov. Na pariška gledališča je spravlil tudi več gledaliških del iz erednje Evrope in je izredno rad dajal dela Brucknerja in Molnarja (Liliom).

Slovenski učitelj, št. 8, glasilo Slomskove družbe, prinaša naslednje vsebino: Pravi trenutek v vzgoji, po Mihaelu Pfliegerju priredil Pavel Slapar. 3. poglavje: Poetavitev verskih temeljev v človeku ter začetek drugega dela: Doba zorenja: osebnost, doba zorenja kot pojav. Vinko Brumen: Jemski načrt (Ukoveni učenec). Milena: Dušni otroci (konec). V oddelku: Narodna kulturna poise prof. Etibn Bojc o Naši narodni zavesti, vzgoji in obrambi (konec). Prof. Ema Deisinger: Peiha slovenskega naroda 2. Gorenjci. Vinko Brumen: Pridobitve iz šolekga in prosvetnega dela. Pod vzglavjem: »Iz družba« je podan podroben potek občnega zbora Slomskove družbe (kdaj?) s pozdravi ter referati kakor tudi s poro-

Švedski plavac Björn Borg, ki je pri plavalnih tekmah v Norrköpingu progo 200 m preplaval v času 2:26,9 min. in s tem potokel prejšnji rekord v tej kategoriji, ki ga je lansko leto 8. februarja postavil nemški plavalec Heinz Schlauch in je znašal 2:29,8 min. Torej — Borg je 200 m preplaval 2,9 sekunde hitreje!

ŠPORT

Varaždinska Slavija v Ljubljani

Po nesrečnih zadnjih tekmah, ki jih je odigrala Ljubljana, je upati, da bo v nedeljo le žela prvi uspeh. To ne prorokujemo zaradi nedeljskega gosta — varaždinske Slavija je izredno žilav protivnik, ki je dosegel minimalne poraze — nego zaradi pregrupacije našega moštva. Tudi igra, ki so jo fantje pokazali v Splitu v prvem polčasu, daje upanje na ugoden izid nedeljske borbe.

Tekma bo pričela v nedeljo ob 16.15. Predtekmo bodo zopet igrali juniorji Ljubljane z onimi SK Moste in sicer ob 15. Igralo se bo ob vsakem vremenu.

Jutri vsi na Stadion!

Niti 2 tedna nas ne ločita več do največje lahkoatletske prireditve na Balkanu — balkanskih iger! Zato bo prireditev, ki se bo vršila jutri in v nedeljo na ljubljanskem Stadionu, toliko pomembnejša, saj bomo videli na startu skoraj vse elovonske reprezentative, ki bodo zastopali jugoslovanske barve v Atenah. Tako bomo videli Koširja na 800 in 1500 m, Klinarja na 200, 400 m, skoku v daljavo in metu krogla, Škušna na 400 zapreke, 400 m solo in 800 m, Gaberška na 400 in 800 m, Mauserja v metu kopja, ki napoveduje poskus rušenja jugoslovanskega rekorda, Smerdelja in Bratoviža v skoku s palico, slednjega tudi v skoku v višino, dalje bomo videli na startu tudi večkratnega balkanskega prvaka Emila Gorška, Frica Martinja itd. Zelo opozarjamo vse občetno, da si mizing sigurno ogleda, saj bo imelo priliko videti in oceniti formo naših »asov«, P. a. občinstvo opozarjamo, da se vrši poskus rušenja jugoslovanskega rekorda v soboto popoldne!

V soboto se prične miting ob 15 popoldne, v nedeljo pa ob 9.30 dopoldne. Vstopnina — sedeži 2 din.

Prvenstvo II. razreda

V nedeljo se odigra na igrišču Mladike dve zanimivi prvenstveni tekmi II. razreda. V tej ekupini se bore za prvo mesto skoraj z enakimi izgleidi Grafika, Moste in Slavija. Ker šteje ta skupina samo 6 klubov, se mora vsak klub zelo potruditi, da ne izgubi nobene tekme, ker je vsako izgubljeno točko težko nadoknaditi. Pari v nedeljskih tekmah so razdeljeni takole:

ob 9 Moste — Adria

Adria v letošnji sezoni ni tako slaba kakor prejšnja leta, zato se bodo morale Moste resno potruditi, da dobe obe, za nje zelo važni točki.

Važnejša pa bo druga tekma

Slavija — Grafika

katera bo ob 10.30 tudi na igrišču Mladike. Premaganec iz te tekme bo zgubil vsako nadaljnjo upanje za prvo mesto; zato se bosta oba kluba resno potrudila, da zmagata. Tekma obeta biti prav zanimiva, saj razpolaga tako Grafika kakor Slavija z nekaterimi prav dobrimi močmi.

V nedeljo bo srednješolsko plavalno prvenstvo

Za zaključek letošnje plavalne sezone, ki je v Ljubljani bila kaj siromasna, se bo v nedeljo 24. t. m. popoldne vršilo plavalno prvenstvo srednješolcev na kopališču Ilirije.

Nastopili bodo najboljši juniorji naše Ilirije, v družini mestne ženske realne gimnazije pa tudi državna prvakinja in rekorderka Wernerjeva. Za tekmovalje v waterpolu so se dolej prijavila moštva treh zavodov, med njimi tudi lanski zmagovalec, III. drž. realna gimnazija.

Sporod tekmovalnja obsega za ženske 100 m prsno, 50 m prsno in 4×50 m prsno ter za moške 50 m prsno, 100 m prsno, 100 m hrbtno, 3×100 m mešano ter 4×50 m prsno. Poleg tega pa še za učence prvih treh razredov 50 m prsno in 100 m prsno za moške in 50 m prsno za ženske.

Tony Galento je premagal k. o. Lou Novo

V mestnem stadionu v Filadelfiji se je bil v petek pred 20.000 gledalci boksarski dvoboj med italijanskima Amerikanoma Tony Galentom in Lou Novo, za katerega je vladalo po vsem športnem svetu veliko zanimanje. Borba se je vršila skoraj do konca petnajste runde in je presenetil v tem smislu, ker je Galento zelo dobro držal distanco ter je imel svojega mlajšega in bolj atletskega nasprotnika ves čas v oblagli ter bi ga v predzadnji rundi skoraj k. o. premagal. S tem je up na Lou Novo po zmagah nad Barlundom, Farrom in Baerom precej zatemeljil kljub temu, da se je zdelo, da je bodočemu nasprotniku ne samo dorastel, temveč mu celo prerastel.

Galento je tehtal pri tem srečanju 102 kg, Lou Nova pa 94 kg. Galento je pričel zelo samozavestno s serijo direktnih levih udarcev, katerim je Lou v začetku dobro pariral, a je bil pozneje kar oblegan od navala pogostnih udarcev. Ta je udarjal od vseh strani, je bil hitrejši in je bil sploh v iz-

čilom uredništva Slovenskega učitelja. Tu je tudi nekaj resolucij, ki so bile epriete na kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani, ter pozdrav rojstnemu dne Nj. Vel. kralju Petru II. Med književnimi vestmi je ocenjena prva številka Vrtca, ki ga zdaj izdaja Slomskova družba, kakor tudi druge elovonske knjige. Na platnicah je poudarjen pomen odkupa Prešernove hiše ter vabilo dravskega banovinskega odbora Rdečega križa. Slovenski učitelj izhaja mesečno (urednik Fortunat Lužar) ter velja letno 50 din.

redno odlični formi ta dan ter je presenetil lajike in strokovnjake. V drugi rundi je Nova prvič prejel težji udarec. Desnica od Galenta je bila nesigurna, medtem pa je delal z levico zelo dobro in neverjetno hitro. V četrtri rundi je bil Galento toliko boljši, da je bilo očito, da bo zmagal, četudi je bila borba tedaj skoraj izenačena. V sedmi rundi je Lou Nova izvedel protinapad. Pri tem pa je dobil udarec na oko, ki mu je močno krvavelo in ki ga je do konca močno oviralo. V osmi rundi Lou Nova ponovno napada. Dva desna udarca, ki ju je prejel od Galenta, sta ustavila ta napad, Nova se je umaknil in odslej je bil samo še v defenzivi. Deseta runda je bila v absolutni premoči Galentovi, njegova hitrost pa je poleg tega zbudila splošno občudovanje. Nova se je še enkrat zavzel v dvanajsti rundi, toda težki Galentovi udarci so ga pretresli. Levica je bila ona, ki je borbo v štirinajsti rundi odločila. Galento je dajal težke udarce, Nova je zletel na tla, se je pri štetju na devet dvignil in Galento ga je ponovno z udarci obsul zopet z levico na brado. Nova je stoji knock outiran, nakar je sodnik proglasil Tony Galento za zmagovalca s tehničnim k. o.

Zimske olimpijske igre leta 1940 v Lake Placidu?

Kakor poročajo iz Amerike, so ameriški športni krogi ponudili mednarodnemu olimpijskemu odboru, da se Ameriki poveri izvedba prihodnje zimske olimpiade zaradi vojnega stanja v Evropi. Kakor znano, bi se morale vršiti prihodnje zimske igre v St. Moricu, pa so bile potem prenešene v Garmisch-Partenkirchen. V Lake Placidu so bile že leta 1932 zimske igre in imajo tam že vse naprave, ki so potrebne za tako prireditve.

Švedski nogomet

Na Švedskem se v športu ne pozna razburjenje, ki vlada sedaj skoraj po vsem svetu zaradi izredno velike vojne nevarnosti. Sicer so bile nekatere prireditve v začetku odpovedane, potem so pa zopet pričeli, ker so uvideli potrebo športnih prireditev. Sedaj ob zaključku zunanje sezone so imeli celo vrsto najrazličnejših prireditev. Zadnjo nedeljo so potovali Švedi v Oslo, kjer so nastopili v dvoboju z Norveško. Medtem so pa prišli finski atleti v Stockholm z Maekijem na čelu. Dalje so se vršile plavalne in druge tekme.

Zadnjo nedeljo so se švedska ligina prvenstva nadaljevala. Veliki borbi AIK-Haelsinborg

je prisostvoval tudi švedski kralj Gustav V., ki je vztrajal celo tekmo v svoji loži. Njegov obisk je napravil med gledalci dobro razpoloženje, ki so videli v tem obisku, da ima kralj poleg važnih državnih poslov vendar še čas, da si ogleda tudi športne prireditve.

Igra pa ni bila preveč zanimiva. Kljub rezultatu 4:0 za Haelsinborg je imel vratar zmagovalnega moštva več posla kakor njegov nasprotni kolega. Toda AIK je igral otroško naivno v kazenskem prostoru, da res ni zaslužil nobenega gola. Nasprotno moštvo tudi ni bilo dosti boljše, le da je bilo odločnejše in to je odločilo zmago.

6247 plavalcev je tekmovalo

Ze več let se prireja za italijanski plavalni naraščaj tekmovalnja za »Coppa Scarioni«, ki se izvede v obliki 100 metrskega cravla. Na letošnjem dvanajstem tekmovalju je sodelovalo nič manj kakor 6247 tekmovalcev-mladeničev, ki so tekmo leta tekmovali v izločilnih tekmah in najboljši so prišli v finale v Benetke. Zmagovalec za omenjeni pokal za leto 1939 je postal mladi Benečan Alfonz Mel, ki je preplaval v finalni borbi progo v času 1:06,5 min. Lanskoletni zmagovalec v tem tekmovalju je istočasno tekmoval v Genovi, kjer je postal juniorski prvak na 100 m cravl s časom 1:04,3.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planina — lahkoatletska sekcija: Vsem prizadetim atletom in klubom sporočamo, da se bo na našem meetingu vršil tek na 400 m z zaprekami in skok s palico v nedeljo in ne kot je bilo prvotno javljeno, v soboto, dočim se bo v soboto vršil tek na 110 m z zaprekami in skok v višino.

SK Planina — lahkoatletska sekcija: opozarjamo vse člane lahkoatlete, da se našega meetinga, ki bo v soboto, 23. t. m. in nedeljo, 24. t. m., udeleže v čim večjem številu. To velja zlasti za Mauserja, Klinarja, Zgalina, Potočnika, Urbančiča, Zupaničiča, Cerneta, Gundeta, Dolinarja, Burjata in vse ostale.

SK Slavija. Danes v petek strogo obvezen sestanek, in sicer za juniorje ob pol 8, za I. moštvo in ostale igralce pa točno ob 8 zvečer na običajnem mestu. Važno zaradi nedeljskih prvenstvenih tekem. Vsakdo, ki ima doma še kakšno klubovo opremo, naj jo prinese s seboj. Pozivajo se načelniki, da bodo točno ob določenih uri na mestu. Vsi člani se pozivajo, da takoj plačajo zaostalo članarino, katero blagajna nujno potrebuje za nabavo nove razne opreme. Vsi sigurno in točno!

Ljubljanska atletska podzveza (službeno): Za lahkoatletske tekmovalje na stadionu, ki ga priredi SK Planina v soboto in nedeljo, dne 23. in 24. t. m. s pričetkom ob 15 oziroma ob 9.30, se do loča sledeča jurija: vrhovni sodnik Hvale. Voditelj tekmovalja prof. Dobovšek. Starter Vidic. Sodniki za skoke teke in časomerilci: Cek, Cuderman, Gnidovec, Grinfeld, Gorjanc, Kermavner, Pevalek, Potokar, Polajnar, Stepišnik. Kavan, Trtnik, Nagy, Glavnik, Soukal, Stropnik, Pollak.

† Pitojev

Iz Švice prihaja žalostna vest, da je tam enadoma umrl znani ruski igralec in režiser Jurij Pitojev. Z njim je iz vrste ruskih igralcev izginil eden največjih ruskih gledaliških umetnikov. Vsi eo priznavali njegove izredne umetniške sposobnosti in eo ga postavljali v isto vrsto z ostalimi vodilnimi ruskimi igralci in režiserji (Stanislavski, Majerhold, Tajrov). Med vsemi temi vodilnimi je bil Pitojev najmlajši in edini, ki se pri svojem umetnostnem delu ni dal vplivati od političnih in dnevnih socialnih parol in geel. Živel je samo za »umetnost« in samo po njenih zahtevah je uravnavava vse svoje delo. Po evetovni vojni je deloval v Parizu in ustanovil celo vrsto gledališč. V Moskvi je pred revolucijo ustanovil »Naše gedališče«. Ob zlomu Rusije je zbežal na zahod in dasi je bil etar še 25 let, je v Parizu ustanovil svojo gledališko družbo, pri tem pa mu je zelo pomagala tudi njegova žena, slavna igralka Ljudmila Pitojeva. V Parizu eta ustanovila več gledališč in več ekupin, njegov vpliv na francosko gledališko življenje je bil izreden. Cela vr-

Med našimi sezonskimi delavci v Nemčiji

Vlasi s poti

Tretji avgust. Sonce se nagiblje k zatonu. V Mariboru hite ljudje za svojimi vsakdanjimi opravili. Povsod okrog tebe je kakor navadno. V tvoji duši ni. Naseljuje se vanjo lahni nemir, obdan s tolikimi vprašaji, kako bo in kaj. Na kolodvoru me komaj spozna sobrat. Seveda, saj sem v kravati. Veselo se nasmejava in potem s Bogom. Vlak zavije proti Celovcu. Dolina se oži. Iz nje se počasi dviga temnovijoličasti smrak in zagrinja vrhove Pohorja, še ožarjene s zlatimi sončnimi žarki, v svoj nevidni pajčolan. Drava nas zvesto spremlja, ali bolje, srečuje. Saj hiti v nasprotno stran. Devica Marija na Jezeru s svojo znamenito Sušnikovo prevaljsko legendo že sniva. Čez pokrajino se ultiije mehki, srebrno-svetli mesečni žarki. Kako lepa je v njih Uršlja gora. Mogoče zato, ker tam blizu pastiruje dobri gospod Ksaver...

Meja. Potrebne formalnosti so izvršene s evropsko vladnostjo. Lepo. Mogočna, osemdeset-milijonska država me sprejme v svoje območje. Koroška. Krasna je v svitu mesečine. Kakor vila iz pravljice. Kakor da izžareva tisto ljubko nežnost in priskrbo dobiteljnost, ki diha iz Meškovič koroških spisov. Vrhovi so kakor posejani z belimi cerkvicami in hišicami, doline kakor posute s sinjimi jezerci in meglicami. Biser lepote. Temni smrekovi gozdovi sanjajo sanje kralja Matjaža, ki spi tam nekje pod Peco. Celovec. Beljak. Povsod je treba prestopiti. Veliki postaji. Vzoren red in snaga. Množica kljukastih križev na rdečem polju, najrazličnejših uniform, navdušenih pozdravov svojemu voditelju. V to se ti osredotoči prvi vtis. V siju polnočnih zvezd se zaje vlak v gore. Do Solnograda jih bo na pretek.

V zgodnjem jutranjem svitu prvega petka se oziram na mogočne velikane višav, mimo katerih hitimo z bliskovito naglico. Pa so že odmaknjene v daljavo. Na zmernih gričih kraljujejo mogočni domovi. Silje že zori. Cerkve in cerkvice so zdrkile z višav v nižave. Niso bele. Rdeče so in silaste. Tudi hiše so take. Zaveš se; bela cerkva na griču ali gori je le slovenska posebnost. Solnograd. Za našo slovensko preteklost važno zgodovinsko mesto. Podoba Pribrine in Koelja ter Cirila in Metoda ter pokristjanjenje karantanskih in panonskih Slovencev ti stopa v zavest. Siva davčina s svojimi velikimi miselnimi trenji, ki so izhajala tudi iz Solnograda, se kot v filmu razvija pred tvojimi duhovnimi očmi. Med tem se naglo bližajo Münchenu, žarišču sodobne miselnosti nemške narodnosti. Pa se sprašuješ, ali bo München znal tudi v današnji »Karantani« in Panoniji — v naši domovini — take brazde, kot jih je nekoč Solnograd?

München. Ogromen kolodvor. Ponosno mesto, kjer je novi narodni pokret v Nemčiji napravil svoj zrelostni izpit. Mesto, ki daje sodobni Nemčiji mogoče za stoletja svoj obraz, tretjo preobrazbo v narodni duši. Prva je bila takrat, ko so nekdanji poganski germanski rodovi prejeli blagovest večne Besede, druga je izšla iz Wittenberga, ko je Luther nabil 1517. leta na cerkevna vrata svojih 95 tez, tretja se vrši danes pred našimi očmi. Tako razmišljam in po svoje delim nemško miselnostno zgodovino. Saj na vsak korak vidim, kako globoko je vzniknil današnji vodja v narodovo dušo, posebno v arca mladine. Neboje se

zamisliti v moč osebnosti. Je nekaj gigantskega, toliko milijonov duš usmeriti v neki določen cilj, toliko milijonov src razvneti in navdušiti za dosego tega cilja. Moč osebnosti je v volji. Volja je velesila. Na vzgojo volje se pri nas pri vzgoji mladine in v solah poveča premalo pozornosti. Šola mogoče natrpa mladega človeka s formalno znanostjo, ne vzgoji ga pa v osebnost. To bi prav za prav morala biti glavna naloga šole in vzgoje: vsakega posameznika vzgojiti v osebnost za tisto okolje, za katero ima po naravi dane predpogoje in potrebne lastnosti. Človek, ki ni osebnost, je v svoji duši ohromel, neko nejasnost in meglenost nosi v sebi. Ne ve, kaj hoče in zato ni nikoli ustvarjalen. Osebnost = ustvarjalnost! Če bo naš majhen narod imel osebnosti, ali bolje, če bo naš narod osebnost sama, a zasidrana na večnostnih načelih — bo ustvarjalen, bo vedno vedel, kaj hoče in zato nikoli ne bo izginil s površja zemlje. Torej je naša prva naloga ta, razviti vsak samostojni delček naše narodne krvi doma in v tujini v ustvarjalno silo — v osebnost. Kako krasna naloga za vzgojitelje!

Tako razmišljam, ko se vozim proti starodavnemu Regensburgu in naprej na sever in opazujem nov svet okrog sebe. Mladina, ogorela od sonca, a pesmijo na ustnicah in globokim spoštovanjem do svojega voditelja v srehi vstopa in izstopa. Eni prihajajo s taborjenja, drugi odhajajo. Udarina je njih pesem, odločna, odsekana. Odslej me bo ta pesem stalno spremljala. Ko bom v zgodnji uri maševal, bo v jutranjo tiho v cerkvi udarjala pesem mladine, ki odhaja med polja in livade ali krepit mladostne sile in ko bom v večernem somraku od nemirnem plapolanju večne luči v pogovoru s Njim, se bo razlegala v mrak pesem vračajoče se mladine...

Nalaho pri. Vozim se blizu bivše češke meje. Vzpetine Češkega lesa so zakrite v nizko plazajočo se meglo, ki se neprenehoma solzijo — to je — počasi rosilo... Škoda. Množica najrazličnejših tovarn. Pokrajina se počasi izravnava. Zita so zelo poležana, ploha jih je pred par dnevi ponižala do tal. Strehe hiš postajajo čimbolj strme. Opazuješ nov slog v gradnji hiš. V bližini tovarn domujejo sredi lepih vrtov prijazne hišice delavcev. Nove so še in dajejo socialnemu izrazu narodnega pokreta novo oznako. Kasarinski stanovanjski delavci prijačo le komunističnemu ozračju, tu človekova individualnost tone v maso. Načelo, vsaka delavska družina imej svojo lastno hišico z majhnim vrtičkom, bi morala biti na programu vseh socialnih reformatorjev. Tudi delavec rabi svoj dom, kjer dobi svojo individualnost moči za svoj obstoj in razvoj. Tak dom bo vedno močan protiutež proti utonitvi v »masnost« stroja ter v maso tega ali onega imena.

Čimbolj se voziš proti Berlinu, tem bolj moraš občudovati virino nemškega gospodarstva in nemške tehnike. Čez pokrajino so razpeljani ogromni električni vodi. Ceste krasno asfaltirane, po katerih neslišno brzijo avtomobili. Množica jih je. Tam se gradi z veliko naglico nova, najmodernejša cesta. Tu utonemo pod progo, ki igra od zahoda na zahod, tam zopet pod nami privozi drug vlak. To moraš samo videti. Povedati se ne da. Višek sodobne tehnike. Strmiš nad veličino človeških iznajdb in — človeškega duha.

Se malo, in zavozimo v središče, glavno mesto, v Berlin. Ivan Škafar.

Grebenšek in Žgankovi niso morilci

Celje, 21. septembra.

Pred kratkim smo poročali, da je prišlo v preiskavi proti Grebenšku in Žganku Andreju in Avgustu ter Arhu in Terčiču Julki, ki so bili obtoženi umorov v Sečah pri St. Pavlu pri Grižah in v Medlogu pri Celju, do velikega preokreta. Preiskava, ki se je razširila na zasliševanje številnih prič v Savinjski dolini in drugod, je dosegla, da danes ni nobenega dvoma in je tudi polno neizpodbitnih dokazov, da Grebenšek in Žgankova niso morilci žrtv v Medlogu in v Sečah. Razširjajo se čudne novice o okolnostih priznanja Grebenška in Žgankovih, vendar je težko reči, da vse to temelji na verodostojni podlagi. Dejstvo pa je, da je bil Žgank Andrej, ki je orožnikom vprilo posebnih pri priznal umor v Sečah in v Medlogu in ki je celo s podpisom priznal največ zločinov, v času, ko se je odigrala žalostna igra v Sečah, v zaporih okrajnega sodišča na Vranskem. Dokazano je nadalje, da je bil isti Žgank Andrej, ki je priznal tudi zločin v Medlogu, ob času dvojnega umora Oevirkovih na delu v Aleksandrovi domu v Logarski dolini. Vel so svoj čas priznavali, sedaj pa trdno zanikajo, pojasnjujejo, čemu so priznali, na drugi strani pa priznavajo več, kot jih obtožujejo. Vlomov in tatvin imajo na vesti kar celo vrsto. Grebenšek zatrjuje, da nima smisla, da bi lagal in zanikal, saj ima toliko na vesti, da ve, da bo ostal v zaporih do smrti. Vkljub temu, da je preiskava že zaključena, so naknadno poslali v Zagreb v pregled nož, ki so ga našli pri Žgankovih, da se ugotovi, ni li na njem človeška kri. V kratkem bo na okrožnem sodišču v Celju razprava proti Grebenšku in tovarišem. Zaradi mladoletnosti Julke Terčičeve bo razprava tajna.

Kranj

Kino Smartinski dom. Ta teden se bosta predvajala zopet dva velika filma, ki sta žela že velike uspehe, in sicer »Rešitelj človeštva«, največji film po velikem znanstveniku Louis Pasteurju, v glavni vlogi Paula Muniac; »Usoda ženec«, v glavni vlogi priljubljeni igralec v filmskem svetu Errol Flynn. Sporedni filmovi: v petek 22. sept. ob pol 9 zvečer »Usoda ženec«, ob 10.15 »Rešitelj človeštva«. Sobota 23. sept. ob pol 9 zvečer »Rešitelj človeštva«, ob 10.15 »Usoda ženec«. Nedelja 24. septembra ob 3 in 7 »Rešitelj človeštva«, ob 5 in 9 zvečer »Usoda ženec«. Ponedeljek 25. sept. ob pol 9 zvečer »Rešitelj človeštva«. Torek 26. sept. ob pol 9 zvečer »Rešitelj človeštva«.

Drzen vlom v občinsko hišo. V pretekli noči sta dva neznanca vlomila skušala priti v občinske prostore občine Strazišče pri Kranju. Odrhala sta že železno mrežo v oknu, razbila cestno svetilko, ki ju je zaradi svetlobe motila pri delu. Ropotanje je zbudilo v sosedni hiši stanujočega organista in cerkvenika Plevela Franceta, ki je prišel pogledat, kaj se dogaja. Vlomilca sta ga opazila in oddala nanj dva strela iz samokresov ter nato zbežala. Osumljena sta bila dva brezposelna potepuha, ki sta bila tudi aretirana in začasno, dokler ne dokažeta svojega alibija, pridržana v policijskih zaporih. — V isti noči je bilo vlomljeno še na dveh mestih. Vlomljeno je bilo pri Bajliju Francu, železničarju v pokoji, stanujočem v Strazišču 274. Ukradenih je bilo več življenjskih potrebščin v skupni vrednosti 800 din. Ne daleč od te hiše je bilo tudi vlomljeno v hišo Kovarčiča Alojzija,

tovarniškega delavca. Stražišče 273. Vlomilci so prišli skozi kuhinjsko shrambo in odnesli raznih potrebščin v vrednosti okoli 600 din.

Ptuj

Krožek Slovenske dijaške zveze (SDZ) na ptujski državni realni gimnaziji priredi v nedeljo, 24. sept. t. l. ob pol 4 popoldne v gostilniški dvorani Bračič v Novi vasi Molierovo komedijo »Skapinove zvijačice«. Med odmoru igra godba. — Sedeži 8, 6 in 4 dni, stojišča 2 dni. Naši ptujski študentje se priporočajo za prav obilen obisk! Poreka. V sredo sta se poročila v Ptuj gđ. Emica Ficko, natakarka v znani gostilni »pri Roziki« in g. Ervin Stöger, trgovski pomočnik iz Ptuja. Mlademu paru želimo v zakonu obilo sreče in božjega blagoslova!

Zemlja je podšla 28 letnega posestnika Martina Gornjeca iz Rotmana, občina Sv. Lovrene v Slov. goricah. Doma je kopal temelje za hlev, kar se je naenkrat vsula nanj velika plast zemlje, kar ga je popolnoma zasula. Gornjecu je pri tem zlomilo desno nogo in je poleg tega odnesel še druge lažje poškodbe. Prepeljali so ga v ptujsko bolnišnico, kjer se sedaj zdravi.

Slovenici! Podprite velevažno delo Rdečega križa, posebno sedaj v tednu RK! Zrtvujte za plemeniti namen, ki ga opravlja ta dobrodelnica in nesebična organizacija! Ne odrecite skromnega daru in vstopite v RK ter širite njegovo plemenito delo!

Iz Julijske Krajine

Duhovniške vesti iz tržaške škofije. G. Karel Glazar, dekan tomajski in župnik v Sežani, je imenovan za častnega kanonika stolnega kapitlja v Trstu. — Mons. Ivan Sirotti je bil pred kratkim imenovan in ustoličen za kanonika konkatedralnega kapitlja v Kopru. Mons. Sirotti je bil po odstupu in smrti nepozabnega nadškofa F. B. Sedeja skoraj tri leta apostolski upravitelj gorjske nadškofije. L. 1934 je po nalogu Pija XI. zapustil Julijsko krajino in bil poslan za generalnega vikarja za gospodarsko zadevo v neznanost škofije Larino v Južni Italiji, kjer je bival pet let. Tedaj je tudi definitivno zapustil vodstvo Deškega škofijskega semenišča v Kopru. Po petih letih se je sedaj vrnil uživati počitek v svoje rojstno mesto. — G. novomašnik Franc Zlobec je imenovan za kaplana v Postojni. Z zanimanjem čakamo na potrebna imenovanja v Deškem semenišču.

Solkani. Goriški župan je dal že pred časom prav okusno in čedno urediti naš glavni trg. Zdaj vidimo z njega tudi pročelje župne cerkve. To olepšanje naše staroslavne in lepo se razvijajoče vasi nas prav veseli in smo goriški občini dolžni zahvalo, kar s temi vrsticami, čeprav nekoliko pozno, tudi javno priznamo.

Mavhinje na Krasu. Poročali smo o blagoslovitvi kipa Srca Marijinega. Poudariti moramo, da so za stroške kipa z veliko vnemo darovali duhovljani iz vseh širih sosesk: iz Mavhinj, Cerovci, Vizovci in Seeljana. Vsi farani so hoteli pokazati svojo tesno povezanost s skupnim krstnim kamnom v Mavhinjah. Neki zgagarji bi to starodavno skupnost radi porušili, pa upamo, da se jim ne bo posrečilo. Končno naj še popravimo nerodno netočnost, ki se je bila vrnila v zadnji dopis: kipa ni blagoslovil g. Kos, dekan komenski, temveč domači dekan g. Urbec iz Nabrežine.

Po dolgotrajnem deževju je v mestu Tientsin na Kitajskem nastala velika povodenj, ki je po japonskih poročilih 520.000 ljudem v nesrečo. Kitajski kuliji, ki so prej po istih ulicah vozili svoje »rikše«, so svoja dvokolesna vozila takoj zamenjali s čolni in danes vozijo po ulicah poplavljenega mesta kot gondoljeri v Benetkah.

Bolhe, njih zahrbtnosti in vrste

O golazni človek sploh ne govori rad, ker je nekaj tih dokaz, da v hiši ne vlada ravno vzorna snaga. Zato vsak stene in bolhe in ščurke in druge take neprijetne prebivalce človeških bivališč najraje utaji. Toda potov in šprani, skozi katere se ta žival priplazi pod človeško streho, je toliko, da jih konec koncev vsak pozna in se jih izogiba. Med temi so bolhe še najbolj vsakdanje in po splošnem mnenju izmed vse neenege še najbolj »čedne«. Zlasti v poletnih mesecih jih morajo prenašati v marsikaki hiši, kjer po fasadi človek tega ne bi pričakoval. Toda — otroci, šola, železniški vozovi, čakalnice in razne dvorane, vse to so prostori, kjer človeštvo bolhe odlaga, nabira in prenaša.

Ker pa bolhe le niso tako nedolžne stvarce, je tudi o njih že dokaj znanstvene literature. Ta ali oni učenjak se je že pečal e temi zajedalci človeških bivališč in skušal poenotiti način njihovega življenja in stopnjo njihove škodljivosti — ali iz nesebične znanstvene gorečnosti, ali pa zaradi tega, ker je spoznal, da mu je ta študijski material še najbolj pri roki. In tako so znanstveniki z združenim delom dosegli, da je na svetu okrog 20 vrst bolh, med njimi najbolj znane: človeška bolha, pasja bolha, mačja bolha, evropska podgana bolha, kurja bolha in golobja bolha. Vse te vrste pa prihajajo v poštev tudi kot človeške zajedalke, ker prav rade preidejo od živali na človeka in v tem je tudi vsa njihova nevarnost. Pred nekaj stoletji je bila zlasti nevarna pri nas tuja, podgana bolha, ki se je prikradla k nam iz tropičnih krajev. Ker je z njo prišel v Evropo bacil kuge, jo imenujejo tudi kuzna bolha.

Bolha zdravju ni toliko nevarna zaradi svojih vbodljajev, ampak predvsem, ker prenaša bolezni in majhne parazite, ki morejo v ugodnih okoliščinah povzročiti velike bolezni. Najbolj sta nadležni navadna človeška in pasja bolha, ki precej vzajemno romata zdaj sem zdaj tja, dočim se mačja bolha človeka redkokdaj prime. Tudi kurje in golobje bolhe zajedajo v človeška stanovanja. Vhodljaji bolh so po svojem učinku kaj različni, nadležni vedno, toda enemu bolj, drugemu manj, kakor je pač navada in — živci. Bolj nevarna je objektivna posledica teh vbodljajev, ki nastopa brez ozira na to, koliko so bolhe temu ali onemu nadležne ali ne. Tudi če človek le prepgostokrat čuti boljše krepilje na svoji koži, ki se zopno plazijo pod obleko, ni ravno prijeten občutek in zelo obremenjuje živce. Sredi vbodljaja ostane na koži majhna rdeča lisa z živordečim središčem kot viden znak, da je na tem mestu bolha pila človeku kri. Ker bolha večkrat vbode, preden se napije, se takih rdečastih znamenj lahko nabere zelo veliko in treba je le še nekaj nerazumnega praskanja z umazanimi rokami ali druge neenege — in tu so resnejše posledice, razne infekcije in lahko tudi zastrupenje krvi. Poleg tega pa bolhe tudi brez vbodljajev prenašajo na človeka silno majhne parazite, ki občutneje ogrožajo njegovo zdravje. Tudi bube bolh so že lahko inficirane z različnimi bakterijami, ki se razvijajo znotraj bube in se potem na raz-

viti bolhi prenašajo naprej. Zelo osnovana je sumnja, da zlasti podganje in mišje bolhe prenašajo krali raznih tifoidnih obolenj in morda tudi mrzlice. Morda je tu iskati vzroke, zakaj se taka obolenja pojavljajo tu in tam, ko človeku še mar ni, da bi se mogla pojaviti. Tudi o kugi so nekdanj mislili, da jo prenašajo podgane, pa se je izkazalo, da so podgane same žrtve še manjših zajedalcev bolh. Z okuženimi podganami, ki so se naselile po nekdanji večji del iz lesa zgrajenih ladij, pa je ta bolezen prišla iz azijskih pristanišč prav v Evropo. Šele ko so prišli v veljavo predpisi o obveznem čiščenju in razkuževanju ladij, je nevarnost prenehala. Takrat se je tudi pokazalo, kako usodna je zveza med podganjo kugo, podganjo bolho in človeško kugo.

Kakor koli bolhe pogledamo, ali samo kot nadležno golazen, ali kot sovražnika našega zdravja, v vsakem primeru je vredno spustiti se v boj z njimi in jih z neizprosno snago pregnati iz svojega bivališča. Edin resen sovražnik jim je samo — skrajna snaga.

Novi finski Nurmi — ta se pa piše Mäki — je v olimpijskem stadionu v Helsinkih postavil nov rekord v teku na 10.000 metrov — 29:52,6 minut. Šest angleških milj (9.654 m) pa je pretekel v svetovnem rekordu 28:55,6 minut.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(51) Drugo jutro ju je predramil velik trušč in hrup. »Kaj to pomeni?« se je Filip strahoma vprašal in si je menceal oči. »Saj se je peljemo!« je vzkliznil Jan. Potem sta začutila, da sta silno lačna. »Grem, da poiščem kaj za v usta,« je Jan pogumno sklenil in se odpravil na pot.

(52) Na koncu dolgega hodnika je zagledal pogrnjeno mizo in na njej meso in kruh. »To je pa bržčas zajtrk za mornarje,« se je razveselil Jan in si je prisvojil lep založaj kruha in nekaj mesa in se je splazil nazaj k Filipu.

Otvoritev kleti „Zvezda“

Po zaključku poletne sezone na vrtu — bo
v soboto, dne 23. septembra 1939

ponovno odprta prijazna in udobno urejena Klet Zvezda. Klavirski koncert bo izvajal vsak večer svetovno znani klavirist g. Janni Kapanny. Vsak teden bomo dobivali direktne pošiljke vseh vrst morskih rib, ki bodo pripravljene na najokusnejši način. Z tvoritvijo kleti se bodo točila na novo dospel izbrana dalmatinska in domača vina najboljših vrst. — Za solidno in točno postrežbo bo skrbel

Marijan Silović

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda i din; šentitovanjaki oglasi 2 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši oglas za malih oglasov 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolišna, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za plamene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Hišnik
samski, išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15365.

Hotelska kuharica
išče mesto v restavraciji, najraje v Ljubljani. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15239.

Mesto hišnika

iščem. Sem poročen, brez otrok, trezen, zanesljiv. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15103.

Mizarski pomočnik

26 let star, z mojstrskim izpitom, išče zaposlitev v boljši delavnici v svrhu izpopolnitve, najraje v Ljubljani ali okolici. — Cestnik, Dragatuš pri Črnomlju.

Pouk

Instrukcije

zlasti v nemščini, daje starejši gospod. Naslov v upravi »Slovenca« pod 1000.

Instruktorja

absolventa trg. akademije, sprejem. Naslov v upravi »Slovenca« pod 15127.

Akademik

išče instrukcije. Honorar nizek, ev. tudi za hrano. Ponudbe na upravo pod »Uspeh« 15148.

Mavova »Oj zato«

priljubljena domoljubna, drugitrat, 3 din. Naslov: L. Mav, trgovina J. Kocutar, Stritarjeva 6. (g)

Vajenci

Brivskega vajenca pridnega, sprejme salon Podraž Franc, Sv. Jakoba trg 9.

Učenec

s primerno šol. izobrazbo, star 16 let, želi mesto v večji trgovini s mešanim blagom najraje na deželi. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 15261.

Službo dobe

Župnišče

Gospodinja na deželi dobi službo po dogovoru takoj. Naslov pove upr. »Slovenca« pod št. 15345.

Dimnikar. pomočnika

starejšega — sprejme Lapuh Franc, Slovenske Konjice.

Raznašalec

za dostavljanje blaga s trikolico, se sprejme. — Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Vesten raznašalec« št. 15362.

Varilce in brizgače

za emalj iščemo za takoj. Ponudbe s navedbo zahtevane plače in starosti poslati na Zephir, d. d., Beograd, p. pr. 750.

Trgovskega pomočnika

majšje moč, po možnosti z dežele, sprejme takoj. Vošinek Vasilav, trgovina z usnjem in kožami, Maribor, Koroška 13.

SOBE

ODDAJO:

Opremljeno sobo

oddam enemu ali dvema gospodoma ali gospodičama. Ljubljana, Čopova cesta 1-I, vrata 18, Delavska zbornica.

Kupimo

Staro železo

in druge kovine plačujemo po najvišjih cenah

Fr. Stupica, železnina

Ljubljana, Gosposvetska 1

Prodamo

Prispela pošiljka

radioaparatur: Mediator, Blaupunkt itd. Velika izbira! — »Tehnik Banja, Ljubljana, Miklošičeva 20.

Železnina »STABIL«

Ljubljana, Celovška cesta 72
nudi po nizkih cenah vse vrste gradbenega materiala, pohištveno in stavbeno okovje, orodje za vse obrti; nakup starih kovin.

Grozdje

smederevsko, dobro, sladko in poceni dobite pri

GOSPODARSKI ZVEZI
Tyrševa 29.

Posrestva

Tristanovanjska hiša

z lepim, urejenim vrtom naprodaj pri Dev. Mar. v Polju. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15199

Novo lepo hišo

z vrtom, sončen in miren kraj, prodam v Ljubljani. Garaža. Prevzame se lahko tudi hipoteka. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 15221.

V naši podružnici na Miklošičevi cesti

lahko plačate naročnino za »Slovenca«, »Domoljuba« in »Bogoljuba«, naročate inserate in dobite razne informacije. — Poslovne ure od pol 8 zjutraj do pol 1 pop. in od 2 do 6 pop.
Telefonska številka 30-30

Naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je danes izdihnil svojo dušo, gospod

Herman Jožef

trgovca in posestnika v Očeslavcih pri Gornji Radgoni

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto 23. septembra ob 8 zjutraj od hiše žalosti v Očeslavcih na župnijsko pokopališče pri Kapeli — Slatina Radenci.

Očeslavci, dne 21. septembra 1939.

Zalujoča žena in ostalo sorodstvo,

Umrl je naš zaslužni predsednik centralne uprave Udruženja jugoslov. narodnih železničarjev in brodarjev, gospod

inž. Vladimir Žakić

učelnik oddelka za gradnjo železnice v ministrstvu prometa.

Pogreb bo danes v Beogradu.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Ljubljana, dne 21. septembra 1939.

Oblastna uprava U. J. N. Z. B.
Ljubljana,

Zahvala

Po težki izgubi našega dragoga soproga, očeta, brata, tasta in starega očeta, gospoda

Bogomila Kajzelja

podravnatelja Ljubljanske kreditne banke v p.

izrekamo srčno zahvalo g. šefu - primariju dr. Božidarju Lavriču, g. docentu dr. Jos. Cholewi ter g. asistentu dr. Venceslavu Arku za nadvse požrtvovalno zdravniško pomoč, ter rodbini g. univ. prof. dr. inž. Alojzija Horvata, ki nam je v času pokojnikove bolezni stala zvesto ob strani. Zahvaljujemo se častiti duhovščini za izvršene verske obrede, sokoški organizaciji, zlasti ljubljanskemu Sokolu za tako častno spremstvo, zastopnikom SPD, mestni občini ljubljanski, ljubljanski kreditni banki, zdravniški in notarski zbornici, zbornici TOI, higienskemu zavodu, Bratovski skladnici, zvezi bančnih zavodov, TPD, združenim papirnicam, Narodni galeriji, ZKD, CMD, Hubadovi pevski župi, društvu Pravnik, IBL in drugim organizacijam, ter vsem prijateljem in znancem, ki so spremili pokojnika na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala vsem gg. govornikom za globoko zajeto besedo slovesa, gg. pevcem in godbi »Slogia« za prelepe, v srce segajoče žalostinke, ter vsem darovalcem vencev in cvetja! Sveža maša zadušnica za pokojnim Bogomilom Kajzeljem se bo brala v ponedeljek, dne 25. sept., ob pol 8 zjutraj v farni cerkvi v Trnovem.

Ljubljana, dne 21. septembra 1939.

Zalujoči ostali.

Pierre L'Ermitte:

Ljubezen - soproga ali Bog?

Iz francoščine s dovoljenjem avtorja

Misel je bila tudi že obsodba na smrt. Gilbert ju pograbi, zmečka in nazadnje vrže na ogenj v kamin, kjer prav hitro spusti k Bogu svojo nežno dušico, rožico, ki nikomur nista storili nič hudega.

Zadovoljen sam s seboj, je Gilbert zmagovalno vzkliknil: »Ah! Končno bom vendar lahko svobodno zadihal!«

Nato je odšel iz sobe in besno zaloputnil vrata za seboj.

18. poglavje.

Odlej Gilbert še vztrajneje zalezuje svojo ženo. Napada jo ob vsaki priliki.

Čas je že, da pride do svojega cilja. Odvrtni mora Lucijino dušo od vsega, kar mu ni po volji. In odvrnil jo bo!

Kakor draži bikoborec s suknom žival, ki jo hoče ubiti, tako Gilbert svojo verno ženo, zdaj nežno — a suknom — vznemirja, zdaj občutneje — z ostjo.

Sovrašтво do župnika in do odkritega veropovedanja ga je obsedlo.

Pri vsakem snidenju z ženo vpleta v pogovor razne zabavljice, šale in dvome nad vero, katerim je edini cilj, da bi omajale njeno vero. Opazke: »Morda, kdo ve, nikoli ne veš, to je le zapisano, a kdo prida, da je resnično.« se vrste pri njem kot jagode na rožnem vencu.

Zdaj si je osvojil novo taktiko.

Ne izraža se preveč določeno proti veri, da ne bi izval prevelike reakcije, a dovolj jasno, da omaje njeno sigurnost.

To neprestano drezanje je le neznamen del vode, ki se je izmuznila jezu in ki je ne bo moglo nič več zadržati.

Najbolj vzvišena dela iz francoske zgodovine, zlasti pa iz sodobne cerkvene, so zanj le ljudske pravljice, ki se prenašajo od rodu do rodu, v zadovoljstvo mistikov in majhnih podeželskih častnikov. Po Gilbertovem mnenju niti o sodobnem človeku ne vemo resnice. Kako pa naj poznamo šele zgodovino vseh teh pravičnih bitij iz mračne, starodavne dobe, ki sploh ni poznala zgodovinske kritike!

»Ti verjameš? Tvoja stvar. Nihče pa ti še ni povedal, da li imaš prav. Prav za prav, draga Lucija, ne vemo ničesar. Dovolj stara si, da lahko to izprevidiš in se otreseš svojega samostanskega duha.

Lucija se ugovarja: »A vendar, nekaj zavredno pridobljenih gotovosti le mora biti!«

»Katero le? Svet najbrž ni takšen kot ga gledamo. Misli, draga, da prihajamo sami od sebe do zaključkov s svojimi možgani. Če bi bili možgani drugače ustvarjeni, bi pa drugače sklepali.«

»Po tvojem mnenju je torej vse relativno?«

»Da, kot sem že rekel. Niti matematične resnice niso absolutne po Einsteini teoriji: dve in dve v infinitezimalni vrsti ni več štiri. Ljudje se zavajamo od prividov, vrtnice nas zanašajo. Človek ustvarja svojo resnico kot čebela svoj med ali pajek svojo mrežo.«

Gilbert je zahrbito odpiral pota vsem dvomom, stavljal ugovore in prepuščal tako neizkušeno Lucijo njenemu lastnemu razmišljanju.

Gilbert se je uveril, da je oblak boljši od zastoja, dvom boljši od skepticizma. Nezaupljivost je prijemljiva stvar, ki jo lahko omejimo.

Dvom pa je megla, ki ni ne dan, ne noč. Proti oblakom se človek ne more bojevati.

Gilbertova taktika pa je imela še drugo dobro stran: izključevala je razburilive razgovore in mučne nastope.

Gilbert je torej grmadil oblake na jasnem nebu, ki je dotlej štilil Lucijo.

Nekega dne, po obedu, je Lucija čitala v časopisu članek, ki je poveljeval patra Foucaulda kot svetnika.

Gilbert se je ponorčeval: »Svetniki! Vsi ti svetniki so le na pol norci. Sv. Frančišek Asiški je izbral prekrasno deželo za svoje zatišje. Njegovo uboštvo je bilo duhovita iznajdba. S takim sistemom se lahko izogneš vsakemu sporu z davčnim izterjevalcem.

Medtem ko mi...

Plemeniti pater Foucauld je bil zopet drug človek. Zahotelo se mu je puščave, kakor si zažele veseljaki po preokroani noči sveže studenčnice. Videl je dovolj sveta, ta nesrečnež, pa ni hotel nikogar več videti.

Kar se pa tiče ženskih prikazni, o njih raje ne govorim. Že zaradi ljubeznivega društva, katerega članica si tudi ti. Toda prav sigurno kak korenjaški vojak ne bo imel prikazni in tudi v ekstaze ne bo padel.«

»Radovedna sem, čemu govoriš naenkrat o vojaki?«

»Ker so oni tip praktikov, ki stoje vedno trdno na zemlji.«

»Trdno na zemlji?« vzkipi Lucija. »O teh ljudeh imam svoje mnenje!«

Drugič je prišel Gilbert ves srečen z novico, da je bil povabljen k predavanju zelo ljubkega filma o Mali Tereziki od Deteta Jezusa. Zlasti ga je navdušil prizor o izkušnji mlade karmeličanke.

V svoji ledeno mrzli celici sredi ravnodušnih tovarišev odkriva Mala Terezika med bruhanjem krvi svoje življenje. Zapustila je dom, očeta, odrekla se je svobodi, društvu, naravi. Iz srca je izrgala človeško ljubezen, oropala se je materinskega veselja, vsega.

* Foucauld je bil francoski misijonar, ki je umrl kot mučenik v Afriki.

Čemu? Za nič. Za prazen nič.

Za nič je navdušil Gilberta.

Z zadostjenjem je pripovedoval Luciji, da je bila beseda »nič« z velikanskimi črkami zapisana čez celo platno.

Izčrpana od teh večnih vprašanj, poslušala Lucija skoraj brez upora. Kdaj pa kdaj se ugovarja, zlasti, če se ji zdi kaka storila le predebela, ali če ji pride na jezik ravno primeren odgovor, kar pa se ji vedno ne posreči.

»Ko se ti že zdi narava, v katero se je zatekel sv. Frančišek Asiški, tako veličastna, zakaj pa se ti ni zdela v Assisijsu vredna, da bi se vsaj malo ozrl na ta bedni kotiček, kjer je živel v najgloblji pokori?«

»Ali se ne spominjaš, da me je bilo strašno strah pred Gubijevim volkom...«

»In če je bil sv. Frančišek tako duhovito ravnal, ko se je napravil ubogega, zakaj ga ne posnemaš in ne prodaš vsega svojega premoženja ter izkupiščka ne daš ubogim?«

»Ali bi ti privolila?«

»Gotovo.«

»O tem bom še razmišljal.«

Zopet drugič: »In besedica »nič« je po tvojem mnenju poslednji zaključek življenja Male Terezike? Odkrito mi odgovori!«

»Zaključek?... Ne!«

»Dobro veš, da je nato zopet ozdravela!«

»Morda...«

»Nič morda, gotovo! Čemu pa se obotavljaš priznati? Zakaj pa tako poudarjaš to besedico nič. Ali je to lepo?«

»Povedal sem ti, kar je napravilo največji vtis name!«

Nekod ji je soprogo pripovedoval o težki avtomobilski nesreči, ki je zadela prijateljsko družino: dva mrtva, trije ranjeni.

A vendar so v svojem vozilu pritrtili s tremi vijaki veliko svetilno sv. Kristofa, zaščitnika avtomobilistov. Videl sem jo, 120 fr. je stala. Priznaj, da ni bila vredna tolikega denarja!«

Govor min. predsednika Daladiera

Pariz, 21. sept. c. Nocoj ob 20.30 so vse francoske radijske postaje prenašale govor predsednika francoske vlade Daladiera. Daladier je v svojem govoru izjavil naslednje misli:

Hočem vam ob tej uri pojasniti, kakšen je naš položaj. Stalno mislim na vse vas, ki se tam zunaj na fronti borite, in na vse vas, ki mislite na svoje sinove, moše in žene tam zunaj na bojišču. Vem, da je za menoj vsa francoska mladičarstva in človečanski narod. Priznali boste, da je moja naloga v tem trenutku težka.

Pred kratkim sem obiskal fronto in sem bil pri četah v prvih vrstah, ki so prodirle že nekaj kilometrov v nemško ozemlje. Videl sem, da so naši poveljniki odlični in da so s tem prodiranjem preprečili nasprotno ofenzivo. Pogum naših vojakov je izreden in med njimi sem se počutil kot bivši bojevniki pravi tovariši.

Vojsko nam je vsilila Nemčija

Vojskujemo se zato, ker nam je Nemčija vsilila vojno. Ze tri leta je živela vsa Evropa v strahu in v Evropi ni bilo več miru. Hočemo enkrat za vselej končati s tem stalnim plašenjem in s stalnimi alarmi. Nemci so me v enem letu trikrat prisilili, da smo morali mobilizirati, trgati od poljskega dela kmetov, družinam pa jemati njihove očetne in jih pošiljati na mejo.

Nemčija se vojskuje proti nam, da bi Francijo prisilila pod svoje nasilje, kajti Nemčija že tlači celo vrsto narodov. V Nemčiji vlada nasilje že več let nad vsem ljudstvom. Nemčija tlači češkoslovaško, potlačila je Avstrijo in sedaj se pripravlja, da spravi pod sebe še Poljsko.

Uničenje Poljske je bilo dogovorjeno

Vsi naši naporji za mir so bili zastoj. Z nami se je za mir trudila s vso silo tudi angleška vlada in posredovanje italijanske vlade in papeža Pija XII. se je tudi zaključilo s neuspehom, kajti uničenje Poljske je bilo že poprej tajno dogovorjeno. To so se med seboj tajno dogovorili že tedaj, ko so se trdili, da se s pogajanjem hočejo odločiti za mirno uređitev cele zadeve.

Zahrbtn napad Sovjetov na Poljsko

Poljska se pa junaško brani. Toda ko še Poljska ni opravila svoje mobilizacije, se je že s vso silo vrgla na njo vsa nemška premoč. Ko se je po umiku poljske vojske utrjevala na novem ozemlju in ko so se poljske armade s silnim junaštvom borile pri Kutnu in ko je Varšava odbila vse napade, tedaj so zahrbtno vdrl na poljsko ozemlje boljševiki v svojih četah. Ta postopek je bil tajno dogovorjen in sklenjen s tajno pogodbo. Kajti že 23. avgusta je bila dogovorjena razdelitev Poljske. Tedaj je Hitler še govoril, da hoče samo

Gdansk, koridor in ostalo sporno ozemlje s plebiscitom, v žepu pa je že imel pogodbo, ki naj razdere in razdeli Poljsko.

Ostre besede na naslov Hitlerja

Kateri pošten človek bi se mogel verjeti v besede tistih, ki so jim roke polne krvi? Kdo bo še verjel v besede tistega, ki že leta in leti krši dano besedo? Koliko pogodb je že bilo raztrganih? Lansko leto 29. septembra mi je Hitler v Monakovem večkrat rekel, da noče Cehov, da Cehov ne mara za nobeno ceno v Nemčiji, ker hoče ohraniti nemško raso čisto. Če nam torej danes Hitler govori, da noče več ničesar od nas, ker je že zasedel Poljsko, tedaj se moramo zavedati samo te resnice, da hoče uničiti še Francijo, kakor je uničil Avstrijo, češkoslovaško in sedaj Poljsko. Rekel je to že in napisal v svoji knjigi »Mein Kampf«, kjer pravi, da je treba Francijo najprej izolirati od njenih zaveznikov, nato pa jo pobiti. Najprej je hotel to doseči s denarjem, ko je podkupoval razne ljudi pri nas, pa tudi s raznimi avtonomističnimi gibanji. Nemčija išče povsod razne Seyss-Inquarte, ki naj bi izdali svojo domovino, nato pa je treba najti razne Hache, ki bi prišli podpisati kapitulacijo.

»Svoboda ali smrt!«

Proti vsemu temu se je Francija sedaj dvignila. Pri nas ni izdajalec in na naših zastavah stoji zapisano: »Svoboda ali smrt!«

Nemška propaganda je sedaj na delu in skuša po radiu in drugače razediniti Francoze. Ločiti hoče Francijo od Anglije.

Anglija in Francija nerazdružni

Toda kadar slišijo Francozi, da je to angleška vojna in da je to vojna, ki jo je Anglija izzvala, tedaj se prav hitro zavedajo, da so vojno nevarnost na svoji meji čutili že več mesecev. Francija dobro pozna Anglijo in ve, kaj je angleško prijateljstvo. Angleška mornarica potaplja sedaj nemške podmornice, angleška letala se bore v našem nebu in angleški vojaki so ramo ob ramo z našimi na fronti. Isti ideal vodi stotine milijonov ljudi in preveča srca naših imperijev. Naj Nemci store, kar hočejo, nas ne bodo razednili. Še bolj smešno pa je, če se kakšen izdajalec oglaš v študijah nemških radijskih postaj in skuša širiti ogabno nemško propagando med nami.

Vojska do konca, dokler se ne stre premoč Nemčije

Mi se vojskujemo, ker nočemo, da bi bila Francija zasuznjena. Za njeno svobodo smo se spustili vsi v borbo, vsi bomo sodelovali in nikdo ne bo bogatel v ozadiju, medtem ko bo vojak prelival kri. Nas ne bo strla dolga vojna. Mi imamo samo en cilj in to je: splošna zmaga. Ta zmaga bo tedaj popolna, ko bo mir postavljen na trdne temelje in se bo Francija čutila stalno varna. Zavest varnosti hitlerizem že tri leta ni dopuščal.

Francija je zmeraj premagala največje nevarnosti zato, ker je nihče ni mogel nikdar razediniti. Moralne sile na naši strani so ogromne. Borimo se za neodvisnost in svobodo in da se enkrat za vselej konča premoč Nemčije. Zato bo Francija tudi zmagala.

Najnovejša poročila

Predsednik Roosevelt govori ameriškemu kongresu

Washington, 21. sept. c. Kongres Združenih držav Severne Amerike se je danes sešel na izredno zasedanje, da obravnava predlog predsednika Roosevelta, ki želi, da bi kongres sprejmel ameriški zakon o nevtralnosti. Kongres je začel s svojo sejo ob treh popoldne ameriškega časa, kar je po srednjeevropskem času ob 8 zvečer. Predsednik Roosevelt je govoril tri četrt ure ter je med drugim izjavil, da mora Amerika vse storiti, da ne bo zapletena v vojno, ki se je začela v Evropi.

Washington, 21. sept. c. Na popoldanski seji ameriškega kongresa je povzel besedo predsednik Združenih držav Roosevelt, ki je v daljšem govoru zahteval, naj se spremeni ameriški zakon o nevtralnosti. Odpraviti je treba dotedanje določila o izvozu orožja. Če se to zgodi, bodo Združene države s tem najbolj koristile samim sebi, ker si bodo zavarovale mir. V nadaljnjem govoru je predsednik Roosevelt naglašal, da bodo Združene države poleg moralnega dobička deležne tudi materialnega dobička, ker bodo še za naprej v industriji delavci lahko zaslužili vsaj toliko kolikor zaslužijo danes ali pa še več. Tako se bo mir v Združenih državah še bolj utrdil.

Nato je predsednik Roosevelt navedel 6 točk, ki naj preurede sedanji izvoz. Med drugim je dejal: Ena izmed točk, ki se mora sprejeti, je tudi ta, da se Američani ne bodo več smeli gibanj v deželah, ki so ogrožene po vojski. Prav tako pa Američani državljanji ne bodo več smeli potovati na ladjah, ki so last katerekoli vojskujočih se držav.

Predsednik Roosevelt je nadalje poudarjal, da je dotedanji ameriški zakon o nevtralnosti bolj naklonjen državam, ki so kontinentalne kakor pa pomorskim državam. Izjavil je, da so vse to le začasne odredbe, o katerih misli, da bodo mogle urejati ameriško trgovino vsaj za nekaj mesecev.

Jaz sem že januarja meseca govoril, da naši nevtralnostni zakoni lahko naklonijo precejšnje uslugе napadalci, in zaradi tega danes spet zahtevam od vas, da se ponovno proučite naše zakonodajne odredbe. Ko je omenil nevtralnostni zakon iz leta 1925, je Roosevelt dejal: Obžalujem, da je bil ta zakon v kongresu sprejet. Obžalujem, ker sem ga tudi jaz podpisal. Jaz sem 14. julija zahteval od kongresa, da spremeni naš nevtralnostni zakon. Sedaj storim spet isto, kajti cela postavlja tega zakona so popolnoma inkompatibilna s splošnimi pogoji, zlasti pa tista, ki se nanašajo na prepoved pošiljanja orožja. Bilo mi je do tega, da vas kar se da prepričam, da sem

trdno prepričan, da bomo prej ostali v miru, če ukinemo embargo in da več riskiramo, če bomo ostali pri sedanjem nevtralnostnem zakonu. Ukinjenje embarga enostavno pomeni, da se vračamo k mednarodni praksi, in sicer k tisti bolj zdravi praksi, da bi se nam čim bolj posrečilo izvesti naše trgovske cilje v času vojne, kakor smo to delali v času mira. Nato je Roosevelt rekel, da skoraj nima upanja, da bi bila evropska vojna kratka. Kar najbolj iskreno vam lahko rečem, je poudaril Roosevelt, da utegnejo mračnejši časi še le priti.

Washington, 21. sept. c. Po govoru predsednika Roosevelta se je pod vodstvom znanega senatorja Boraha, ki je hudi nasprotnik Rooseveltovih predlogov, zbralo na posebno sejo 17 senatorjev, ki so sklenili, da bodo glasovali zoper Rooseveltove predloge.

To bo vojska presenečenj!

Izjava angleškega ministra za vojno preskrbo v spodnji zbornici

London, 21. sept. AA. Reuter: Minister za vojno preskrbo Vergin je poudaril v svoji izjavi v spodnjem domu, da je potrebno ustanoviti precejšnje število nadzornih organizmov, ki bodo imeli nalogo brigati se za predmete kakor so železo, jeklo, les, baker, kožo, volna, papir in svinec. V nekaterih primerih se bo dogodilo tudi to, da se bo normalno preskrbovanje z nekaterimi predmeti izvrševalo za najvažnejše namene, ker se bo v takih razmerah ugodilo, če je potreben uvoz takih predmetov. Prednost bodo imele nabave za organizacijo obrambe pred zračnimi napadi. Poleg tega bodo imenovane organizacije imele nalogo opremiti operativno službo z vsemi potrebščinami, da organizirajo proizvodnjo in da naberejo rezerve za povečanje proizvodnje.

Poleg dotedanjih tovarn izdeluje zdaj še 68 drugih tovarn granate, medtem ko proizva 7 tovarn dele granat. Z oziroma na vse večje potrebe bo moralo biti tudi topništvo pravočasno preskrbljeno. Minister je nato poudaril, da se bo z ustanovitvijo prej imenovanega sveta za preskrbo ustanovilo tudi večje število generalnih ravnateljev za tanke in za transporte, za opremo

Angleška bela knjiga

London, 21. septembra. c. Danes je angleška vlada objavila Belo knjigo o izbruhu vojne. V knjigi vlada objavlja vse dokumente.

Med drugimi dokumenti je objavljeno tudi pismo, ki ga je Chamberlain pisal Hitlerju dne 23. avgusta, ko se je izvedelo, da sta Nemčija in Sovjetija sklenili podpisati nenapadalno pogodbo. Tedaj je pisal Chamberlain Hitlerju, da nič ne more spremeniti angleškega stališča, da bo Anglija pomagala Poljski, če bo napadena.

Ko je sir Neville Henderson izročil to pismo Hitlerju, mu je Hitler tudi rekel, da je sedaj star 50 let in da mu je ljubša vojna sedaj, kot pa tedaj, ko bi bil star 55 ali 60 let.

Drobne novice

London, 21. septembra. AA. Havas: Včeraj jutraj je zvalilo streljanje na obalo Rokavskega preliva. Dve vojni ladji sta streljali, ter se je do obale zasvetilo, kadar je počil strel. Na morju se je videla pena na kraju, kamor je padel izstrellek. Smatrajo, da je bila napadena nemška podmornica. Izstreljenih je bilo čez 12 granat.

Ljubljana, 21. sept. AA. Ban dravski bano-vine dr. Marko Natlačen v petek 22. t. m. ne bo sprejemal strank, ker bo uradno odsoten.

London, 21. sept. AA. Reuter: V zvezi z glasu, ki se stalno vzdržujejo, da so Angleži zaplenili nemško ladjo »Bremen«, ki se je morala v spremstvu angleških pomorskih edinic podati v neko angleško luko, so vladni krogi odbili dati kakršnokoli pojasnilo o tem vprašanju, vendar niso demantirali gornje vesti.

Tallin, 21. sept. AA. Stefani: Policija je aretirala več oseb iz najvišje estonske družbe, ker so širila razne glasove o navzočnosti neke tuje podmornice v estonskih vodah.

Poljaki razbili dve nemški diviziji

London, 21. sept. c. Pri Lvovu so poljski oddelki danes razbili dve nemški diviziji. Na nemški strani je v bitki padel tudi general Pritwitz.

Pariški župan - varšavskemu

Pariz, 21. sept. AA. Havas: Predsednik pariškega mestnega sveta Faure je poslal županu v Varšavi Staržinskemu brzojavko, v kateri mu zagotavlja, da je Pariz v teh težkih urah z vsem srem z Varšavo, katere hrabrost bo vir za nove čudovite strani v zgodovini Poljske. Bratske misli, pravi dalje Faure, so namenjene plemeniti prestolnici, ki je v toliki meri povezana s Parizom do herojskih bojevnikov varšavskega prebivalstva. Z obudovanjem in spoštovanjem se klanjamo pred vsemi heroji, ki so napisali eno izmed najslavnejših strani v naši slavni zgodovini. Izražamo spoštovanje mrtvim, katerih kri bo dala žetev v bodočnosti. Mučeniški narod bo spet vstal! Ziveva večna Poljska!

Richthoffenov sin padel

London, 21. sept. c. Z zapadne fronte poročajo, da je v letalskem poletu nad zapadno fronto bil sestreljen nemški letalec von Richthoffen, sin proslulega barona von Richthoffena, ki je imel tolikšne letalske uspehe med svetovno vojno.

Za potrebe narodne obrambe

Belgrad, 21. sept. b. Današnje »Službene novine« objavljajo uredbu o izdaji posebnih blagajniških zapisikov. Uredba se glasi:

Čl. 1. Narodna banka se pooblašča, da za potrebe narodne obrambe more, izvezi predpisov čl. 11 zakona o Narodni banki, eskomptirati blagajniške zapiske finančnega ministrstva do iznosa 240 milijonov din. Obliko, emisijske težaje, višino obrestne mere in odplačilni rok teh zapisikov predpiše finančni minister v sporazumu z Narodno banko. Blagajniški zapiski po tej uredbi se ne upoštevajo pri zapisikih, ki se izdajo na podlagi uredb o izdajanju blagajniških zapisikov finančnega ministrstva od 9. avgusta 1939 in uredb o emisiji posebnih blagajniških zapisikov pri Narodni banki od 24. avgusta 1939 in za izplačilo blagajniških zapisikov, izdanih na osnovi te uredb za prvenstveni doprinos o valorizaciji zlate podloge Narodne banke, kadar bo ta valorizacija izvedena. Ta uredba dobi z današnjim dnem zakonsko moč.

Vojaška uredba

Belgrad, 21. sept. b. Današnje »Službene novine« objavljajo naredbo vojnega ministrstva, s katero se spreminjajo nekatere določbe o osvoboditvi vojaške dolžnosti uredb z dne 30. sept. 1937. Te spremembe se nanašajo na osebe rudarskih podjetij.

Dela na utrdbah

Belgrad, 21. sept. Današnje »Službene novine« objavljajo uredbu o zakonsko močjo o izvajanju del na utrdbah.

Sodobno vojno letalstvo

Švicarski general Groselin je v »Journal de Geneve« objavil zanimivo razpravo o sedanjem vojnem letalstvu, iz katere povzemamo sledeče podatke:

1. Izvidniška letala za velike razdalje. Morejo se dvigniti do 8000 m višine in so opremljena z dvema do štirimi strojnimi, posadka šteje 2-4 moše. Njih hitrost je zelo velika in akcijski radij prav tako.
2. Izvidniška letala za bojišča. Opremljena so slično kot prva, le da je njihov akcijski radij manjši.
3. Lahki bombniki, ki jemljejo s seboj 500 do 1000 kg bomb. Oboroženi so z dvema do štirimi strojnimi. Posadka trije moše. Lete zelo visoko in se lahko dvignejo s tal.
4. Težki bombniki, ki jemljejo 1000-3000 kg bomb s seboj. Oboroženi so s štirimi do šestimi strojnimi. Posadka šteje 4-6 moš. Zgradnja je zelo močna z jako močnimi motorji. Večina se porablja ponoči.
5. Napadalna letala, ki nosijo s seboj srednje težke bomb. Oborožena so z dvema do štirimi strojnimi. Posadka šteje 3 moše. Lete zelo visoko in se lahko dvignejo s tal.
6. Lahki lovci, ki se uporabljajo proti bombardierjem. Njihova hitrost je silno velika. Oboroženi so z enim do dvema lahkim topovoma in z dvema do štirimi strojnimi, ali tudi le s strojnimi.
7. Težki lovci, ki jih uporabljajo proti bombnikom ali tudi kot bojna letala. Nosijo do 500 kg bomb in imajo veliko hitrost. Oboroženi so s topovi in strojnimi. Posadka šteje 3 moše. Akcijski radij je zelo velik.
8. Posebna letala za prevažanje moštva. Moderna najboljša letala morejo danes po-

leteti na sovražno ozemlje do 800 km globoko brez posebnega rizika, da se vrnejo nazaj. Njihov akcijski radij namreč znaša čez 2000 km. Strojni, s katerimi so bojna letala oborožena, so po večini 8 milimetrov, težke strojnice pa tudi 13 milimetrov. Topovi pa imajo 2-3,7 cm premera. Francoski bombniki napravljajo tudi z bremenom 2000 kg bomb po 450 km na uro. Pa tudi druge države imajo silne bombnike.

Zelo dobra protibramba proti letalom so protiletalski topovi, in sicer so dvoje vrste: matelja kalibra 2-4 cm, ki streljajo do višine 3000 m, in večje kalibra 7-13 cm, ki streljajo do 6000 m visoko.

Moderna vojna letala so silno izpopolnjena. Težki bombniki imajo po štiri motorje, ki proizvajajo do 4000 konjskih sil. Zato je njih hitrost silno velika, visoka pa je tudi cena. Ameriška vojna letala na primer veljajo v švicarskih frankih: enosedežni lovec 115.000, dvosedežni 320.000, bombnik 500.000, bojno letalo 400.000, izvidniško letalo 460.000 švicarskih frankov.

Zanimiva je statistika, ki jo švicarski general, kakor pravi, navaja po najboljših virih, o številu letal, s katerimi so razne velešile vetopile v sedanjosti vojne. Po njegovih poročilih je imela 1. septembra Anglija s kolonijami in dominioni vred približno 4400 prvorazrednih letal (sama Anglija 3400) s približno 200.000 letalskega osebja. Francija 4600 prvorazrednih letal s 100.000 letalskega osebja. Poljska 845 letal, Nemčija 4500 letal. Po nekakem enem letu vojske pa bo Nemčija imela približno 8000 letal, Francija in Anglija pa 12.000. Treba pa se je, pravi general, pri tem ozirati na nauk, ki so ga dozdaj dale vse vojske: ne odloči zmage material, s katerim kaka država vstopi v vojno, ampak oni material, ki je bil zgrajen med vojsko postopoma do končne zmage.

Umor romunskega predsednika vlade

Bukarešta, 21. sept. AA. Preiskava, ki je bila izvedena po atentatu na predsednika vlade Calinescu, je pokazala, da gre za atentat, izvršen od ostankov bivše Zelezne garde, nikakor pa ne za kak komplot, ki bi imel kakršenkoli mednarodni značaj ali pa bi imel zvezo s kakšno tujo organizacijo. Po vsem se zdi, da je atentat potoke iz krogov elementov bivše Zelezne garde, ki so se hoteli na ta način maščevati Calinescu za mir, ki ga je uvedel v državi. V romunskih političnih krogih izključujejo vsako mednarodno razlago atentata toliko prej, ker je bil ubiti predsednik vlade iskren pristalnik politike korektnosti in striktnosti nevtralnosti. Čisto notranji značaj tega gnusnega atentata je ugotovljen tudi po samih elementih dotedanje preiskave ter je nedvomno ugotovljeno, da je atentat delo ostankov bivše Zelezne garde.

Bukarešta, 21. sept. AA. Havas: Policija je prejela glavnega atentatorja in šest pomagačev. Zdi se da je voditelj zarote odvetnik Dimitrescu, njegovi pomagači pa so študentje medicine. Kakor se izve, se je Dimitrescu vrnil pred šestimi tedni iz podkarpatske Ukrajine. Aretirane osebe so izjavile, da so hotele storiti »eno gestco in da je vsakdo od njih delal za sebe. Priznali so, da pripadajo bivši gardi vitežov smrti. Ta garda se je prikrival pojavila ob času umora Codreana, sefa razpuščene Zelezne garde.

General Argetoiano novi romunski ministrski predsednik

Bukarešta, 21. sept. AA. Reuter: General Argetoiano, poveljnik bukareštanske armadne-

ga zbora in bivši minister za narodno obrambo je bil imenovan za predsednika romunske vlade. Gabriel Marinescu, državni podtajnik v notranjem ministrstvu, je bil imenovan za notranjega ministra, general Ilea, poveljnik 7. armadnega zbora pa za ministra narodne obrambe. Takoj nato, ko so bili imenovani novi ministri, je bila seja romunske vlade.

Na zahodni fronti ni bistvenih sprememb

London, 21. sept. c. Z zapadne fronte prihajajo poročila, da francoske čete sedaj od dveh strani zajemajo Saarbrücken in da se je nemški protinapad ponesrečil.

Pariz, 21. sept. o. Nocojšnje vojno poročilo francoskega vrhovnega poveljstva poroča, da je ves dan vladalo zatijše na bojišču. Na južnem delu Saarbrückena pa je bilo nemško topništvo aktivno. Nše izvidnice pa so kljub slabemu vremenu z uspehom delovale.

London, 21. sept. AA. Reuter: Po vesteh nemških radiopostaj je padel ob Saari sin bivšega francoskega predsednika vlade Dechanelia Louis Dechanelia. Pokopan je bil od Nemcev z vojaškimi častmi pri Neukirchenu.

Pariz, 21. sept. AA. Havas: Po sporočilu francoskega vrhovnega poveljstva je položaj na zahodnem bojišču od začetka tega tedna nespremenjen. V glavnem se z ene kakor druge strani vodijo krajevne borbe in topniški ogenj. Glavna pozornost je obrnjena na možne posledice za nadaljni razvoj položaja na zahodu zaradi uspeha, ki so ga nemške čete dosegle na vrhodu.

Zagrebiška vrem. napoved: Oblačno, krajevno deževje.

Zemunska vrem. napoved: Ponekod jutranja megla. Toplota se ne bo znatno spremenila.

Gospodarstvo

Položaj na lesnem trgu

Zveza lesne industrije je imela na Sušaku svojo plenarno sejo, na kateri je bil govor o položaju, ki je nastal zaradi vojne, kakor tudi o vseh škodljivih posledicah, ki so nastale za naše lesne izvoznike. Na tem sestanku je bila sprejeta resolucija, ki predlaga med ostalimi sledeče ukrepe z ozirom na nastali položaj:

1. Zaradi nesigurnih kreditnih in valutnih razmer v državah-izvoznikah je treba skleniti, da je treba vse blago, ki se izvozi v inozemstvo, pred odpremo plačati v naši državi.

2. Zahtevati je treba predplačilo potom kliringa za plačilo lesnih proizvodov v vseh državah, s katerimi imamo klirinsko poslovanje.

3. Narodna banka mora obračunati angleški funt po tečaju pred 28. septembrom t. l. za vse vrste lesa, ki so bile prodane v neklirinskih državah, pa niso iz katerega koli razloga mogle biti do 28. septembra t. l. odpremljene.

4. Tudi v bodoče je treba vzdrževati redne tovarne paporodne linije v sredozemskih deželah kakor tudi izven Sredozemlja, a predvsem tiste, ki jih subvencionirajo države. V kolikor ni ta subvencija urejena, naj se v interesu pospeševanja zunanje trgovine čimprej izvrši.

5. Za naš izvoz v klirinske države je treba dati na razpolago potrebno število vagonov.

6. V svrhu normalnega obratovanja žag v Gorskem kotarju in v Liki je treba zagotoviti potrebne kredite, ki so bili zadnji čas odpovedani. Če tega ni mogoče doseči pri privatnih zavodih, je treba to kreditiranje izvršiti potom državnih denarnih zavodov, bilo bi pa tudi potrebno, pospešiti akcijo za ustanovitve industrijske banke, glede katere je napravljen že davno načrt.

V primeru pa, da lesne industrije iz katerega koli razloga ne bi mogle normalno obratovati, zlasti, če ne bi mogle dobiti potrebnih kreditov in prodati svojih

zalog in izdelkov z ozirom na težavo pri izvozu, potem je treba podvzeti akcijo, da se žagam odloži plačilo zapadlih gozdnih obrokov in to brezobrestno kakor tudi, da se podaljša rok za izvoz lesa in gozda in rok sekanja pri državnih, banovinskih in občinskih gozdovih. Nadalje naj se dajejo tudi olajšave za plačilo državnih, banovinskih in občinskih davkov ter za plačilo zaostalih in zapadlih prispevkov Okrožnega urada.

Z uvedbo kontrole izvoza je prišel tudi velik del proizvodov lesnega gospodarstva pod kontrolo. Zaradi te kontrole pride lesna industrija v neugoden položaj. Od vseh proizvodov naše lesne industrije jih komaj 20% moremo vnovčiti na domačem trgu, kar pomeni, da mora okrog 80% proizvodov iskati trg izven države. Omejitve lesa bo imela za posledico zmanjšanje zaposlenosti lesne industrije za 60% in seveda s tem tudi odpuščanje delavcev, ki jih je v lesni industriji okrog 50.000.

Smatrajo, da bi bilo treba dovoliti izvoz trdega lesa, ki se na domačem trgu zelo slabo vnovčuje. Z uvedbo kontrole izvoza bo morala lesna industrija dobiti posebna dovoljenja, da bo mogla v zmanjšanem obsegu izvažati svoje proizvode. Treba je podvzeti vse, da bi odpadle vse procedure pri izdajanju dovoljenj. Izdajanjem dovoljenj bi moralo biti tako urejeno, da bi lesna industrija dobila dovoljenja vsaj 10 dni prej, nego bi bilo blago natovorjeno na ladje, kadar gre blago v države onstran oceana. Prav tako je treba skrbeti, da bodo zasigurni železniški vagoni za izvoz lesa v klirinski države.

Sama lesna industrija pa je podvzela potrebne ukrepe, da zavaruje z ozirom na svoje terjatve tako v klirinskih kakor tudi v neklirinskih državah.

Izvoz lesa je v sedanjih razmerah podvržen še najmanjšemu riziku v primeri z izvozom drugih predmetov. Poleg tega je konjunktura za izvoz lesa še razmeroma ugodna, zato je treba izrabiti priložnost, da dobimo s pomočjo izvoza lesa nekaj deviz.

Vojna in kmetijska gospodarska politika

»Gospodarska slogac je v svoji zadnji številki prinesla članek dr. Rudolfa Bičaniča pod gornjim naslovom. Članek glasi:

V Evropi je nastalo vojno stanje. Vojske najkulturnejših in največjih narodov streljajo ene na druge, obisajo se z bombami in granatami, uničujejo mesta in polja ter vse, kar je ustvarila ljudska roka z marljivim delom. In že se je pokazalo, da ta človeška nesreča ne bo kratkodobna. Vlade bojnih držav predvidevajo dolgo trajanje vojne in sicer za tri leta in temu prilagajajo svoje gospodarstvo.

Hrvati smo potom svojega političnega vodstva, jugoslovanska vlada pa tudi službeno, izjavila svojo nevtralnost.

Mi smo pristaši miru, ker tujeja nečemo niti ne zahtevamo. Ne bomo pa dali svojega. Pripravljeni smo dati za svojo domovino Hrvatsko svoja življenja. Zato moramo biti na straži, kakor vsak svobodni in zaveden narod, ki se zna sam brigati za svojo usodo in se bori za svojo bodočnost. Dobro se spominjamo leta 1918, ko je nekaj dni brezvladja in razpustitve hrvatske vojske povzročilo, da smo se morali 20 let boriti za to, da se popravi, kar se je zagrešilo tiste dni, a kar se ravno sedaj popravlja. Iz te napake se moramo nekaj naučiti in ne smemo dopustiti, da se ponovi.

Stati moramo čvrsto na braniku proti vsakomur, ki bi nam mogel škoditi ali pa nas ogroziti. Čeprav smo v strogi nevtralnosti, je gotovo, da bodo vojne razmere vplivale na naše gospodarstvo, če ne zaradi drugega pa zaradi naše zunanje trgovine. Mi uvažamo iz bojnih držav razne proizvode, gotovo blago in surovine, posebno pa tkanine. V bojujoče se države po izvažamo les in naše kmečke proizvode. Dogodilo se bo, da ne bomo mogli tako lahko uvažati kot smo dosedaj, pa tudi naš izvoz bo naletel na težave. Tega se moramo zavedati in napraviti za naše gospodarstvo potrebne zaključke. To pomeni, da se v bodoče, za dobo treh let, ali pa tudi dalj, moramo manj naslanjati na inozemstvo ter moramo razviti naše gospodarstvo tako, da svoje glavne življenjske potrebe dobimo na našem področju. To misel je treba izvesti strogo in dosledno do zadnjega kmečkega gospodarstva. To pomeni, da moramo voditi našo gospodarsko politiko tako, da si zagotovimo kar največjo gospodarsko neodvisnost kmečkega gospodarstva.

Vsak kmečki gospodar naj se briga v prvi vrsti, da si hrano in vse ostalo, kar potrebuje v hiši, preskrbi na svojem posestvu. To velja zlasti za preskrbo z obleko. Zato naj vsak seje čimveč lana in konoplje, ker bo to potreboval ne samo za svojo družino, ampak tudi za prodajo. Isto velja za volno. Ko ne bo več avstralske volne, bo našim tovarnarjem dobra tudi domača volna. Potem se bodo tudi brigali zato, da se ta volna izboljša in oplemeni.

Druge skrb nam mora biti, da v vasi čimboli organiziramo medsebojno pomoč, sodelovanje in pomaganje, da bi se vas v primeru potrebe mogla sama oskrbovati, bratsko in sosedsko. Isto velja za naša mesta, ki se morajo pobrigati za mestno prebivalstvo, da ne bo stradalo. Zato imamo našo Gospodarsko slogac, pričakujemo pa, da nam bo prihodnost prinesla boljše gospodarske organizacije potom gospodarskih občin, kakor je to v programu hrvatske kmetijske stranke.

Organizirati moramo izmenjavo dobrin iz krajev, ki se sami ne morejo oskrbovati in drugih, ki imajo viške. Paziti moramo, da nam trgovci ne izvozijo preveč naših proizvodov v tuje države, pa da bi potem sami trpeli pomanjkanje v domovini in stradali zaradi pohlepa po dobičku. Zato moramo posvetiti več pozornosti domačemu prebivalstvu in našim narodnim potrebam kakor pa izvozu.

Nove vojne razmere bodo privedle do tega, da bomo morali dobro in smiselno organizirati naše narodno gospodarstvo. V kolikor mi tega ne bi storili, bi se moglo zgoditi, da nas drugi, tuji, prehitijo. Zato moramo hitro na delo. Mogoče bo zato v vojnem zlu nekaj dobrega.

Licenciranje bikov in mrjascev

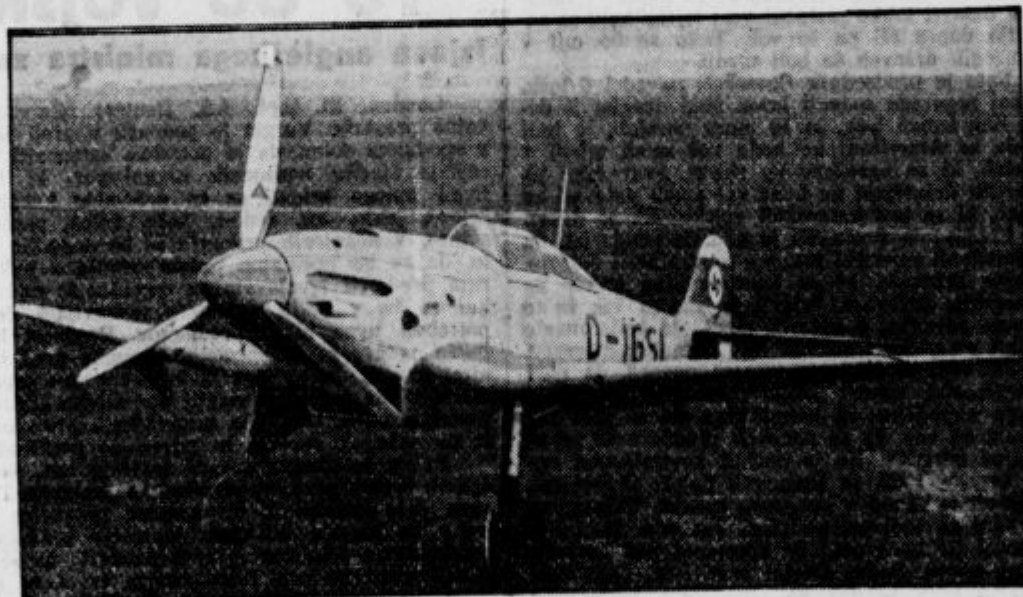
V smelu zakona o pospeševanju živinoreje se vrše po okrajih jesenska licenciranja bikov in mrjascev. Določila pravijo:

K licenciranju je prigrniti vse bika, ki so stari nad 15 mesecev, torej tudi tiste, ki so že bili lani ali predlanskim ali vmeeno po živinozdravniku in kmetijskem referentu licencirani. Prigrniti je torej tudi bika, ki so namenjeni za plemenjenje lastne živine.

Dovesti je tudi vse privatne in po kr. banski upravi ter okrajnem kmetijskem odboru subvencionirane nad 6 mesecev stare mrjase. Občine naj po možnosti skrbijo, da prejmejo rejci prav dobro ocenjenih mrjascev primerno nagrado. Sicer bo morda mogel za enega ali drugega boljše mrjasec najti manjšo vzdrževalno tudi okrajni kmetijski odbor.

Bikorejci naj prinesejo s seboj laneke in eventualno tudi letošnje dopustnice, če je bil bik že kdaj licenciran. Za rodovniške bika je prineseti s seboj tudi rodovniške izpiske in akočni zapisnik. Ob enaki zunanosti se podeli za rodovniškega bika z izpiski vedno boljše oceno in eventualno tudi višjo nagrado, kakor za nerodovniškega.

Prisilno bodo kastrirani vsi zakotni biki, ki ne bodo eventualno prigrnjeni k rednemu licenciranju, čeprav so bili morda med letom prehodno ali naknadno licencirani. Rezani bodo na stroške lastnikov, če se dokaže, da jih pripuščajo na lastno ali tujo živino proti plačilu ali zastoni, lastniki pa bodo kaznovani. Kdor pripuščajo na tujo ali lastno živino nelicenciranega bika, se kaznuje po zakonu o pospeševanju živinoreje z globo od 50 do 500 din oziroma z zaporom od enega do deset dni. Spored:

Nemško enosedžno lovsko letalo, ki so se zlasti udeleževala na Poljskem v bojih s poljskim letalstvom.

Tudi pilot-izvošček ima dovolj naročil

Letalo doživlja nekaj podobnega, kot je pred njim doživljal avtomobil. Kakor je bil avtomobil sprva redka prikazen, za katerim je drlo staro in mlado, danes pa je zelo vsakdanje prometno sredstvo, s katerim se vozi že vse, tako je tudi letalo postalo že tako razširjeno, da čim dalje bolj postaja prometno sredstvo zelo širokega kroga občinstva. Dočim so pri nas v prometu le še letala, ki so last raznih družb, ki vzdržujejo letalski promet na določenih progah, se je v velikem svetu začel razvijati že nov poklic: kakor pri nas pred kolodvori stoji avto-izvošček in čakajo, kdaj bo prišel kdo z naročilom, da ga prepeljejo sem ali tja, tako po letališčih Londona, New Yorka, Buenos Airesa in drugih večjih mest pilot-izvoščki čakajo s svojimi letali, kdaj bo prišel kdo, da bi ga za določeno ceno prepeljali čez to ali ono deželo. To niso samo letala, ki v kratkem roku vozijo izletnike nad mestom in jih spet odlože na istem letališču, ampak so prav čedni stroji, ki zmorejajo tudi večje daljave. Tudi naročitelji takih zasebnih poletov so poseben krog, ki si privošči to ugodnost iz prav svojih opravkov.

Tako se v New Yorku že 3 leta s svojim letalom preživlja pilot-izvošček Archie Baxter, ki je bil prej avto-izvošček, pa je prišel napreje in danes pred letalom čaka na svoje potnike. Ko je začel z novim kluhom, je prvi njegov potnik bil mladi mož, katerega žena se je z otroci z nekim parnikom odpeljala v Evropo. Mož je želel z letalom poleteti nad parnik, da bi na odprtem morju svojem še enkrat pomahal v slovo. Zgled je potegnil še druge za seboj in kmalu je Baxter skotegnil sleherni dan lovil kake parnike, s katerih so mahali njegovemu potniku v pozdrav, on pa njim, ali pa je tudi poletel na odprto morje nasproti parnikom, ki so prihajali iz Evrope. Za tako vožnjo računa po 3-5 dolarjev, kar ni tako nezaslišano vsota. Večkrat naročitelj tudi želi, da Baxter na spodnjo stran kril napiše primeren pozdrav, na pr. »Srečno pot, mrs. Jones« — in Baxter tudi takim željam rad ustreže, ker je taksa dolgoti besedila primerna.

PREMIERA prelepe orientalske drame po romanu Henri Bordos

Čarobna orientalska muzika

KINO MATICA tel. 21-24

Ta film je bil v Parisu nepretrgoma 2 meseca na sporedu

JAMILA

Ob 16., 19. in 21. uri

Hči bogatega šejka, obsojena na smrt vsled bega. — Charles Vanel in Denise Bosch, katera je s svojo klasično lepoto osvojila ves Pariz.

Najnapetije senzacije v velikem sploznanem filmu, ki je najaktualnejši baš v sedanjih dneh!

Zakaj sem postala vohunka?

Erich v. Stroheim in Jean Galland — Vsa Ljubljana naj vidi to aktualno filmsko delo! Predvaja RDECI KRIZ v Kino Union-u, telefon 22-21

Licenciranje se vrši v okraju Maribor desni breg po sledečem vrtnem redu:

V sredo 27. septembra: ob pol 8 pri Sv. Lovrencu na Pohorju za to občino in občino Podvelka; ob 13 v Rušah pred gostilno Mulej; ob pol 16 v Limbušu pred gostilno Robič.

V petek 29. septembra: ob 8 v Podbrežju pred gostilno Reibenschuh; ob 10 v Betnavi za občino Radvanje; ob 13 v Hočah na prostoru za shrambo strojev; ob 15 v Račah pred občinsko pisarno za občino Rače, Slivnica in Fram.

V soboto 30. septembra: ob pol 8 v Spodnji Polekavi pred sadno sušilnico za občino Spodnja in Zgornja Polekava in za Črešnjevec, če so rejci bližje Slov. Bistrici; ob 10 v Slov. Bistrici na sejnišču za občino Slov. Bistrica, Laporje in Šmartno na Pohorju ter Črešnjevec; ob 13 za občino Makole v Statenbergu; ob 15 v Poljčanah.

V okraju Črnomelj se vrši licenciranje bikov in mrjascev po sledečem vrtnem redu:

V četrtek 28. septembra: ob 7 na sejnišču v Semiču; ob 11 na sejnišču v Črnomlju; ob 15 v Tribučah pri Sikoniji in ob 16 pred občinskim uradom v Adlešičih.

V petek 29. septembra: ob 8 v Dragatušu; ob 11 v Vinici; ob 15 v Starem trgu.

V soboto 30. septembra: ob 13 v Metliki za občino Metlika-mesto in okolico ter Gradac in Radatoviči.

(Spored za ostale kraje sledi.)

Velika razstava sadja v Zagrebu. Zveza hrvatskih vinogradnikov in sadjarjev v Zagrebu pripravila veliko razstavo sadja, ki bo v Zagrebu od 7. do 15. oktobra t. l. Razstave se smejo udeležiti sadjarji iz hrvatske banovine, poleg tega pa tudi vsi fabrikanti in trgovci brez izjeme, ki se pečajo z izdelovanjem ali prodajo strojev, aparatov, orodja in drugih pripomočkov, ki se rabijo pri sadjarstvu. Prav tako se smejo razstave udeležiti producenti in trgovci kemičnih preparatov in stropov za pobijanje sadnih škodljivcev itd. Svoje udeležbo morajo prijaviti najkasneje do 26. t. m. »Savezu hrvatskih vinogradara i vočerač Zagreb, Račkoga ulica 1. Na razstavo se opozarjajo tudi vsi naši sadni trgovci in izvozniki. Za obisk razstave je dovoljen 50% popust na železnica.

Licencije: Dne 25. septembra bo pri Štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za dobavo raznega olja za avtomobile. — Dne 27. septembra bo direktna pogodba za prodajo štalskega gnojila na Ljubljanskem polju. Pogoji so na vpogled pri Garnizijski upravi v Ljubljani, Metelkova ul. 2. — Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.

Borze

Dne 21. septembra 1939.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal danes 2.73 milij. din, na belgrajski borzi pa 3.62 milij. din.

Promet v vrednostnih papirjih na belgrajski borzi je znašal 2.07 milij. din, kar je prav znaten promet. Tendence tečajev je slaba.

Ljubljana — Uradni tečaji

London 1 funt	171.90—175.10
Pariz 100 frankov	96.35—96.65
New York 100 dolarjev	4360.50—4420.50
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.—
Amsterdam 100 goldinarjev	2328.50—2366.50
Bruselj 100 belg	746.50—758.50

Ljubljana — Svobodno tržišče.

London 1 funt	214.65—217.85
Pariz 100 frankov	120.37—122.67
New York 100 dolarjev	5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov	1241.45—1251.45
Amsterdam 100 goldinarjev	2307.04—2345.04
Bruselj 100 belg	981.95—943.95

Ljubljana — Zasebni kliring.

Berlin 1 marka	14.20—14.40
--------------------------	-------------

Zagreb — Zasebni kliring.

Grški boni	29.15—29.85 (29.50)
----------------------	---------------------

Belgrad — Zasebni kliring.

Grški boni	28.41—29.11 (28.76)
Bolgarski čeki	90 bl

Curih. Pariz 9.75, London 17.25, New York 441.25, Bruselj 75.25, Milan 23.—, Amsterdam 235, Stockholm 105.25, Oslo 100, Kopenhagen 85.25, Buenos Aires 104.

Vrednostni papirji

Vojna škoda

v Ljubljani 397—400
v Zagrebu 396 zaklj.
v Belgradu 393—395

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 91—92, vojna škoda promptna 397—400, begl. obv. 73—74, dalm. agr. 71.50—72.50, 8% Bler. pos. 90 bl, 7% Bler. pos. 86.50. — Delnice: Trboveljska 170 blago.

Zagreb. Drž. papirji: agrarji 56 zaklj., vojna škoda promptna 396 zaklj., 6% šum. obv. 69—71, begl. obv. 73 zaklj., dalm. agr. 71 zaklj., 4% sev. agr. 52 zaklj., 8% Bler. pos. 86 zaklj. — Delnice: Priv. agr. banka 180 bl., Sladk. tov. Ostijek 82 den., Isis 30 den.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. pos. 98—94 (93.50—94), agrarji 56 zaklj., vojna škoda promptna 398—395 (392—395), 6% šum. obv. 69.50—70.50 (70.50), begl. obv. 72.50—73 (73), dalm. agr. 70.50 do 71 (70.50), 4% sev. agr. 50 den. (50), 8% Bler. pos. 89—80.50 (80), 7% Bler. pos. 84.75—85.50 (85), 7% stab. pos. 93 den. (93). — Delnice: Priv. agr. banka 188 drobn.

Zitni trg

Novi Sad. Vse je neizpremenjeno. — Promet srednji.

Zivinski sejmi

Cene kmetijskih pridelkov na sejmu v Kranju dne 18. sept. Goveje meso I. vrste prednji del 10 din, zadnji del 12, II. vrste prednji del 9 din, zadnji del 11, II. vrste prednji 8, zadnji del 10, svinjina 16—18, slanina suna 22—24, svinjska mast 19 din, čisti med 22—24 din, neoprana volna 24 do 26 din, oprana volna 34—36 din, goveje surove kože 9—11, telečje surove kože 12, svinjske kože 6—8 din za 1 kg. Cene od 50 kg navzgor. Pšenica 180 din, ječmen 175, rž 180, oves 175, koruza 160, fižol 280—325, krompir 75, lucerna 50, seno 75, slama 50, jabolka I. vrste 500, II. vrste 400, III. vrste 300, jabolka moka 200—320, koruzna moka 225, ržena moka 300, ajdova moka 400, koruzni zdrob 275 din za 100 kg. Drva 18 din za 100 kg, jaja 1 din kom., surovo maslo 28—40 din kg.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ljubljani (mesto) dne 20 sept. Voli I. vrste 5.50—6 din, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50, telice I. vrste 5.50 do 6, II. vrste 5, III. vrste 4—4.50, krave I. vrste 4—4.50, II. vrste 3.50—4, III. vrste 2.50—3 din, teleta I. vrste 6.50—7, II. vrste 6, prašiči domači špeharji 9—9.50, prašiči pršutarji 8—9, prašiči sremški špeharji 10.50—11 din za 1 kg žive teže. Goveje meso I. vrste prednji del 12, zadnji del 14, II. vrste prednji del 10, zadnji del 12, III. vrste prednji del 8, zadnji del 10, svinjina 15—17, slanina 15—17, svinjska mast 20—21, čisti med 18—20, goveje surove kože 8—11, telečje kože 13, svinjske kože 10 din za 1 kg. — Pšenica 190—210, ječmen 195—220, rž 175—200, oves 180—230, koruza 165—185, fižol 250—400, krompir 100—125, seno 65—90, slama 30, jabolka I. vrste 400, II. vrste 250, III. vrste 150, bruske I. vrste 600, II. vrste 300, III. vrste 150, pšenična moka 325 din, koruzna moka 240 din za 100 kg. — Drva 110 do 115 za kubični meter, jaja 0.75—1 din za kom., mleko 2—2.25 din liter, surovo maslo 22—28 din za kg, grozdje 4—8 din za kg. — Navadno mešano vino v gostilnah 8—10, finejše sortirano vino 12 do 18 din za liter.